

Bažnyčios žinios

Popiežiaus katechezės

Popiežius Pranciškus	
VILTIS, NEMATANT JOKIOS VILTIES (plg. <i>Rom</i> 4, 16–25)	2
ĮTIKINAMAI ATSAKYTI APIE MUMYSE GYVENANČIĄ VILTĮ (plg. <i>1 Pt</i> 3, 8–17)	2
KRYŽIAUS VILTIS (plg. <i>Jn</i> 12, 24–25)	3

Lietuvos Vyskupų Konferencija

LIETUVOS VYSKUPŲ LAIŠKAS KATECHETAMS IR TIKYBOS MOKYTOJAMS	5
LIETUVOS VYSKUPŲ KONFERENCIJOS PIRMININKO KREIPIMASIS DĖL ALKOHOLIO PROBLEMOS LIETUVOJE	6

Homilijos

DIEVO ILGESYS – MAŽUTĖLIŲ KELIAS / 14 eilinis sekmadienis (A)	7
KANTRUSIS SĖJĖJAS / 15 eilinis sekmadienis (A)	8
KVIEČIAI AR RAUGĖS? / 16 eilinis sekmadienis (A)	9
MANO PASTANGOS DĖL DIEVO KARALYSTĖS / 17 eilinis sekmadienis (A)	10

Dokumentai

Popiežiškoji Biblijos komisija BIBLIJA IR MORALĖ BIBLINĖS KRIKŠČIONIŠKOJO ELGESIO ŠAKNYS (<i>Tęsinys</i>)	11
---	----

Arkivyskupo T. Matulionio metai

Dr. Roma Zajančkauskienė GARBINGASIS ARKIVYSKUPAS TEOFILIUS MATULIONIS – ŽMOGUS PAGAL DIEVO ŠIRDĮ	29
---	----

Bažnyčia Lietuvoje

Šv. Justino iškilmė Telšiuose	33
Sielovados bendradarbių padėka vysk. Kęstučiui Kėvalui	33
Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas	34
Kaune sutiktos šv. Adalberto (Vaitiekaus) relikvijos	35
Konsekruota Kauno Šventosios Dvasios (Šilainių) bažnyčia	36
Marijampolės specialiujų socialinės globos namų dešimtmetis	37
Judėjimo „Motinos maldoje“ narių susitikimas	38
Hospisui – penkeri metai	39
Paroda vyskupui Justinui Staugaičiui atminti	40
Naujos Bažnyčios Mokytojų karmelitų knygos	40

Popiežius Pranciškus

Viltis, nematant jokios vilties (plg. Rom 4, 16–25)

2017 m. kovo 29 d.

Mūsų ką tik girdėta šventojo Pauliaus Laiško romiečiams ištrauka siūlo mums didelę dovaną. Nors esame įpratę atpažinti Abraomą kaip mūsų tikėjimo tėvą, šiandien apaštalas leidžia suprasti, jog Abraomas mums yra ir vilties tėvas; ne tik tikėjimo, bet ir vilties tėvas. Taip yra todėl, kad jo gyvenimo istorijoje jau galime suvokti skelbiamą prisikėlimą, naują gyvenimą įveikiantį blogį ir mirtį.

Šiame tekste teigiama, kad Abraomas patikėjo Dievu „kuris atgaivina mirusius ir iš nebūties pašaukia būti daiktus“ (Rom 4, 17); po to patikslinama: „Jis nesvyruodamas tikėjo, nors regėjo savo kūną jau apmirusį – jam buvo arti šimto metų – ir Saros iščias apmirusias“ (19 eil.). Tai patirtis, kurią ir mes esame pašaukti išgyventi. Abraomui apsireiškiantis Dievas yra gelbstintis Dievas, iš nevilties ir mirties išvaduojantis Dievas, į gyvenimą kviečiantis Dievas. Abraomo istorijoje viskas tampa himnu Dievui, kuris išlaisvina ir atgaivina, viskas tampa pranašyste. Tai tampa pranašyste taip pat mums, atpažįstantiems ir švenčiantiems viso to išsipildymą Velykų slėpinyje. Dievas iš tikrųjų „prikėlė iš numirusių <...> Jėzų“ (24 eil.), kad jame ir mes galėtume pereiti iš mirties į gyvenimą. Taip iš tikrųjų Abraomas gali būti vadinamas „daugelio tautų tėvu“, nes jis mums šviečia skelbdamas naująją žmoniją – tai mes! Žmoniją, Kristaus išvaduoją iš nuodėmės bei mirties ir kartą visiems laikams įvestą į mylintį Dievo glėbį.

Čia Paulius padeda mums sutelkti dėmesį į ypač glaudų ryšį tarp tikėjimo ir vilties. Jis sako, kad „nematydamas jokios vilties, Abraomas patikėjo viltimi“ (18 eil.). Mūsų viltis grindžiama ne žmogiškais samprotavimais, prognoze ar užtikrinimu; ji pasirodo ten, kur nebėra vilties, kur nebėra, kuo viltis, panašiai kaip buvo Abraomui, laukiančiam besiartinančios mirties, o jo žmonai Sarai esant nevaisingai. Jiems artinosi galas, jie negalėjo susilaukti vaikų, ir toje situacijoje Abraomas įtikėjo ir vylėsi, nematydamas jokios vilties. Tai didinga! Didelė viltis yra išsisknijusi tikėjime ir būtent todėl ji gali pranokti bet kokią viltį. Taip, nes ji grindžiama ne mūsų žodžiais, bet Dievo žodžiu. Šia prasme ir mes esame kviečiami sekti Abraomu, kuris, nepaisydamas akivaizdžios tikrovės, kai atrodė, kad jam skirta mirti, – pasitiki Dievu „būdamas tikras, jog

ką jis pažadėjo, įstengs ir įvykdyti“ (21 eil.). Norėčiau užduoti jums klausimą: ar mes, mes visi esame tuo įsitikinę? Ar esame įsitikinę, kad Dievas mus myli ir nori įvykdyti visa, ką jis mums pažadėjo? Bet tėve, kiek už tai reikia mokėti? Tėra tik viena kaina – „atverti savo širdį“. Atverkite savo širdis, ir ši Dievo galia ves jus pirmyn, darys nuostabius dalykus ir mokys jus, kas yra viltis. Tai vienintelė kaina: atverti savo širdį tikėjimui, o Jis padarys visa kita.

Tai yra paradoksas ir tuo pat metu mūsų vilties pats svarbiausias, pats tvirčiausias elementas! Viltis, grindžiama pažadu, kuris žmogiškuoju požiūriu atrodo netikras ir nenumatomas, bet kuris net mirties akivaizdoje netampa menkesnis, – jei pažadą duoda prisikėlimo ir gyvenimo Dievas! Tai žada ne bet kas! Tas, kuris žada, yra prisikėlimo ir gyvenimo Dievas.

Brangūs broliai ir seserys, šiandien prašome Viešpaties malonės, kad liktume įsitvirtinę ne tiek savo pačių tikrume, savo gebėjimuose, bet viltyje, kylančioje iš Dievo pažado, kaip tikri Abraomo vaikai. Kai Dievas žada, jis įvykdo tai, ką pažadėjo. Jis niekuomet nelaužo žodžio. Tuomet mūsų gyvenimą nušvies nauja šviesa, suvokimas, jog Tas, kuris prikėlė savo Sūnų, prikels ir mus bei suvienys su Juo, drauge su visais mūsų tikėjimo broliais. Mes visi tikime. Šiandien esame šioje aikštėje, šloviname Viešpatį, giedosime „Tėve mūsų“, po to priimsime palaiminimą... Bet tai praeina. Tačiau tai taip pat yra vilties pažadas. Jei šiandien turime atvirą širdį, patikinu jus, kad visi susitiksime Dangaus aikštėje, ir tai niekuomet nepraeis. Tai Dievo pažadas, tai mūsų viltis, jei atveriamė savo širdis. Dėkoju.

Įtikinamai atsakyti apie mumyse gyvenančią viltį (plg. 1 Pt 3, 8–17)

2017 m. balandžio 5 d.

Pirmasis apaštalo Petro laiškas turi ypatingą užtaisą! Reikia jį skaityti kartą, du, tris kartus, norint suprasti šį ypatingą užtaisą: jis įdiegia didžiulę paguodą ir ramybę, leisdamas suvokti, jog Viešpats yra visada šalia mūsų, niekuomet mūsų neapleidžia, ypač jautriausiais ir sudėtingiausiais mūsų gyvenimo momentais. Tačiau kokia gi yra šio Laiško, ypač ką tik girdėtos ištraukos (1 Pt 3, 8–17) „paslaptis“? Tai geras klausimas. Žinau, kad šiandien jūs atsiversite Naująjį Testamentą, susirasite Pirmąjį Petro laišką ir skaitysite jį atidžiai, lėtai, siekdami suprasti šio laiško paslaptį ir stiprybę. Kokia yra šio laiško paslaptis?

Paslaptis yra ta, kad šis Laiškas tiesiogiai išsakinijęs Velykų slėpinyje, tai pati šerdis slėpinio, kurį netrukus švėsime; jis leidžia mums suvokti iš Kristaus mirties ir prisikėlimo kylančius šviesą bei džiaugsmą. Kristus išties prisikėlė, ir tai yra gražus pasisveikinimas Velykų proga: „Kristus prisikėlė! Kristus prisikėlė!“ – taip sveikinamasi daugelyje tautų. Tuo atmenama, kad Jėzus prisikėlė; jis yra gyvas tarp mūsų, jis gyvas ir gyvena kiekviename iš mūsų. Štai kodėl šventasis Petras tvirtai kviečia mus garbinti jį savo širdyse (plg. 15 eil.). Viešpats ten apsigyveno nuo mūsų Krikšto momento, iš ten jis atnaujina mus ir mūsų gyvenimą, pripildydamas mus savo meilės ir Dvasios pilnybės. Štai kodėl apaštalas ragina mus atsakyti apie mumyse gyvenančią viltį (plg. 15 eil.). Mūsų viltis nėra tik sąvoka, tai ne emocija, ne mobilusis telefonas, tai nėra turtų sandėlis! Mūsų viltis yra Asmuo, tai Viešpats Jėzus, kurį pažįstame gyvą, esantį mumyse ir mūsų broliuose, nes Kristus prisikėlė. Velykų laikotarpiu slavų tautų žmonės sveikina vieni kitus vietoje „labas rytas“ ar „labas vakaras“ sakydami „Kristus prisikėlė!“ „Christos voskrese!“ Jie džiaugiasi tai sakydami. Tai jų tarpusavio pasisveikinimas vietoj „labas rytas“ ar „labas vakaras“: „Kristus prisikėlė“.

Taigi mes suprantame, kad ši viltis turi būti aiškina ma ne tik teoriniu lygmeniu, ne vien žodžiais, bet pirmiausia ir pateikiant gyvenimo liudijimą, tiek krikščionių bendruomenėje, tiek už jos ribų. Jei Kristus yra gyvas ir gyvena mūsų širdyje, mes turime jam leisti, kad jis taptų regimas, neslėpti jo ir leisti jam darbuotis mumyse. Tai reiškia, kad Viešpats Jėzus turi vis labiau tapti mums pavyzdžiu, tapti gyvenimo pavyzdžiu, o mes turime mokytis elgtis taip, kaip jis elgėsi. Daryti tai, ką Jėzus darė. Mumyse gyvenanti viltis negali likti paslėpta mūsų širdyje: tai būtų silpna viltis, stokojanti drąsos pasirodyti ir tapti regima. Kaip sakoma Petro cituojamoje 34 psalmėje, mūsų viltis turi sklisti į išorę, įgyti taurią ir ypatingą švelnumo, pagarbos ir geranoriškumo artimui išraišką, atleisti net darantiems mums bloga. Žmogus be vilties neįstengia atleisti, jis negeba teikti atleidimo paguodos ir turėti jos. Tai Jėzus darė ir tebedaro per tuos, kurie išsileidžia jį į savo gyvenimą ir į savo širdį, suvokdami, kad blogis nugalimas ne blogiu, bet veikiau nuolankumu, gailestingumu ir romumu. Mafijos nariai mano, kad blogį galima nugaltinti blogiu, taigi jie kerštuoja ir daro daug kitų mums žinomų dalykų. Tačiau jie nežino, kas yra nuolankumas, gailestingumas ir romumas. Kodėl? Nes mafijozai neturi vilties.

Pamąstykite apie tai. Štai kodėl šventasis Petras teigia: „Verčiau kentėti už gerus darbus, negu už piktus“ (17 eil.). Tai nereiškia, kad kentėti yra gera, tačiau jei

kenčiame dėl gėrio, esame bendrystėje su Viešpačiu, kuris prisiėmė kentėjimą ir nukryžiuojimą, kad mus išgelbėtų. Jei menkai reikšmingose ar svarbiausiose gyvenimo situacijose priimame kančią dėl gėrio, mes tarsi sėjame Prisikėlimo ir gyvenimo sėklas, nušviečiame tamsą Velykų šviesa. Štai kodėl apaštalas mus ragina visuomet atsakyti „laiminimu“ (9 eil.). Palaiminimas nėra formalumas, nėra tik mandagumo ženklas. Tai didelė dovana, kurią mes pirmieji priėmėme ir kuria turime galimybę dalytis su broliais. Tai Dievo meilės, neišmatuojamos ir nesibaigiančios meilės skelbimas. Ji niekuomet nenuvilia ir duoda tvirtą pagrindą mūsų vilčiai.

Brangūs bičiuliai, mes taip pat suprantame, kodėl apaštalas Petras vadina mus „palaimintais“, kai kenčiame dėl teisybės (13 eil.). Taip yra ne tik dėl moralinių ar asketinių motyvų. Kiekvieną kartą, kai stojame mažiausiųjų ir nušalintųjų pusėn arba kai neatsiliepame blogiu į blogį, o atleidžiame be keršto, atleidžiame ir laiminame, – kai tai darome, visada šviečiame kaip gyvi ir skautūs vilties ženklai, tampame paguodos ir ramybės įrankiais pagal Dievo širdį. Tai gi žengiame pirmyn būdami malonūs, romūs, meilūs ir darydami gera net tiems, kas mūsų nemylė ir mums daro bloga. Pirmyn!

Kryžiaus viltis (plg. Jn 12, 24–25)

2017 m. balandžio 12 d.

Sekmadienį minėjome Jėzaus išėjimą į Jeruzalę, šventiškai skambant mokinių ir didžiulės minios šūkniams. Šie žmonės sudėjo į Jėzų dideles viltis: daugelis tikėjosi iš jo stebuklų ir didelių ženklų, galios parodymo, net išlaisvinimo nuo priešiškų okupantų. Kas iš jų galėjo įsivaizduoti, kad per trumpą laiką Jėzus bus pažemintas, pasmerktas ir mirs ant kryžiaus? Žemiškos šių žmonių viltys kryžiaus akivaizdoje žlugo. Tačiau mes tikime, kad būtent Nukryžiuotajame mūsų viltis atgimsta. Žemiškos viltys žlunga prieš kryžių, tačiau gimsta naujos viltys, išliekančios amžinai. Iš kryžiaus gimusi viltis yra kitokia, ji skiriasi nuo žlungančių vilčių, iš pasaulio kylančių vilčių. Tačiau kokia tai viltis? Kokia viltis gimsta ant kryžiaus?

Tai suprasti gali padėti Jėzaus žodžiai, pasakyti vos įžengus į Jeruzalę: „Jei kviečių grūdas nekris į žemę ir neapmirs, jis pasiliks vienas, o jei apmirs, jis duos gausių vaisių“ (Jn 12, 24). Pabandykite įsivaizduoti grūdą ar mažą sėklą, nukrentančią į dirvą. Jei ji neprasiveria,

niekas neįvyksta; tačiau jeigu prasiskleidžia, subrandina varpą, išleidžia daigą, po to ūglį, o augalas duoda vaisių.

Jėzus atnešė į pasaulį naują viltį ir tai padarė panašiai kaip grūdas: Jis tapo labai mažas, kaip kviečio grūdas; jis paliko dangiškąją šlovę, kad ateitų pas mus. Jėzus „nukrito į žemę“. Tačiau to dar nepakako. Idant atneštų vaisių, Jėzus išgyveno meilę iki galo ir leidosi praveriamas mirties, panašiai kaip grūdas atsiveria po žeme. Būtent ten, pačiame giliausiame jo pažeminimo taške, kuris taip pat yra iškiliausias meilės taškas, prasiskleidžia viltis. Jei kas nors paklaustų: „Kaip kyla viltis?“ – „Nuo kryžiaus. Pažvelk į kryžių, žvelk į nukryžiuotą Kristų, iš ten kyla viltis, kuri niekuomet nepraeina, kuri tęsiasi iki amžinojo gyvenimo. Ši viltis išdygo iš pačios meilės galios: nes meilė „viskuo viliasi ir visa ištvėria“ (1 Kor 13, 7). Meilė yra Dievo gyvenimas ir atnaujinama visa, ką pasiekia. Per Velykas Jėzus mūsų nuodėmę perkeitė į atleidimą, prisiimdamas ją sau. Tačiau gerai paklauskite, kuo grindžiamas Velykų slėpinio perkeitimas: Jėzus perkeitė mūsų nuodėmę į atleidimą; mūsų mirtį į prisikėlimą, mūsų baimę į pasitikėjimą. Štai kodėl ant kryžiaus gimė mūsų viltis, ten ji nuolat gimsta iš naujo. Todėl su Jėzumi visos mūsų tamsybės gali būti perkeistos į šviesą, kiekvienas pralaimėjimas – į pergalę, kiekvienas nusivylimas – į viltį. Kiekvienas, taip, kiekvienas. Viltis viską nugali, nes ji gimsta iš Jėzaus meilės, – Jėzaus, kuris tapo kviečio grūdą, nukrito į žemę, mirė, kad duotų gyvybę, o iš to meilės kupino gyvenimo kyla viltis.

Kai pasirenkame Jėzaus viltį, palengva suvokiame, kad gyvenimo sėkmės kelias yra panašus į tą grūdą, jis grindžiamas nuolankia meile. Nėra kito būdo, kaip nugalėti blogį ir teikti viltį pasauliui. Tačiau jūs galėtumėte man sakyti: „Ne, tai pralaimėtojo logika!“ Gali atrodyti, kad tai pralaimėtojo logika, nes tas, kas myli, praranda galią. Ar jūs tai apmąstėte? Tas, kas myli, praranda valdžią, kas duoda, kažko netenka, nes meilė yra dovana. Iš tikrųjų mirštančio grūdo ir nuolankios meilės logika yra dieviškas būdas, ir tik jis atneša vaisių. Matome tai taip pat savyje. Kai ką nors turime, visuomet kyla troškimas turėti daugiau. Kažką įsigijau ir tuoj pat noriu kažko dar didesnio, tai tęsiasi, ir man niekuomet nepakanka. Tai blogas troškimas! Kuo daugiau turi, tuo daugiau nori. Besotis niekuomet nebūna sotus. Jėzus aiškiai nusako: „Kas myli savo gyvybę, ją pražudys“ (Jn 12, 25). Esi nepasotinamas, sieki turėti daugybę dalykų, bet...viską prarasi, net savo gyvybę. Tai reiškia: kas myli savo nuosavybę ir gyvena dėl savo interesų, prisipildo savęs ir žlunga. O kas priima, yra pasirengęs padėti ir tarnauja, tas

gyvena pagal Dievo valią: jis tampa nugalėtoju, išsaugo save ir kitus, tampa *vilties sėkla* pasauliui. Malonu padėti tarnauti kitiems... Galbūt pavargsime! Tačiau toks yra gyvenimas, o širdis kupina džiaugsmo ir vilties. Tai yra drauge meilė ir viltis: tarnauti ir duoti.

Iš tikrųjų šios tikros meilės kelias yra kryžius, pasiaukojimas, kaip Jėzaus. Kryžius yra būtinas perėjimas, tačiau jis nėra tikslas, tai perėjimo etapas. Tikslas yra šlovė, ir tai atskleidžia mums Velykos. Čia mums į pagalbą ateina kitas gražus įvaizdis, kurį Jėzus pateikia mokiniam per Paskutinę vakarienę. Jis sako: „Gimdydama moteris būna prislėgta, nes atėjo jos valanda, bet, kūdikiui gimus, ji kančią užmiršta iš džiaugsmo, kad gimė pasauliui žmogus“ (Jn 16, 21). Taigi dovantoti gyvybę, o ne ją pasilaikyti. Taip daro motinos: duoda gyvybę, kenčia, bet po to džiaugiasi, būna laimingos, kad pasauliui davė naują gyvybę. Tai teikia džiaugsmo; meilė duoda pasauliui gyvybę ir netgi skausmui suteikia prasmę. Meilė yra mūsų vilties variklis. Kartoju: meilė mūsų vilties variklis. Kiekvienas galime paklausti savęs: „Ar aš myliu? Ar išmokau mylėti? Ar mokausi kasdien mylėti vis labiau?“, nes meilė mūsų vilties variklis.

Brangūs broliai, šiomis dienomis, meilės dienomis leiskimės apgaubiami Jėzaus slėpinio: Jėzus panašiai kaip kviečio grūdas teikia gyvybę mirdamas. Jis yra mūsų vilties sėkla. Kontempliuokime Nukryžiuotąjį, kuris yra vilties versmė. Palengva suprasime, jog puoselėti viltį su Jėzumi reiškia mokytis išvelgti augalą sėkloje, Velykas kryžiuje, gyvybę mirtyje. Norėčiau užduoti Jums namų darbą. Mums visiems gera stabtelėti prieš Nukryžiuotąjį – namie visi turite jo atvaizdą – pažvelgti į jį ir ištarti: „Su Tavimi niekas neprarasta. Su Tavimi visuomet galiu turėti viltį. Tu esi mano viltis.“ Dabar įsivaizduokime Nukryžiuotąjį ir drauge tris kartus ištarkime nukryžiuotam Jėzui: „Tu esi mano viltis.“ Visi: „Tu esi mano viltis.“ Garsiau! „Tu esi mano viltis.“ Dėkoju.

Lietuvos vyskupų laiškas katechetams ir tikybos mokytojams

Mieli tikybos mokytojai ir katechetai,

baigiantis mokslo metams nuoširdžiai dėkojame Jums už ištikimą darbą, už daugybę pamokų, ruošimąsi joms, už bendravimą su mokiniais. Taip pat ir už dalyvavimą kursuose bei rekolekcijose – tai padėjo ne tik profesionaliai tobulėti, bet ir dvasiškai augti.

Jūs atliekate labai svarbią paties Kristaus mums patikėtą užduotį skelbti išgelbėjimo žinią. Atskleisdami jaunimui tikėjimo grožį, padedate jam suprasti gyvenimo prasmę ir gelmę. Stiprinate viltį, kurios taip reikia jauniems žmonėms, kursiantiems ateities gyvenimą.

Dėkojame, kad ne tik perduodate žinias, bet ir savo pavyzdžiu, ir papildomai skirdami laiko padedate mokiniams dalyvauti renginiuose, įsitraukti į parapijų jaunimo grupių bei organizacijų veiklą.

Ugdyti žmogų – tai ne tik suteikti jam žinių, bet ir įgalinti jį gyventi vadovaujantis savo įsitikinimais. Todėl tikybos mokymas apima ir dorinį ugdymą.

Ačiū už tai, kad drąsiai pristatote Kristaus tiesą apie pasaulį ir žmogų, nevengdami ir jautrių, kartais problemiškomis laikomų temų, pavyzdžiui, lytiškumo. Visas žmogus yra sukurtas Dievo, ir visa, kas Dievo jam duota, yra dovana. Kiekvieną dovaną žmogus gali panaudoti geram ar piktnaudžiauti ja. Tai žmogaus laisvės didybė ir kartu tragedijos pavojus.

Turime vadovautis tikėjimo mokymu, skelbiančiu, kad kiekvienas žmogus be jokių išimčių yra Dievo mylimas ir vertas pagarbos; Viešpats nori laikinosios ir amžinosios jo laimės. Žinome ir tai, kad žmogus gali nusidėti, ir taip iš tiesų atsitinka. Bet Jėzus atėjo gelbėti mūsų iš bet kokios nuodėmės. Visada drąsiai, be jokios baimės pateikite Kristaus Evangelijos mokymą apie žmogų, turintį Dievo jam suteiktą prigimtį, apie šeimą kaip vyro ir moters neišardomos meilės sąjungą, apie santuoką, kylančią iš šios meilės. Mes, katalikai, turime ne tik teisę į savo pažiūras, bet ir paties Kristaus įpareigojimą jas pristatyti pagarbiai, argumentuotai ir su meile.

Įsiklausykime į popiežiaus Pranciškaus raginimą su visais žmonėmis elgtis taip, kaip Jėzus elgėsi. Kristus

nepažemino nė vieno, nuoširdžiai prie Jo besiartinančio. Todėl ir mes negalime žeminti ar smerkti žmonių, kurie turi potraukių, Katalikų Bažnyčios katekizme vadinamų netvarkingais (žr. *KBK* 2357). Nuo Evangelijos tiesos nusigręžtume ir teigdami, kad bet kokie su tais potraukiais susiję veiksmai yra geri. Privalome atskirti netvarkingus potraukius nuo jų įgyvendinimo veiksmais. Kaip nurodo Katekizmas, su tokiais žmonėmis „reikia elgtis pagarbiai, su užuojauta, taktiškai, vengti kaip nors neteisingai juos atstumti“ (*KBK* 2358).

Tokia pozicija tikrai nėra „homofobiška“, kaip kartais bandoma mus apkaltinti. Atvirkščiai, ji kyla iš tikros pagarbos ir meilės kiekvienam žmogui, kad ir kokios orientacijos jis būtų. Mūsų pareiga – gerai išmanyti Katalikų Bažnyčios mokymą šiuo svarbiu klausimu, jį perteikti kuo tiksliau ir tinkamais pedagoginiais būdais.

Drauge atminkime griežtą popiežiaus Pranciškaus perspėjimą dėl „gender“ ideologijos ir ja remiantis vykdomos indoktrinacijos bei „ideologinės kolonizacijos“. Tai popiežius pavadino didžiuoju šeimos priešu, dalyvaujančiu pasauliniame kare siekiant sugriauti šeimą.

Gerbdami žmogų, nebijokime įvardyti nuodėmės: taip nepažeminame ir nepasmerkiame žmogaus, o tik atskleidžiame jo veiksmų blogį, paskatiname jį gręžtis į Dievą, tikrąjį gerį ir laimę. Visada skleiskime atsiversti kviečiančios Evangelijos džiaugsmą.

Šia proga dar kartą kviečiame į Lietuvos jaunimo dienas Vilniuje š. m. birželio 23–25 d. Padėkite jauniems žmonėms jose dalyvauti, palydėkite juos į šią išskirtinę jaunimo tikėjimo šventę. Tai bus dovana ir jaunimui, ir Jums. Jauni žmonės geriausiai išmoksta to, kuo gyvena jų mokytojai.

Birželio 25-ąją jaunimo ir visų Lietuvos katalikų laukia dar vienas nepaprastai svarbus įvykis – arkivyskupo Teofiliaus Matulionio beatifikacija. Būsimojo palaimintojo drąsa, nuoširdumas skelbiant Kristaus mokymą bei nepalaužiamas tvirtumas jo laikantis tegul bus mums įkvepiantis pavyzdys.

Lietuvos vyskupai

Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininko kreipimasis dėl alkoholio problemos Lietuvoje

Netyla diskusijos dėl alkoholio suvartojimo ir kontrolės Lietuvoje. Ginčijamasi, ar tikrai mes pirmi pasaulyje (o gal ne pirmi? Gal antri ar treči...)? Diskutuojama, ar alkoholio kontrolės priemonės turėtų paliesti tuos, kurie neturi alkoholizmo problemos. Viešoji erdvė įgarsina balsus tų, kurie sėkmingi, kurie laisvi, kurie moka saikingai gerti, verslininkų, scenos žvaigždžių – visų, kurie sako: „Tai *ji*, o ne mūsų problema.“

Iš šių diskusijų atrodo, kad mūsų visuomenė sveika, tik joje yra pavienių ligonių – jais ir reikia, kad kažkas pasirūpintų. Mūsų visuomenė pamiršo, ką reiškia solidarumas. Yra kovų, kurių nelaimėsime, jei stiprieji nesutiks priimti naštos kartu su silpnaisiais, sveikieji – su sergančiais.

Ne taip seniai ir jau ne vieną kartą Lietuvos visuomenė buvo sukręsta baisių tragedijų, kurių aukomis tapo mažamečiai vaikai. Tada skambėjo balsai, jog turime imtis visko, kad tokie dalykai nepasikartotų. Moksliniai tyrimai rodo, kad trimis iš keturių smurto artimoje aplinkoje atvejais smurtauja nuo alkoholio apsvaigę asmenys. Mums reikia saugios Lietuvos. Saugios pirmiausia augti vaikui. Tačiau tam mums reikia mažiau geriančios Lietuvos. Jei alkoholio vartojimas nesumažės, mums niekada nepakaks vaiko teisių apsaugos darbuotojų, galinčių apsaugoti vaikus.

Reikia suprasti, kad mažiau suvartojant alkoholio bus mažiau jo parduodama, o tai yra tam tikri kaštai verslui. Prekybos ribojimas gali paliesti kiekvieną iš mūsų, ir tai bus mūsų sumokami kaštai. Tačiau sveikesnės ir

saugesnės Lietuvos nepasieksime, jei nesutiksime savanoriškai priimti dalies kaštų už tokią Lietuvą.

Prisiminkime kovą už saugumą keliuose. Dar visai neseniai šioje srityje taip pat buvome pirmaujantys pagal nelaimių, žuvusiųjų ir sužeistųjų skaičių. Buvo imtasi ir prevencijos, ir ribojimų, ir taisyklių griežtinimo, kuris palietė kiekvieną – ne tik tuos, kurie vairuodavo neatsakingai, bet ir gerus vairuotojus. Tačiau kompleksinės priemonės – ir prevencija, ir ribojimai – davė rezultatų.

Mums reikia kompleksinių priemonių: prevencijos, ribojimų, prieinamos ir veiksmingos pagalbos alkoholizmu sergantiems asmenims ir jų šeimos nariams. Tačiau pirmiausia reikia solidarumo kovojant su visuomenės negerovėmis. Reikia tikėjimo, kad mano laisvė turi tarnauti tam, kad ir kitas galėtų būti laisvas; aš būsiu saugus, kai ir mano kaimynas bus saugus; aš švęsiu, kai žinosiu, kad gretimame name tokia pati šventė nesibaigs tragedija.

Ne tik politikai, bet ir kiekvienas iš mūsų turime drąsiai daryti kartais sunkius, bet ryžtingus sprendimus, kad kartu sukurtume saugią ir solidarią visuomenę.

+ Gintaras Grušas

Vilniaus arkivyskupas metropolitas

Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas

2017 m. gegužės 24 d.

Nauji leidiniai

Susipažinkime – esu Teofilus / užrašė Algirdas Jurevičius. – Kaunas: Artuma, 2017. – 144 p.: iliustr.

„Ar tai tikrai paskutinės Teofiliaus Matulionio gyventos vietos – Šeduvos – namelio palėpėje netikėtai rasta autobiografija? Viskas atrodo taip autentiška ir tikra, tarsi jis pats kalbėtų... Tokia mintis kyla skaitant šią knygą... Nenuslepami Palaimintojo pašaukimo kelio akligatviai, jo nesėkmės ėmusi bažnyčių rekonstrukcijų ir statybų, nuoskaudos, jog nepavyko organizuoti misijų Rusijoje... „Iki tol įsivaizdavau, kad kankinstė yra kažkur toli“, – tik tiek išsitaria protagonistas, pirmą sykį tiesiogiai susidūręs su bolševikų elgesiu. Visos gyvenimo kliūtys, kurias patyrė Teofilus, apmąstomos kaip dvasinės pamokos, o viena kita svarbesnė situacija taikliai apibūdinama į jo lūpas įdėtomis Šventojo Rašto mintimis“ (Paulius Subačius).

Leidinyje itin gausu archyvinų fotografijų, dokumentų faksimilių.

DIEVO ILGESYS – MAŽUTĖLIŲ KELIAS

14 eilinis sekmadienis (A)

Zch 9, 9–10; Rom 8, 9. 10–11. 13cd–14; Mt 11, 25–30

Žmogus nori būti išmintingas, apsukrus, išsisukantis iš visų situacijų, galingas ir įtakingas. Šventasis Raštas negiria tokio nusistatymo. Dievo žvilgsniui meilesni mažieji. Mažutėliai – tai turintys vargdienio dvasią, visa ko laukiantys iš Viešpaties. Tiesos kelią randantis žmogus pripažįsta savo bejėgiškumą, už patirtas dovanas dėkoja Dievui, tada leidžia veikti Viešpaties valiai.

Išmintingi ir gudrieji pernelyg pasikliauja savo jėgomis, pasiekimais, patirtimi, nepažįsta teisumo kelio. Jei žmogus didžiuojasi vien savo prigimties savybėmis, turimomis galimybėmis, jo santykiai su kitais ir net tikėjimas atsiduria pavojuje. Kai nieko netrūksta, tuomet, ko ieškoti, ką galima būtų tikėtis gauti? „Ir ką gi turi, ko nebūtum gavęs?“ (1 Kor 4, 7). Krikščionis pirmiausiai prisimena, kad yra dėkingas Dievui už sukūrimą, atpirkimą, dovanas, pašaukimą. Jis supranta savo trapumą. Per bejėgystės, silpnumo, ribotumo patirtis, lyg per atvirus langus, gali skverbtis Dievo Dvasios gūsis, nešantis išmintį ir paguodą. „Jei reikia girtis, girsiuosi savo silpnumu“ (2 Kor 11, 30). Savo galimybių ribų suradimas ir sąžiningas priėmimas prasideda nuo atvirumo sau pačiam ir yra kelias Dievo pagalbai gauti. Šv. Paulius apie patiriamą pagalbą iš Dievo suprato iš guodžiančių Viešpaties žodžių: „Mano galybė geriausiai pasireiškia silpnume.“ Todėl šv. Paulius rašo, kad „mieliausiu noru girsiuosi silpnumais, kad Kristaus galybė apsigyventų manyje, <...> nes būdamas silpnas, esu galingas“ (2 Kor 9–10).

Šv. Augustinas, komentuodamas Evangelijos ištrauką apie mažutėlius, sakė, kad išmintinguosius ir gudriuosius, vertus pajuokos, klaidingos didybės kupinus ir tikrai pasipūtusius didžiūnus Viešpats supriešina su mažaisiais. O kas gi yra mažieji? Tai nuolankieji. Jei tapai kvailas, laikydamas save išmintingu, tai laikyk save kvailu, kad taptum išmintingas. Juk ką priskiri sau, kas yra tavo, – visa tai yra tamsybės. Mat būti kvailam – tai turėti tamsybėse paskendusią širdį.

Kiekvienas savo kelyje susiduria su pagundų šešėliais ir nuodėmių padarinių tamsumu. Kaip rašo apaštalas ir evangelistas Jonas: „Jei sakytume, jog neturime nuodėmės, klaidintume patys save, ir nebūtų mumyse tiesos“ (1 Jn 1, 8). Mažutėlio nuolankumą galime suprasti

kaip drąsų savęs pažinimą Dievo akivaizdoje. Tai pripažinimas, kad esu žmogus, atsakingas už save, kūrinys, kuriam skirta tapti vis labiau savimi. Mažutėliai neaukština savo nuolankumo, bet tiesiog jį išgyvena kaip galimybių kelią. Nesėkmės, nuoskaudos, kitų ir mūsų pačių padarytų nuodėmių atneštas liūdesys palenkia, kai esame pernelyg išdidūs, savaip pažemina.

Krikščioniškas nuolankumas neturi nieko bendra su pasyvumu, menka saviverte, nuolatinio liūdesiu ar aklu kito užgaidų įgyvendinimu. Tai kelias, kuriame reikia stengtis vis labiau atsisakyti prisirišimo prie gėrybių, valdžios, galios, garbės. Nuolankumas – tai ryžtingas atsakomybės už tai, kas nutinka, prisiėmimas, solidarumas, atkaklus atsidavimas įsipareigojimams, kasdieniam darbui ir nuolatinis savęs stebėjimas, veiklos motyvų išgryninimas. Tikras nuolankumas, pasak Tomo Mertono, yra pastanga priimti save tokius, kokie esame. Jei iš tiesų pažįstame save, tuomet ramiai priimame sau skirtą vietą Dievo nustatytoje tvarkoje.

Kai Dievas priima žmogų kaip savo planų bendradarbį, dažniausiai pasinaudoja silpnumu, mažumu. Viešpats didžiausias dovanas sudeda tarsi į trapų molinį indą, kad suprastume, iš kur ateina visa tai, kas geriausia. Būti silpnam ir kukliam, suprasti savo pajėgumų ribotumą – tai išgyventi tam tikrą priklausomybę nuo kitų ir nuo paties Viešpaties. Kaip tai priešinga šiuolaikiniam siekiui būti nuo nieko nepriklausomam, išdidžiam, savarankiškam. Kristaus gyvenimo pavyzdys – tikro mažutėlio kelias. Viešpats atėjo į neturtingų žmonių šeimą Betliejuje, buvo nepriimtas savųjų, patyrė atmetimą, buvo siaubingai apiplėštas ant Golgotos kalno: sumuštas, išjuoktas ir prikaltas prie kryžiaus. Tai didžioji silpnumo valanda, neaprepiamos Dievo kantrybės laikas, liudijantis solidarumą su visais pasaulio bejėgiais, vienišais, atstumtaisiais. Viešpats savo nuolankumą, mažumą ir priklausomybę nuo žmogaus parodo pasilikdamas Švenčiausiąjame Sakramente. Tobulas ir amžinas Dievas pasirenka pasilikti trapiame duonos gabalėlyje, kad pamaitintų, sustiprintų ir apdovanotų žmogų savo artumu. Toks nusižeminimas kyla iš tikros meilės, kurioje nėra jokio savanaudiškumo, o kitas pastebimas kaip savaime vertingas, svarbus ir unikalus. Tokios pasiaukojančios meilės našta nėra sunki, jungas pakeliamas, nes velkamas ne dėl savęs, ne dėl naudos, o dėl kito asmens.

Nešame daug visokių naštų: paskirti darbai, tarpusavio santykiai, konfliktai, nuoskaudos, negalios, nuolatinės

ko nors stokos patirtys. Tačiau tai dažnai daroma turint vien laikinus materialius tikslus ar dėl puikybės. Todėl dažnai patiriame troškulį ir nepasitenkinimą. Tai ne pagal Kristaus nusistatymą. Šv. Paulius rašo: „Jūs nesate kūniški, bet dvasiški, jei tik Dievo Dvasia gyvena jumoje. O kas neturi Kristaus Dvasios, tas nėra jo“ (*Rom 8, 9*). Kristaus Dvasia mumyse apgyvendinama ne tik kai priimame Bažnyčios sakramentus, bet ir kai patys sąmoningai, drąsiai nuolat pasirenkame Viešpaties nuostatas. Tai nuolatinės mūsų gyvenimo grumtynės: kūno poreikiai skatina rūpintis tik savimi, savaisiais, saugumu, patogumu.

Gyvenimas pagal Dievo Dvasią kviečia atsiverti kitam, ilgėtis to, kas išlieka, kas iš tiesų neša paguodą, tikrą ramybę ir nepraeinančią, o amžinai išliekančią laimės patirtį. Ilgesys ir troškulys – štai kas gali padėti atrasti mažutėlio kelią pas Dievą. Kai nepakanka sočios kasdienybės. Apaštalo Pauliaus minimas kūniškų darbų marinimas dvasia dėl gyvenimo (plg. *Rom 8, 13*) neturėtų mūsų išgąsdinti. Mes atsisakome gerų, gražių ir vertingų dalykų, kad paliudytume, jog Dievas yra pats nuostabiausias gyvenimo tikslas, absoliuti vertybė. Susivaldymo, saiko, atsisakymo praktika esame kviečiami save valdyti, kad galėtume padovanoti Dievui. Joks Dievo Dvasios įkvėpimas neskatins mūsų niekinti ir skriausti savo kūno, atsisakyti jo galių, tarsi tai būtų blogis. Visai kas kita yra ugdyti save, kūno poreikius palenkti dvasios įkvėpimams ir taip patirti didesnę viso

žmogiško asmens pilnatvę. Daugelis šventųjų perskaitę Šventojo Rašto kvietimą marinti kūniškus darbus dėl paties Dievo ar dėl artimo gerovės atsižadėjo patogumų, negailėdami sveikatos, savo jėgų tarnavo kitiems, liudydami Kristaus pasiaukojimą ir ištikimybę. Taip atsiliepė į Jėzaus žodžius, jog „nėra didesnės meilės kaip gyvybę už draugus atiduoti“ (*Jn 15, 13*). Kitaip tariant, trapų kūną su džiaugsmu palenkė nemariai dvasiai. Joks žmogus netaps panašesnis į Dievą, jei nekės savęs ir Viešpaties dovanos – savo kūno, to ištikimo mūsų žemiškojo gyvenimo tarno. Pats Dievo Sūnus prisiėmė mūsų žmogišką kūną. Todėl kūnas negali būti blogis.

Viešpats gerai pažįsta, ką reiškia patirti kūno ribotumą, suvaržymus, nuovargį, aistrą ir net mirtį. Dievo Dvasia nuolat gaivino mūsų Viešpatį ir prikėlė iš mirties. Todėl kiekvieną iš mūsų, varginamą ir prislėgtą, Viešpats gali kviešti: „Ateikite pas mane visi. Aš jus atgaivinsiu!“ Jėzus gaivina ne tik savo guodžiančiu žodžiu, bet ir parodo Dievo pažinimo kelią. Paliudydamas savo bendrystę su mažaisiais, parodo kelią į vidinį Dievo gyvenimą. Žmogus vis kviečiamas rinktis Jėzų Kristų kaip seniai išpranašautą Viešpatį – pasaulio gelbėtoją. Jėzus ateina kuklus ir paprastas. Jis tikrasis mažutėlis. Taip išpildo Zacharijo pranašystę į Jeruzalę jodamas ant asilo, sveikinamas kaip gelbėtojas, išvaduotojas ir karalius. Gėdinga mirtimi ant kryžiaus ir savo prisikėlimu įveikia didžiūnus. Nes prieš nusižeminusią meilę galia ir puikybė yra bejėgės.

KANTRUSIS SĖJĖJAS

15 eilinis sekmadienis (A)
Iz 55, 10–11; Rom 8, 18–23, Mt 13, 1–9 (10–23)

Visą gyvenimą žmogus ko nors laukia. Vaikas laukia, kol užaugs, taps savarankiškas. Suaugęs viliasi džiaugtis savo darbų vaisiais, laukia geresnių laikų, naudingų pasikeitimų. Pasenęs dažnai neramiai laukia, kada teks užbaigti šią kelionę ir stoti Viešpaties akivaizdon. Dievas taip pat laukia, kol Jo tartas Žodis pasieks žmogaus širdį, sudygs tai, kas dosniai įvairiausiomis aplinkybėmis buvo sėjama, kad duotų derlių.

Klemensas Aleksandrietis rašė, kad vienas yra žmonėse esančios dirvos dirbėjas, nuo pasaulio pradžios iš aukštybių sėjantis augimo sėklas. Jis visais laikais liejo visagalį Žodį, o skirtumus pagimdė įvairūs laikai ir sėklas priėmusios vietos. Nuo paties žmogaus priklausoma, su kokia nuostata priimamas Viešpaties sėjamas Jo

Žodžio grūdas. Žemdirbio darbą išmanantys žmonės Dievo sėją labai lengvai sukritikuos. Kam vertingas sėklas berti prie kelio, ant uolų ar po erškėčiais? Sėklos beriamos tarsi netaupant ir, atrodo, nenumatant augimo perspektyvų. Pasak Origeno, uola su mažu žemės sluoksniu – tai žmogaus siela, sukietėjusi iš aplaidumo ir suakmenėjusi iš blogumo. Dievas jokios sielos nesukūrė akmeninės, bet ji tokia tampa dėl piktumo, puikybės ar kokios kitos nuodėmės.

„Dievo rankoje esame ir mes, ir mūsų žodžiai, ir visas supratimas bei darbų išmanymas“ (*Išm 7, 16*). Kai Viešpats nori, gali mūsų širdis keisti, suminkštinti, supurenti net ir akmenines širdis, kad jos laikytųsi Dievo žodžio ir visų Jo įsakymų (plg. *Ez 11,19*). Keisti širdį, auginti pasėtą grūdą – Dievo darbas. Jo malonė gali puoselėti derlių net pačiomis nepalankiausiomis sąlygomis, tada, kai žmogiškai žvelgiant atrodo neįmanoma sulaukti jokių nors kiek džiuginančių rezultatų.

Kūrėjo užmojams nėra neįmanomų dalykų. Tą liudija Abraomo ir Saros, Izaoko sūnaus Juozapo, karaliaus Dovydo, Elzbietos ir Zacharijo, Juozapo ir Marijos istorijos. Pasitikėjimas Dievo galybe ir neįmanomų dalykų išsipildymo lūkestis, ištverminga viltis – tikinčiojo žmogaus savybės. Jos prasideda nuo mažo grūdelio ir visada remiasi neaprepiamu, visagaliu Dievu, nes „jei turėtumėte tikėjimą kaip garstyčios grūdelį, jūs tartumėte šitam kalnui: *Persikelk iš čia į tenai*, ir jis persikeltų. Jums nebūtų nieko negalimo“ (Mt 17, 20). Dievas dosniai ir visai neūkiškai sėja į bet kokias dirvas, nes pasitiki žmogumi.

Ta pati širdis gali virsti skirtingu žemės ploteliu: čia ją užkietina nuodėmė, čia užgožia rūpesčiai, o čia ji pristinga ištvermės rūpintis įgyvendinti tai, ką pavyko išgirsti. Todėl svarbus yra nuolatinis žmogaus bendradarbiavimas su gautu Dievo žodžiu. Neužtenka tik pasyviai priimti žodį. Daugybę kartų Senajame ir Naujajame Testamente Dievas ragina: „Klausykitės Viešpaties žodžio.“ Tai reiškia ne tik dėmesio sutelkimą ir kitų darbų atstūmimą, pirmumo teikimą, bet ir tikėjimo patirties prisiminimą, maldos gyvenimo pasirinkimą. Klausymas Biblijoje neatsiejamas nuo paklusimo, atsiliepimo, sekimo paskui, pasiryžimo įgyvendinti tai, kas girdėta. Kaip vaikas puola į mamos glėbį, taip Dievo žodžio klausantis žmogus raginamas nelikti abejingas. Tai klausymas ne ausimis, bet širdimi. Dievo sėjamas Žodis „tau labai arti, – jis yra tavo lūpose ir tavo širdyje, kad jį vykdytumėi“ (Ist 30, 4). Žmogus raginamas skirti laiko Viešpaties žiniai svastyti, ugdyti, prašyti pagalbos, daugybę kartų mėginti kasdienybėje gyventi tuo, kas girdėta ir patirta. Kaip

pasėta dirva gali būti akmenuota, piktžolėta, taip ir širdis, čia pat buvusi atvira ir kilni, gali užkietėti, pasirinkti nuodėmę. Kristaus sekėjo pašaukimas – savo širdies dirvą nuolat prižiūrėti. Kiek kartų Jėzus priekaištavo savo mokiniams dėl jų kietų širdžių (plg. Mk 8,1; 6, 42). Jokūbo laiškas moko: „Su romumu priimkite įdiegtą žodį, kuris gali išgelbėti jūsų sielas. Būkite žodžio vykdytojai, o ne klausytojai, apgaudinėjantys patys save“ (Jok 1, 21–22).

Gera dirva (*humus*) ir nuolankumas (*humilitas*) lotynų kalboje turi panašią šaknį – taigi ir šį tą bendro. Kaip dirva nesipuikuoja, ką išauginusi, taip ir žmogaus širdžiai skirta nesididžiuoti, nuolankiai priimti, padėkoti ir nesureikšminti to, ką pavyko pasiekti. „Niekas nereiškia sodintojas nei laistytojas, bet tik augintojas – Dievas. Kas sodina ir kas laisto, sudaro viena, tačiau kiekvienas gaus savąjį užmokestį pagal savo triūsą. Mes juk esame Dievo bendradarbiai, o jūs – Dievo dirva, Dievo statyba“ (1 Kor 3, 7–9).

Priimti Dievo žodį ir kartoti savo kasdieniuose pasirinkimuose – tinkamiausias žmogaus atsakas, kuris gali dovanoti tikrąjį džiaugsmą ir laimę. Taip mes atsiliepiame į įsikūnijusią Dievo Meilę, panašėjame į patį Viešpatį. Toks ir yra Dievo planas: ne tik sėti Žodį, bet ir padėti juo gyventi. Taip dalyvaujame dieviškoje bendrystėje, kuri skirta mums visiems: „Jei kas mane myli, laikysis mano žodžio ir mano Tėvas jį mylės; mes pas jį ateisime ir apsigyvensime“ (Jn 14, 23).

Parengė kun. Saulius Bužauskas

KVIEČIAI AR RAUGĖS?

16 eilinis sekmadienis (A)

Išm 12, 13. 16–19; Rom 8, 26–27; Mt 13, 24–43

Palyginimai – Kristaus metodas aiškinant itin svarbius ir iki galo sunkiai suvokiamus dalykus. Šį sekmadienį prieš mūsų akis iškyla javų – kviečių laukas su tarp kviečių įsiterpusiomis piktžolėmis – raugėmis arba svidrėmis. Kodėl jos čia minimos? Juk iš šio augalo, skirtingai nei iš kviečių, nei duonos, nei pyragų, deja, neiškepsi, jų nesumalsi ir naudos neturėsi. Priešingai, šios piktžolės, išoriškai labai panašios į kviečius, neša didelę žalą – jos alina dirvožemį, spelgia kviečius, prastina grūdų kokybę. Tikras blogis, tarpsstantis kartu su gėriu. Kodėl? Kodėl Dievas, kuris yra

viso gėrio kūrėjas ir visagalis, leidžia tokius dalykus? Dievas ir tik Dievas yra visa ko šeimininkas, tačiau jis leidžia „šeimininkauti“ ir kitiems: „Pone, argi ne gerą sėklą pasėjai savo dirvoje?“ Taigi aiškiai nurodoma, jog pasaulis, t. y. javų laukas, priklauso Dievui ir tik jam, tačiau iš kur joje piktžolės – blogis? Negi Dievui nerūpi jo kviečiai? Koks jis šeimininkas? Jis neapsaugojo savo lauko, ir atmintyje iškyla Evangelijoje užrašytas apaštalo kreipinys, tiksliau šūksnis: „Viešpatie, tau nerūpi, kad mes žūvame?“ Negi tikrai?

Atsakymas: „Tai padarė priešiškas žmogus.“ Tiksliau sakant – priešas. Dievui ir jo sukurtajam pasauliui priešinimasis yra užkoduota tikrovė, mat žmogus nori padaryti savaip, pakoreguoti Dievo tvarką

ir ištaisyti jo leidžiamas „klaidas“ – „mes išrinksime tas piktžoles“. Tačiau tarnų rūpestingumas pasirodė esąs skubotas. Šeimininkas juos sustabdo: „Ne, kad kartais rinkdami svidres ar rauges kartu su jomis neišrautumėte ir kviečių“, kitaip sakant, darant tvarką galima pridaryti daug žalos ir sukelti skausmo tiems, kurie su tuo blogiu neturi nieko bendro. Būtina išmokyti vertinti teisingai – ir žmones, ir dalykus, ir aplinkybes. Būtina išmokyti žiūrėti į gyvenimą Dievo

žvilgsniu. Čia svarbus žodis – *būtina*, kadangi kiekvieno iš mūsų amžinasis likimas bus nulemtas to, kas mes buvome – kviečiai ar tik jų imitacija. Juokauti nereikėtų, nes svidrės bus surinktos ir sudegintos, o kviečiai surinkti į Šeimininko svirną. Skeptikams norėtųsi linkėti išminties ir aiškumo gyvenimo kelyje, o šūkis kasdienai galėtų būti: „Viešpatie, leisk man byrėti grūdų į Tavo klėtį.“

Amen.

MANO PASTANGOS DĖL DIEVO KARALYSTĖS

17 eilinis sekmadienis (A)

1 Kar 3, 5. 7–12; Rom 8, 28–30; Mt 13, 44–52

Lobis, perlas – tai, kas žmogišku vertinimu brangu ir verta pastangų. Toks šio sekmadienio Evangelijos žinios raktas. Brangus, išskirtinis, vertinamas turtas. Čia Jėzus Kristus pasakoja, kaip svarbu negailėti pastangų, išlaidų, neišsigąsti nepatogumų dėl Dangaus Karalystės. O jų neišvengiamai yra, buvo ir bus. Lobis rastas dirbamoje dirvoje, o tai reiškia liejamą prakaitą, patirtą nuovargį, išgyventus nepatogumus. Perlas kainuoja viską, ką tik žmogus turi. Kur logika? Ar verta dėl to tiek daug prarasti? Mes, kaip ir Jėzus, apie gyvenimą kalbame remdamiesi įvaizdžiais, ieškome pavyzdžių. Tokį pavyzdį randame palaimintojo arkivyskupo Teofiliaus Matulionio gyvenime ir pasiaukojime dėl Dangaus Karalystės. Jis tikrai gebėjo visko netekti dėl paties svarbiausio ir kilniausio tikslo – amžinosios laimės. Verta pasižiūrėti į šio Palaimintojo gyvenimą ir, atidžiau jį pastudijavus, atpažinti Dievo veikimo strategiją.

Kokia Dievo valia mūsų gyvenime? Būti tinkle žuvimi, tik kokia? Mes esame ir Dievo tinklas, ir kartu žuvelė Jo meilės vandenyne. Tinklas – Dievas nori mus panaudoti skelbiant Gerąją Naujieną, žuvelė – kad patektume į gerosioms žuvims skirtą indą, t. y. Dangaus džiaugsmą. Ar įmanoma to išmokyti?

Svarbu kasdien atpažinti dalykus, aplinkybes, situacijas, netgi žmones, kurie gali tapti trukdžiais siekiant svarbiausio ir galutinio tikslo. Dievas leidžia patirti daug įvairių dalykų, tačiau visada duoda galimybę atpažinti tai, kas svarbiausia, būtent gyvenimo tikslą. Tikslas yra ieškoti Dievo Karalystės, o visa kita bus pridėta. Dievas pažadų neatšaukia, jis nėra melagis, todėl svarbu Juo pasitikėti ir daryti viską, kad surastume lobį, išgytume perlą ir taptume gerąja žuvimi, tinkama į gerosioms skirtą indą. Dievo malonė ir mūsų asmeninės pastangos, kartu jas sujungus, gali padaryti mus namų šeimininkais, gebančiais kaupti lobyną, kuris padės mums pasiekti galutinį tikslą – Dangaus Karalystę.

Amen.

Parengė kan. Andriejus Sabaliauskas

Popiežiškoji Biblijos komisija

Biblija ir moralė Biblinės krikščioniškojo elgesio šaknys

(*Tęsinys. Pradžia Nr. 4*)

4. Nuo dovanos prie atleidimo

80. Pamatinė yra Dievo dovana, prasidedanti sukūrimu, pasireiškianti įvairiomis sandoros apraiškomis ir galiausiai atvedanti prie Sūnaus atsiuntimo, Dievo kaip Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios apreiškimo (*Mt 28, 19*) ir tobulos bei nesuardomos gyvenimo bendrystės su Dievu pasiūlymo. Dovana sykiu yra kvietimas priimti, netiesiogiai parodo teisingą jos priėmimo būdą ir įgalina deramai atsiliepti. Dėstydami apreiškintąją moralę, stengėmės parodyti, kad Dievas savo dovanas palydi apreiškdamas teisingą kelią, kuriuo reikia eiti, ir tinkamą jų priėmimo būdą.

Tačiau, anot Biblijos liudijimo, žmonės nuo pradžių tinkamai nepriėmė Dievo dovanos, nenorėjo žengti Dievo jiems rodomu keliu ir pirmenybę teikė klaidingiems keliams. Tai vyksta visoje žmonių istorijoje, kiekvienoje kartoje ligi pat Dievo Sūnaus nukryžiuavimo, jo pasiuntinių atmetimo, jo tikinčiųjų persekiojimo. Biblija yra pasakojimas apie Dievo iniciatyvas, tačiau sykiu ir apie žmonių nedorumą, silpnumą, negėbėjimą. Primygtinai peršasi klausimas: kaip Dievas reaguoja į tokį žmogaus atsaką? Ar savo pasiūlymą jis pateikė vienintelį kartą? Ar tas, kuris jo tuoj pat tinkamai nepriėmė, dėl savo maišto atskirtas nuo Dievo, gyvybės šaltinio, neišvengiamai amžiams praigaišta ir pražūva?

Tokiomis aplinkybėmis Biblijos knygoje mums parodoma, kad dovaną papildo atleidimas. Dievas nesielgia kaip negailestingas teisėjas ir keršytojas, bet pasigaili savo nupuolusių kūrinių, kviečia juos atgailauti bei atsiversti ir atleidžia jų kaltes. Pamatinė ir esminė apreiškimosios moralės savybė yra tai, kad jos esmė yra ne griežtas ir nelankstus moralizmas, bet kad jos garantas yra gailestingumo kupinas Dievas, trokštantis ne nusidėjėlio mirties, bet jo atsivertimo ir gyvenimo (plg. *Ez 18, 23. 32*).

Nusakysime pagrindinius šios palankios bei išganingos situacijos, kurioje dovaną lydi atleidimas ir kuri yra vienintelė nusidėjėlio viltis, bruožus. Senajame Testamente išsamiai paliudytas Dievo nusiteikimas atleisti, kuris atbaidomas Jėzaus misija.

4.1. Dievo atleidimas pagal Senąjį Testamentą

81. Kasdieniame Dievo tautos gyvenime svarbus vaidmuo tenka nuodėmei ir kaltei, atgailai ir išpirkimui. Tai liudija pagrindiniai Biblijos pasakojimai apie blogio pasaulyje kilmę (*Pr 2–4; 6–9*), apie Izraelio maištavimą (*Jer 31; Ez 36*) ir apie viso pasaulio pripažinimą, kad jį valdo Dievas (*Iz 45, 18–25*). Tą rodo turtingas žodynas, skirtas visai nuodėmės ir atleidimo sričiai, ir įmantri išpirkimo apeigų sistema. Vis dėlto nelengva suvokti santykio tarp Dievo ir tautos atkūrimo dinamiką jos antropologiniu bei teologiniu matmenimis. Tai labai skiriasi nuo mūsų šiandienų įsivaizdavimų.

a) Dvi pamatinės prielaidos

Įvardysime dvi svarbias pradines sampratas. Pirmiausia: kaltė ir atleidimas nėra teisinio įskaitymo ir skolų dovanojimo dalykas. Priešingai, kalbama apie faktinę tikrovę. Nedori veiksmai iškreipia kosmosą. Jie prieštarauja kūrinių tvarkai ir gali būti atsverti tik pasaulio tvarką atkuriančiais veiksmais. Antra, tokia prigimtinio priežasties ir padarinio ryšio samprata svarbi Dievo vaidmeniui atleidžiant: jis yra ne griežtas kreditorius, suinteresuotas skolų gražinimu, bet geranoriškas Kūrėjas, atkuriantis žmonėms jų kaip mylimų būtybių būvį ir atitaisantis pasauliui padarytą žalą. Šios dvi prielaidos kertasi su nuodėmės ir atleidimo teisiniu supratimu mūsų kultūroje. Tad į jas būtina atsižvelgti, kad neprarastume rakto, atrakinančio duris į Dievo gailestingumo skelbimą. Ontologinį išpirkimo supratimą liudija kai kurios metaforinės ištaros, kaip antai: „įmesi į gelmes visas mūsų nuodėmes“ (*Mch 7, 19*), „nuplauk mano kaltę“ (*Ps 51, 4*), „jis tikrai atpirks <...> iš visų nuodėmių“ (*Ps 130, 8*).

b) Kunigiškoji tradicija

Išsami atleidimo teologija išplėtota kunigiškuose sluoksniuose – ypač pavidalu, aptinkamu Kunigų ir Ezekielio knygoje, ir pasitelkiant posakį „apdengti (*kapper*) nuodėmes“. Kunigų knygoje pateikiami kulto nuostatai, susiję su įvairiomis aukomis, atitinkančiomis įvairias nuodėmių ir nešvarumo kategorijas (*Kun 4–7*). Didžiosios apeigos rengiamos Susitaikinimo dieną, kai Viešpačiui kaip auka už tautos nuodėmes aukojamas ožys, o ožys, skirtas Azazeliui, išvaromas į dykumą ir su savimi nusineša Izraelio nedorybes (*Kun 16*). Įstatymas, skirtas šioms apeigoms, yra lygiai per penkių Mozės knygų vidurį ir reglamentuoja pagrindinius kulto veiksmus, įsteigtus įgalinti nuolatinį Viešpaties buvimą dykumos palapinėje tarp savo tautos (plg. *Iš 40*).

Kunigiškajai tradicijai esmingai svarbu parodyti, kad permaldavimo apeigos nėra priemonė Dievo gailingumui laimėti ta prasme, kad žmogaus veiksmas galima nuteikti jo valią atleisti ar net įpareigoti atleisti. Priešingai, šios apeigos yra objektyvus Viešpaties atleidimo ženklas (kraujas kaip gyvybės ženklas: plg. *Pr* 9, 4).

Tačiau pats susitaikinimas yra gryna geranoriško transcendentinio Viešpaties iniciatyva atgailaujančio nusidėjėlio atžvilgiu; taip aiškinama Kunigų knygoje: „Tą dieną bus atliekamas permaldavimas jūsų labai, kad būtumėte apvalyti; Jūs tapsite švarūs nuo visų savo nuodėmių VIEŠPATIES akivaizdoje“ (*Kun* 16, 30).

c) Susitaikinimo ypatybės

Remiantis tokiu kunigiškuoju mokymu reikėtų suprasti įvairius vienur ir kitur Senajame Testamente aptinkamus posakius apie žmonių susitaikinimą su Dievu. Nuodėmės atleidžia tik Viešpats (*Ps* 130, 8). Jo gailingumas skirtas visam Izraeliui (*Ez* 32, 14), taip pat nedorai dykumos kartai (*Iš* 34, 6–7), Jeruzalės miestui (*Iz* 54, 5–8) ir kitoms tautoms (*Jon* 3, 10). Atleidimas visada neužtarnautas, tačiau kyla iš Dievo šventumo, savybės, kuria Viešpats skiriasi nuo visų žemiškųjų būtybių (*Pr* 8, 21; *Oz* 11, 9). Dievo atleidimas atnaujina kūriniją (*Ps* 51, 12–14; *Ez* 36, 26–27) ir teikia gyvybę (*Ez* 18, 21–23). Jis visada siūlomas Izraeliui (*Iz* 65, 1–12) ir gali būti paverstas niekais tik tautai nusigręžus nuo Viešpaties (*Jer* 18, 8; *Am* 4, 6–13). Anot Dekalogo, Dievo kantrumas nusidėjėlių akivaizdoje toks stubinantis, kad siekia iki trečios ir ketvirtos kartos laukiant, kol bus nusigręžta nuo blogio (*Iš* 20, 5–6; *Sk* 14, 18). Galiausiai jo atleidimas padaro galą bet kuriai bausmei (*Iz* 40, 1–20; *Jon* 3, 10), kurios vienintelis tikslas yra paskatinti nusidėjėlius atsigręžti į Dievą: „Argi aš trokštu nedorėlio mirties, o ne kad jis grįžtų iš nedoro kelio ir gyventų?“ (*Ez* 18, 23; plg. *Iz* 4).

4.2. Dievo atleidimas pagal Naująjį Testamentą

82. Naujojo Testamento raštuose kaip pagrindinė tiesa sutartinai pateikiama tai, kad Dievas atleido per Jėzaus asmenį ir darbus. Išsamiau išdėstysime šią žinią pasitelkdami Mato evangeliją ir po to, glausčiau, kai kuriuos kitus Naujojo Testamento raštus.

a) Jėzus – Išgelbėtojas iš nuodėmių (Mato evangelija)

Evangelistas Matas ypač pabrėžia, kad Jėzaus misiją sudaro užduotis išgelbėti savo tautą iš nuodėmių (1, 21), šaukti nusidėjėlių (9, 13) ir išrūpinti nuodėmių atleidimą (26, 28).

Juozapui prieš Jėzaus gimimą Viešpaties angelas praneša apie Marijos padėtį bei jo vaidmenį ir Juozapas gauna užduotį: „Tu duosi Jėzaus vardą, nes jis išgelbės savo tautą iš nuodėmių“ (1, 21). Kūdikio vardu iš pagrindų ir programiškai išreiškiama jo pagrindinė misija. „Jėzaus“ vardui (hebrajiškai: „Jėšua“ arba „Jehošua“) paprastai priskiriama reikšmė: „Viešpats gelbėja.“ Išgelbėjimo dovana čia apibrėžiama kaip nuodėmių atleidimas. *Ps* 130, 8 maldininkas išpažįsta: „Jis (Dievas) tikrai atpirks Izraelį iš visų nuodėmių.“ Nuo dabar Dievas veikia ir nuodėmės atleidžia per Jėzaus asmenį. Jėzaus atėjimas ir pasiuntimas sutelktas į atleidimą ir nedviprasmiškai liudija, kad Dievas atleidžia. Kitose dviejose eilutėse Matas mini Rašto išsipildymą ir sako: „Jis vadinsis Emanueliu, o tai reiškia: *Dievas su mumis*“ (1, 22–23). Jėzus išlaisvina iš nuodėmių, pašalina tai, kas skiria žmones nuo Dievo, ir sykiu atnaujina bendrystę su juo.

Tokią savo užduotį Jėzus nedviprasmiškai įgyvendina per susitikimą su paralitiku. Nepagydo ligonio išsyk, bet pirma jam šiltai ir švelniai pasako: „Pasitikėk, sūnau, tavo nuodėmės atleistos!“ (*Mt* 9, 2). Keli ten buvę Rašto aiškintojai suvokia to, kas nutiko, rimtumą ir savo viduje kaltina Jėzų piktžodžiavimu, dieviškosios prerogatyvos gviešimusi. Jų akivaizdoje Jėzus pabrėžia savo galią tai daryti ir tai patvirtindamas išgydo: „Ir todėl, kad žinotumėte Žmogaus Sūnų turint galią žemėje atleisti nuodėmes...“ (*Mt* 9, 6). Su šiuo susitikimu susijęs muitininko Mato pašaukimas (9, 9) ir Jėzaus bei jo mokinių pokylis drauge su daug muitininkų ir nusidėjėlių. Atsakydamas į fariziejų protestus, Jėzus save pateikia kaip gydytoją bei Dievo panorėto pasigailėjimo išraišką ir taip apibrėžia Dievo jam patikėtą užduotį: „Aš ir atėjau šaukti ne teisiųjų, bet nusidėjėlių“ (*Mt* 9, 13). Ir čia atleidimo tikslas yra bendrystė; Jėzus tai išreiškia gerai žinomais žodžiais sergančiam nusidėjėliui, kvietimu sekti paskui jį ir bendru pokyliu.

Galiausiai per Paskutinę vakarienę Jėzus, duodamas mokiniams taurę, taria: „Gerkite iš jo visi, nes tai yra mano kraujas, Sandoros kraujas, kuris už daugelį išliejamas nuodėmėms atleisti“ (*Mt* 26, 28). Taip jis apreiškia, koku būdu tauta bus išgelbėta iš nuodėmių. Išliedamas savo kraują, tai yra paaukodamas savo gyvybę, jis įsteigs naują ir galutinę sandorą ir laimės nuodėmių atleidimą (plg. *Žyd* 9, 14). To, ko Jėzus prašo iš savo mokinių, būtent valgyti jo kūną ir gerti jo kraują, yra jų vienybės su juo ir per tai vienybės su Dievu ženklas – vienybės, kuri tobula ir nebeprarandama tampa sulig pokyliu Tėvo Karalystėje (*Mt* 26, 29).

b) Jėzaus atperkamoji užduotis kituose Naujojo Testamento raštuose

83. Glaustai aptarsime Jono evangeliją, Laišką romiečiams, Laišką žydams ir Apreiškimą Jonui. Nustebinti gali tai, kad šių raštų pradžioje beveik visada išryškinama Jėzaus užduotis atleisti nuodėmes.

Išvydęs ateinantį Jėzų, Jonas Krikštytojas pristato jį taip: „Štai Dievo Avinėlis, kuris naikina pasaulio nuodėmę!“ (*Jn 1, 29*). Nuodėmės paženklintas pasaulis, visa žmonija; Dievas pasiuntė Jėzų išlaisvinti pasaulio iš nuodėmės. Pasiūsti Sūnų Tėvą paskatino jo meilė nusidėjusiam pasauliui: „Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį Sūnų, kad kiekvienas, kuris jį tiki, nepražūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą. Dievas gi nesiuntė savo Sūnaus į pasaulį, kad jis pasaulį pasmerktų, bet kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas“ (*Jn 3, 16–17*). Ir savo Pirmojo laiško pradžioje Jonas konstatuoja: „Jo Sūnaus Jėzaus kraujas apvalo mus nuo visų nuodėmių“ (*1 Jn 1, 7*) ir tęsia: „Jeigu išpažįstame savo nuodėmes, jis ištikimas ir teisingas, kad atleistų mums nuodėmes ir apvalytų nuo visų nedorybių. Jei sakytume, kad nesame nusidėję, darytume jį melagiu, ir nebūtų mumyse jo žodžio“ (*1 Jn 1, 9–10*).

Pauliui Laiške romiečiams ypač rūpi Dievo atleidimas, įgyvendintas Jėzaus: „Visi yra nusidėję ir stokoja Dievo garbės, o nuteisinami dovanai jo malone dėl Kristaus Jėzaus atpirkimo. Dievas jį paskyrė permaldavimo auka, jo kraujo galia, veikiančia per tikėjimą...“ (*Rom 3, 23–25*). Tikėjimas į Jėzų visiems atveria kelią į nuodėmių atleidimą (plg. *Rom 3, 26*) ir sutaukinimą su Dievu (plg. *Rom 5, 11*). Ir Paulius mano, kad dovanoti Sūnų Dievą paskatino meilė nusidėjėliams: „Dievas mums parodė savo meilę tuo, kad Kristus numirė už mus, kaip tebebuvo nusidėjęliai“ (*Rom 5, 8*).

Laiško žydams pradžioje nusakoma Sūnaus, per kurį Dievas dienų pabaigoje prabilo, padėtis (*Žyd 1, 1–4*) ir paminimas jo užduoties esminis veiksmas: jis „nuplovė nuodėmes“ (plg. *Žyd 1, 3*). Šitaip nuo pat pradžių išryškinama pagrindinė laiško tema.

Apreiškimo Jonui pradinėje dalyje Jėzus Kristus aukštinamas kaip tas, „kuris mus myli ir nuplovė savo krauju mūsų nuodėmes, ir padarė iš mūsų karaliją bei kunigus savo Dievui ir Tėvui“ (*Apr 1, 5–6*). Tai pakartojama didžiuliame, iškilmingame, šventiškame ir visuotiniame Avinėliui skirtame šventime ir išreiškama naujoje giesmėje: „Vertas esi paimti knygą ir atverti jos antspaudus, nes buvai užmuštas ir nupirkai Dievui savo krauju žmones iš visų genčių, kalbų, tautų ir giminių. Iš jų tu padarei mūsų Dievui Karalystę bei

kunigus, ir jie viešpataus žemėje“ (*Apr 5, 9–10*). Ypačiai švęsti ir džiaugtis dingstį duoda tai, kad Jėzaus-Avinėlio auka yra neprilygstamas atperkamasis bei išganomasis aktas, sutaukiantis pražuvusią žmoniją su Dievu, išvedantis ją iš mirties į gyvenimą ir iš nevilties tamsos nešantis laimingą bei šviesią vienybės su Jėzumi ir Dievu ateitį.

Galop primintina dviejų pagrindinių apaštalų Petro ir Pauliaus patirtis. Abu patyrė rimtą nuopuolį: Petras triskart paneigė, kad pažįsta Jėzų ir yra jo mokinys (*Mt 26, 69–75* ir par.), Paulius persekiojo pirmuosius tikinčiuosius į Jėzų (*1 Kor 15, 9; Gal 1, 13; Fil 3, 5–6*); abu giliai suvokė savo kaltę. Ir Petru (1 *Kor 15, 5; Lk 24, 34; Jn 21, 15–19*), ir Pauliui (*1 Kor 9, 1; 15, 8*) pasirodė prisikėles Jėzus. Abu yra nusidėjėliai, kuriems atleista. Abu patyrė esminę ir gaivinančią atleidimo reikšmę nusidėjėliui. Jų vėlesnis Dievo atleidimo per nukryžiuotą ir prisikėlusį Viešpatį Jėzų skelbimas yra ne teorija ar tušti žodžiais, bet to, kas jų pačių išgyventa, liudijimas. Pažinę pražūties pavojų, jie išgyveno susitaikinimą ir tapo pagrindiniais dieviškojo atleidimo per Jėzaus asmenį liudytojais.

c) Bažnyčios tarpininkavimas perteikiant dieviškąjį atleidimą

84. Užduotis „atleisti nuodėmes“ įsiterpia į platesnį Petru (*Mt 16, 19*) ir kitiems Bažnyčioje atsakingiems mokiniams (*Mt 18, 18*) patikėtosioms galios kontekstą; ji susijusi su Šventosios Dvasios išliejimu, kurį simbolizuoja išpūdingas prisikėlusio Viešpaties veiksmas – kvėpimas į mokinius (*Jn 20, 22–23*). Čia, Velykų įvykio centre, gimsta tai, ką Paulius vadina „sutaikinimo tarnyste“. Paulius šitai taip pakomentuoja: „Juk tai Dievas Kristuje sutaikino su savimi pasaulį, nebeįskaito žmonėms nusikaltimų ir patikėjo mums sutaikinimo žinią“ (*2 Kor 5, 19*). Nuodėmių atleidimui akivaizdžiai tarnauja trys sakramentai: krikštas (*Apr 2, 38; 22, 16; Rom 6, 1–11; Kol 2, 12–14*), atleidimo tarnystė (*Jn 20, 23*) ir „vyresniesiems“ patikėtas ligonių patepimas (*Jok 5, 13–19*).

5. Eschatologinis tikslas kaip įkvepiantis moralinio elgesio horizontas

85. Kaip eschatologinis tikslas Naujajame Testamente pateikiama didžiausia vienybė su Dievu, kurią žmogus pašauktas pasiekti. Tai – Dievo dovana, suponuojanti jo transcendentškumą ir įgyvendinama per Kristų. Iš žmogaus reikalaujama šią dovaną priimti ir visą savo moralinį elgesį šiame žemiškajame gyvenime įkelti į būsimos gyvenimo pilnatvės tobuloje vienybėje su Dievu horizontą.

To pėdsakų aptinkame visame Naujajame Testamente. Tačiau eschatologinė vienybė su Dievu ir žmogaus to priėmimas pirmiausia plėtojami Pauliaus raštuose ir Apreiškime Jonui.

5.1. Įgyvendinta Karalystė ir Dievas viskas visame kame: Pauliaus žinia

86. Vienu žvilgsniu aprėpus visus Pauliui priskiriamus laiškus, galutinis žmogaus tikslas išskyla kaip vaisius gyvos dinamikos, prasidedančios su Evangelijos bei krikšto priėmimu ir pasibaigiančios buvimu su Kristumi.

a) Amžinojo gyvenimo dovana

Nuo pat pradžių dovanotą amžinąjį gyvenimą Paulius susieja su Kristumi: „Dievo malonės dovana – amžinasis gyvenimas mūsų Viešpatyje Kristuje Jėzuje“ (*Rom 6, 23*). Ryšys su Kristumi patikslinamas sąsaja – priklausomybės ir dalyvavimo prasme – su prisikėlimu: „kad kaip Jėzus buvo prikeltas iš numirusių Tėvo šlovinga galia, taip ir mes pradėtume gyventi atnaujintą gyvenimą“ (*Rom 6, 4*).

Prisikėlusiam gyvenime dalyvaujama jau dabar: šitai vis intensyviau lydi krikščionių rutuliojantis jo dabartinei egzistencijai ir pilnatvę pasiekia eschatologinėje stadijoje.

Krikščionių gaivinančio gyvenimo atžvilgiu pabrėžtinas dar vienas aspektas – priklausomybė nuo Dvasios. Dvasia išspaudžia krikščioniui naują Kristaus gyvenimą, jį plėtoja, veda atbaigimo link. Kaip tą atbaigimą įsivaizduoti? Paulius pateikia kelis reikšmingus momentus.

Pavyzdžiui, kalba apie negendantį, garbingą, galingą gyvenimą, apie dvasinį kūną, pakeisiantį mūsų dabartinį ikieschatologinį būvį (*1 Kor 15, 42–44*). Pabrėžia, kad prisikėlę nešiosime „dangiškojo (Adomo) pavaišlą“ (*1 Kor 15, 49*).

Dar vienas Pauliaus tekstas, nukeliantis mus į eschatologinę ateitį, yra „meilės kelio“ *1 Kor 13, 8–13* pabaiga (plg. *12, 31b–14, 1a*). Meilė, kuria dabar mylime, niekada nesibaigia (*1 Kor 13, 8*). Eschatologiniame būvyje tikėjimas ir viltis pranyksta, tačiau meilė, prideramai padidinta, išlieka ir duos toną visam eschatologiniam gyvenimui.

Dieviškojo gyvenimo kaip dalyvavimo Kristaus prisikėlime atžvilgiu itin reikšmingas yra glaustas *1 Kor 15, 20–28* tekstas. Ankstesnėse eilutėse atskleidęs nesuardomą Kristaus ir krikščionių prisikėlimo ryšį, kuris grįstas vienu didžiuoju – Kristaus prisikėlimu, pasireiškiančiu bei išsišakojančiu pavienių krikščionių gyvensenoje bei gyvastingume, Paulius dabar leidžia

si į išsamesnius aiškinimus. Šis dalijimasis prisikėlimu įgyvendinamas pagal tam tikrą tvarką: pirma Kristus, kuris, jau prisikėlęs, yra pirmutinis dar bręstančio derliaus vaisius, tačiau po Kristaus neišvengiamai „priklausantys Kristui“ (*1 Kor 15, 23*).

Pilnatviškai prisikėlimu krikščionys dalysis „jo atėjimo metu“ (*1 Kor 15, 23*), jo galutinio sugrįžimo metu. Paulius, žvelgdamas į tai iš savo dabarties, apokaliptiniu stiliumi nurodo, kas nutiks tarpiniu laiku. Kristus toliau veikliai stiprins savo Karalystę istorijoje. Tai, viena vertus, reikš visų istorijoje konkrečiai veikiančių Karalystei priešiškų elementų ligi pat „paskutinio priešo“ – „mirties“ (*1 Kor 15, 26*) įveikimą. Tada prisikėlęs Kristus „Dievui Tėvui“ (*1 Kor 15, 24*) perduos įgyvendintą Karalystę, kurią sudarys jis ir visi žmonės, pilnatviškai būsiantys jo prisikėlimo dalininkai. Taip bus pasiektas išganymo istorijos galutinis taškas – kad Dievas būtų „viskas“ visuose žmonėse (*1 Kor 15, 28*), tobulai su jais susivienijęs, kaip jau dabar yra susivienijęs su prisikėlusiu Kristumi.

b) Padariniai moralei

87. Šis aukščiausiasis tikslas turi moralinių padarinių krikščioniškajam elgesiui.

Žvelgdamas į jį, krikščionis pirmiausia turėtų suvokti, kad jau dabar nešioja gyvenimą, kuris vėliau taip išsiskleis. Kristus, perteikdamas naują gyvenimą, jau dabar prisikelia jame.

Tą gyvenimą teikia ir struktūruoja Dvasia. Ji yra „mūsų paveldėjimo laidas“ (*Ef 1, 14*) – paveldėjimo, teksiančio mums pasiekus tikslą. Bet kuris gyvenimo, bet kuris meilės prieaugis yra žingsnis ta kryptimi.

Tad krikščionis turėtų laikyti savo galutinę ateitį įkvėpimo šaltiniu. Jo dabartinį būvį ir galutinį tikslą jungia nuolat augantis tęstinumas.

Jame besiplėtojantis Kristaus gyvenimas reikalauja iš krikščionio tam tikrų pasirinkimų. Paulius nenuilsdamas kartoja: „Laikykite save mirusiais nuodėmei, o gyvais Dievui Kristuje Jėzuje“ (*Rom 6, 11*). Tas plėtojimasis viską kreipia į būsimą Karalystę, kurią Kristus perduos Tėvui ir kurios dalis bus pats Kristus. Tačiau dalyvavimas būsimoje Karalystėje nėra garantuotas, jis kelia reikalavimus dabartyje. Išvardijęs „kūno darbus“ (*Gal 5, 19–21*), Paulius priduria: „Aš jus išpėju, kaip jau esu išpėjęs, jog tie, kurie taip daro, nepaveldės Dievo Karalystės“ (*Gal 5, 21*). Iš to išplaukia, kad krikščionis, žvelgdamas į savo eschatologinę ateitį, augs gyvenimu ir meile, tačiau sykiu privalo saugotis visų Karalystei priešiškų elementų, galinčių tykoti jo kelyje.

5.2. Tikslas pagal Apreiškimą Jonui: abipusiškas santykis su Kristumi ir Dievu

88. Mokymas apie eschatologinę pilnatvę ypač pabrėžiamas Apreiškime Jonui ir čia pateikiamas savitai. Tai, kas Pauliaus raštuose yra įgyvendinta Karalystė ir Dievas „viskas visame kame“, nusakoma antropologinėmis sąvokomis: miestas virsta nuotaka. Tas miestas yra naujoji Jeruzalė. Virsmas turi du etapus.

a) Sužadėtinė ir sutuoktinė – naujoji Jeruzalė

Pirmame etape miestas, dar sužadėtinė, žengia per jungtųjų slenkstį (*Apr 21, 1–8*). Kontekste, visiškai atnaujintame Kristaus vertybių – „naujas dangus ir nauja žemė“, – Jeruzalė nužengia „iš dangaus nuo Dievo; ji buvo išsipuošusi kaip nuotaka savo sužadėtinui“ (*Apr 21, 1–2*).

Sužadėtinės rengimasis, dabar užbaigtas, apėmė laipsnišką „pirmosios meilės“ (*Apr 2, 4*) augimą, kuri sužadėtinė įgyvendino laikydamasi Kristaus priesakų, vis labiau dariusių ją „Karalyste“ (*Apr 2, 2–3*), ir palikdama istorijoje „teisių darbų“ (*Apr 19, 8*) įspaudą.

Peržengusi jungtųjų slenkstį, sužadėtinė tapo „žmona“. Tai – antrasis etapas. Apreiškimo Jonui autorius geriausiomis savo simbolinės kalbos priemonėmis išreiškia ir pabrėžia naują taip atsiradusią situaciją (*Apr 21, 9–22, 5*). Viena vertus, sužadėtinė, tapusi sutuoktine, regima, girdima ir patiriama kaip gebanti mylėti tokia pat meile kaip Kristus. Parengta sąlyčio su Dievo transcendencija danguje, iš kurio nužengia tebenešdama Dievo prisilietimą, kuris yra meilė, naujoji Jeruzalė pasirodo kaip visa susieta su Kristumi, visa persmelkta jo naujybės. Kita vertus, pats Kristus išipareigojęs duoti savo sutuoktinei visa, ką turi geriausia: apgaubia ją šviesa ir suteikia jai Dievo garbę: „Jos švytėjimas tarsi brangakmenio, tarsi jaspio akmens, tviskančio kaip krištolas“ (*Apr 21, 11*). Jis visoms tautoms atveria miestą, turintį dvylika vartų su „dvylika angelų“ ir užrašytais „dvylikos Izraelio giminių vardais“ ant jų ir dvylika pamatų, „ant kurių užrašyti dvylikos Avinėlio apaštalų vardai“ (*Apr 21, 14*). Jis miestą sutvirtina, statydina pagal savo meilės matmenis (plg. *Apr 21, 16* ir *Ef 3, 18–19*). Pirmiausia jis miestą sujungia tiesiogiai su Dievu (*Apr 21, 18*), gyvu ir pulsuojančiu sąlyčiu, simbolizuojamu brangakmenių gausa (*Apr 21, 19*). Parnardina jį „gyvybės vandens upę, tvaskančią tarsi krištolas, ištekančią nuo Dievo ir Avinėlio sosto“ (*22, 1*). Nei Avinėlis Kristus, nei jo sutuoktinė negali dovanoti vienas kitam didesnės dovanos.

b) Įgyvendinta Dievo Karalystė

89. Tačiau yra ir dar vienas aspektas. Su naująja Jeruzale, Avinėlio sutuoktine (*Apr 21, 9*), galutinai įgyvendinama „Viešpaties ir jo Mesijo Karalystė“ (*Apr 11, 15*). Ryšys tarp jungtųjų ir Karalystės kelia Apreiškimo Jonui autoriui džiaugsmą, kurį jis išreiškia iškilmingiausiu knygos šlovinimu (*19, 6–8*):

„Aleliuja! Užviešpatavo mūsų Viešpats Dievas, Visagalis. Džiūgaukime ir linksminkimės, ir duokime jam garbę! Nes prisiartino Avinėlio vestuvės ir jo nuotaka pasirengusi. Jai buvo duota apsivilkti spindinčia, tyra drobe.“

Su eschatologinėmis Kristaus-Avinėlio vestuvėmis susijusi Karalystė jau galutinai įgyvendinta ir turima neapsakomai esant veidas į veidą su Dievu: „Jie regės jo veidą, ir jų kaktose bus jo vardas. <...> Viešpats Dievas jiems švies, ir jie viešpataus per amžių amžius“ (*Apr 22, 4–5*). Tai reiškia pilnutinį abipusiškos sandoros įgyvendinimą per Kristų ir tikrove tampa pasiekiant santuokinės lygybės lygmenį. Šiame kontekste Kristus savo sutuoktinei dovanoja tiesioginę Dievo patirtį, abiejų išgyvenamą lygiai. Naujoje Jeruzalėje nebereikia šventyklos, kuri tai įgalintų: „Viešpats, visagalis Dievas, ir Avinėlis yra jo [Naujosios Jeruzalės] šventykla“ (*Apr 21, 22*).

c) Atsakingas bendradarbiavimas

90. Apreiškimo Jonui autorius, kaip matėme, pabrėžia poreikį krikščioniui atsakingai bendradarbiauti, kad gautų eschatologinę dovaną. Aštuonis kartus susieja pergalę, kurią krikščionis turi pasiekti bendradarbiaudamas su Kristumi, su atlygiu, kuriį Kristus duos pabaigoje (plg. *Apr 2, 26; 2, 7. 11. 17. 28; 3, 5. 12. 21*). Dvasios vardu palaimintaisiais skelbiami mirštantys Viešpatyje, „nes jų darbai juos lydi“ (*Apr 14, 13*). Ir prieš parodydamas mums dangiškąją Jeruzalę, išpūdinga scena autorius pabrėžia teismą, kur kiekvienas bus „teisiamas pagal darbus“ (*Apr 20, 13*).

Norint būti Naujosios Jeruzalės dalininku, būtina „nugalėti“ – „tai pavaldės nugalėtojas“ (*Apr 21, 7*), – įveikiant asmeninius sunkumus ir pirmiausia bendradarbiaujant su pergale, kurią prisikėlęs Kristus istorijoje laimi prieš Karalystei bei Sandorai priešišką sistemą.

Baigiamajame liturginiame dialoge (*Apr 22, 6–22*), vis dar aiškiai siejant su įžengimu į Naująją Jeruzalę, pabrėžiamas, viena vertus, poreikis krikščioniui nuolat apsivalyti: „Palaiminti, kurie išsiplauna savo drabužius“ (*Apr 22, 14*) ir, kita vertus, nedorėliams skiriama bausmė pasilikti (*Apr 22, 15*).

5.3. Pabaiga

91. Abi sampratos – Pauliaus ir Apreiškimo Jonui – galiausiai sutampa pateikdamos krikščioniui priešais akis dvejopą perspektyvą. Viena vertus, pabrėžtinai kreipia krikščionio žvilgsnį iš dabarties į ateitį, laukiančią gyvenimo pilnatvę. Kita vertus, nepaliaujamai reikalauja skirti dėmesį dabarčiai ir nuolatinėms pastangoms, kurios būtinos, kad ta gyvenimo pilnatvė ateityje taptų tikrove.

Antra dalis

KAI KURIE BIBLINIAI KRITERIJAI MORALINIAMS APMAŠTYMAMS

Įžanga

92. Pirmoje šio dokumento dalyje siekta įvardyti pagrindines antropologines ir teologines gaires, Šventajame Rašte grindžiančias moralinius apmąstymus, ir parodyti pagrindinius iš to išplaukiančius moralinius padarinius.

Antroje dalyje pradedama nuo dabartinės problematikos. Šiandienis žmogus ir individualiai, ir kolektyviškai kasdien susiduria su kebliomis moralinėmis problemomis, kurias mokslo plėtra ir komunikavimo globalizacija nuolat kelia taip, kad net įsitikinusiems tikintiesiems atrodo, jog pranyko visos ankstesnės tikrybės. Užtenka pagalvoti apie etinius klausimus, susijusius su smurtu, terorizmu, karu, imigracija, turtų pasidalijimu, pagarba gamtos ištekliams, gyvybe, darbu, lytiškumu, tyrimais genetikos srityje, šeima ar bendruomeniniu gyvenimu. Tokių sudėtingų problemų akivaizdoje pastaraisiais dešimtmečiais kilo pagunda visiškai ar iš dalies nustumti Šventąjį Raštą į šalį. Ką daryti, kai Biblija nepateikia pilnutinio atsakymo? Kaip įtraukti biblinius duomenis, kai moraliniam tokių klausimų aptarimui reikia teologinio apmąstymo, proto ir mokslo šviesos? Į tai atsakyti ir siekiame savo projekte.

Tas projektas yra keblus, nes Rašto kanonas yra sudėtinga įkvėptųjų tekstų visuma. Tai – rinkinys knygų, kurių autoriai gyveno labai skirtingose epochose bei pateikė įvairias teologines sampratas; knygų, kuriose prie moralinių klausimų artinamasi arba jie aiškinami labai skirtingai – tai įstatyminių tekstų ar priesakų kontekste, tai kaip pasakojimai, kuriuose siekiama apreikšti išganymo slėpinį arba pateikiami konkretūs teigiami ir neigiami moralinio gyvenimo pavyzdžiai. Be to, galima pastebėti, kad moralinė jautra bei motyvacija plėtojasi bei įmantrėja.

Visa tai liudija poreikį apibrėžti metodologinius kriterijus, leidžiančius moraliniais klausimais remtis Šven-

tuuju Raštu, sykiu atsižvelgiant į teologinius turinius, sudėtingą literatūrinį įpavidalinimą ir kanoninį matmenį. To siekiant bus ypač atsižvelgiama į naują Senojo Testamento perskaitymą Naujajame Testamente, kiek įmanoma, griežčiau taikant tęstinumo, pertrūkio ir pažangos kategorijas, ženklinančias santykius tarp abiejų Testamentų.

93. Siekdami kuo labiau Rašto šviesoje išryškinti sunkius moralinius apsisprendimus, skirsime du pagrindinius kriterijus (biblinio požiūrio į žmogų atitikimą ir Jėzaus pavyzdžio atitikimą) ir šešis konkretesnius kriterijus (konvergencija, priešpriešinimą, pažangą, bendruomeninį matmenį, galutinumą ir įžvalgą). Kiekvienu atveju suformuluosime kriterijų ir, remdamiesi tekstais bei temomis, parodysime, kaip tas kriterijus remiasi vienu ir kitu Testamentu bei teikia gairių šiandienai.

Abu pagrindiniai kriterijai iš esmės atlieka dvejopą vaidmenį. Pirmiausia, kaip tiltas jungia pirmą (pagrindinės kryptys) ir antrą (metodologinės gairės) dalis ir taip laiduoja argumentacijos sąryšingumą. Antra, tam tikru būdu įvesdina į šešis konkrečius kriterijus bei juos aprėpia. Iš Šventojo Rašto galima išrutulioti bent šešias esmines kryptis bibliniu apreiksimu grįstai tvirtai moralinei pozicijai pasiekti: 1) atvirumą įvairioms kultūroms ir, vadinasi, tam tikrą etinį visuotinumą (konvergencija); 2) tvirtą poziciją nepriimtinių vertybių atžvilgiu (priešpriešinimas); 3) moralinės sąžinės tobulėjimą, aptinkamą abiejuose Testamentuose ir pirmiausia pereinant iš Senojo Testamento į Naująjį (pažanga); 4) daugeliui dabartinių kultūrų būdingos tendencijos moralinius sprendimus priskirti vien subjektiviai, individualiai plotmei pataisymą (bendruomeninis matmuo); 5) atvirumą pasaulio ir istorijos absoliučiai ateičiai, galinčiai giliai paženklini moralinio elgesio tikslą bei motyvaciją (galutinumas); 6) galiausiai kiekvienu atveju rūpestingą skyrimą, kokią vertę turi koks nors Šventojo Rašto moralinis principas bei priesakas – santykinę ar absoliučią (įžvalgą).

Skaitytojas neabejotinai suvoks, jog nebus įmanoma išnagrinėti bei aptarti visų problemas keliančių moralinių klausimų. Pasirinkome kelis momentus, kurie, nors toli gražu ir negvildenami išsamiai, kaip pavyzdžiai gali parodyti, kaip moralinius apmąstymus vaisingai grįsti Šventuoju Raštu. Vienu žodžiu, norime išryškinti biblinio apreiksimo momentus, galinčius padėti mums šiandien keblame tinkamos moralinės įžvalgos procese.

1. Pagrindiniai kriterijai

94. Siekdami paaiškinti du bendruosius kriterijus, pasitelksime du tekstus, pateiktus mūsų dokumento

pradžioje, – Dekalogą ir palaiminimus, mat šie tekstai tiksliai atitinka jų pagrindinį pobūdį ir literatūrinį, ir teologiniu lygmeniu.

1.1. Pirmas pagrindinis kriterijus: biblinio požiūrio į žmogų atitikimas

95. Dėl to, kad nemenka Šventojo Rašto etinio turinio dalis aptinkama kitose kultūrose, o tikintieji neturi gero elgesio monopolio, teigiama, kad biblinė moralė iš tiesų nėra originali ir kad pagrindinių naudingų išvalgų šioje srityje ieškotina protu.

1.1.1. Kriterijaus aiškinimas

Tačiau tokia mintis neteisinga. Pasak kardinolo Ratzingerio, „Šventojo Rašto originalumą moralės srityje sudaro ne išskirtinis turinys, bet to, ką siūlė aplinkinė kultūra, apvalymas, išvelgimas ir brandinimas“. Jo savitas indėlis yra dvejopas: 1) „kritinis išvelgimas to, kas tikrai žmogiška, nes tai daro mus panašius į Dievą, ir apvalymas nuo to, kas mus dehumanizuoja“; 2) „įtraukimas į naują prasmės, būtent Sandoros, kontekstą“. Kitaip tariant, jo naujybė yra „įimti žmogiškąjį indėlį ir perkeisti tai Apreiškimo, kurio viršūnė yra Kristus, dieviškoje šviesoje, taip parodant autentišką gyvenimo kelią“. Šiuo atžvilgiu Raštas originalus bei reikšmingas ir mūsų laikais, kai sudėtingos problemos ir susvyravusios tikrybės reikalauja pagilinti tikėjimo šaltinius. „Be Dievo neįmanoma jokia etika. Net Dekalogas, kuris Šventajame Rašte yra moralės šerdis ir toks svarbus dialogui tarp religijų, suvoktinas pirmiausia ne kaip įstatymas, bet kaip dovana; jis irgi yra Evangelija ir visapusiškai suvokiamas gali būti tik toje perspektyvoje, kurios viršūnė yra Kristus; vadinasi, jis irgi nėra apibrėžtų priesakų, grįstų pačiais savimi, rinkinys, bet išsiskiria dinamika, atvira vis didesniam gilinimui“ (*Il rinnovamento della teologia morale: prospettive del Vaticano II e di „Veritatis splendor“*, in: *Camminare nella luce: Prospettive della teologia morale a partire da „Veritatis splendor“*. Ed. L. Melina e J. Noriega. Roma, PUL, 2004, 39–40 ir 44–45).

Biblija iš tiesų teikia vertingą horizontą moralės klausimams nuskaidrinti, taip pat tiems, į kuriuos tiesiai ir iki galo neatsakoma. Kalbant konkrečiau, norint priimti moralinį sprendimą, pirmiau būtina atsakyti į du klausimus: 1) Ar tam tikra moralinė pozicija atitinka sukūrimo teologiją, t. y. požiūrį į žmogų visu jo kaip „Dievo paveikslo“ (*Pr* 1, 26) Kristuje, kuris pats be galo gilesne prasme yra „neregimojo Dievo atvaizdas“ (*Kol* 1, 15), kilnumu? 2) Ar tam tikra moralinė pozicija atitinka sandoros teologiją, t. y. požiūrį į žmogų, individualiai ir kolektyviai pašauktą artimai bendrauti su Dievu ir

veiksmingai bendradarbiauti statydinant naują žmonių, kurios atbaiga yra Kristus?

1.1.2. Bibliniai duomenys

96. Kaip šį bendrą kriterijų taikyti konkrečiau? Kaip pavyzdys pasitarnaus Dekalogas, savotiškas pirmojo Įstatymo pagrindas. Jau pirmojoje dalyje parodėme, kaip šis pamatinis tekstas skaitytinas „aksiologiškai“ (t. y. pozityvių vertybių kategorijomis). Siekdami parodyti, kaip Sinajaus įstatymas atveria potencialiai turtingą moralinį horizontą, gebantį padėti apmąstyti šiuolaikines moralines problemas, pasirinkome du pavyzdžius.

a) Gyvybė

„Nežudysi“ (*Iš* 20, 13; *Įst* 5, 17). Savo negatyvia formuluote draudimas reikalauja susilaikyti nuo veiksmo – nesikėsinti į gyvybę (čia: žmogaus gyvybę). Jėzus išplečia ir patikslina susilaikymo sritį: nesužeisti „savo brolio“ pykčiu ar įžeidžiamu žodžiu (*Mt* 5, 21–22). Vadinasi, tai, kas žmoguje labai vertinga, tam tikra prasme galima nužudyti ir be šautuvo, bombų ar nuodų! Mirtinu ginklu gali tapti ir kalba (*Jok* 3, 8–10). Taip pat neapykanta (*1 Jn* 3, 15).

b) Santuoka

97. „Nesvetimausi“ (*Iš* 20, 14; *Įst* 5, 18). Pradinis įsakymas pirmiausia atspindėjo socialinį tikslą: garantuoti klanų ir šeimos patvarumą. Šis tikslas – neverta nė minėti – neprarado savo aktualumo ir primygtinumo nė šiandien. Ir šiuo atveju Jėzus išplėtė draudimo sritį, kad pašalintų bet kurią, net ir neįgyvendintą, santuokinę neištikimybės troškimą ir tarsi negaliojantį padarytų su skyrybomis susijusį Mozės potvarkį (*Mt* 5, 27–32).

1.1.3. Gairės mūsų dienoms

a) Gyvybė

98. Priesako įkėlimas į aksiologinį kontekstą atveria platesnę perspektyvą.

1) Pirmiausia – ir tai matoma jau Jėzaus pamoksle – tai verčia patikslinti „pagarbos gyvybei“ sąvoką. Vertingas ne tik kūnas, bet ir – laikantis programinio atvirumo – visa, kas susiję su žmogaus kilnumu, socialine integracija ir dvasiniu augimu.

2) Tačiau ir biologinėje plotmėje žmogus apsaugomas nuo bet kurios pagundos pretenduoti į galią ir savo, ir kitų gyvybei. Todėl Bažnyčia Rašto „nežudysi“ laiko absoliučiu raginimu savanoriškai netapti kito žmogaus

mirties priežastimi, kad ir koks jis būtų, – embrionas, neįgalusis, mirtinas ligonis, socialiai ar ekonomiškai nenaudingas individas. Iš to taip pat kyla rimtos abejonės, Bažnyčios puoselėjamos genetinių manipuliacijų atžvilgiu.

3) Istorijos tėkmėje plėtojantis civilizacijai, Bažnyčia patobulino ir savo moralines pozicijas mirties baudmės ir karo atžvilgiu. Tai padaryta iš pagarbos gyvybei, kurią gaivina nepaliaujami Rašto apmąstymai ir kuri vis labiau įgyja absoliučios vertybės atspalvį. Tokia iš pirmo žvilgsnio radikali pozicija visada remiasi ta pačia antropologine sąvoka – pamatiniu žmogaus, sukurto pagal Dievo paveikslą, kilnumu.

4) Mūsų planetos globalinių ekologinių problemų akivaizdoje moralinis horizontas, atviras „pagarbos gyvybei“ vertybei, nesunkiai gali peržengti vienus žmonijos interesus ir duoti pagrindą naujiems apmąstymams apie gyvūnų ir augalų rūšių pusiausvyrą visais norimais atspalviais. Tam gali paskatinti Biblijos pasakojimas apie ištakas. Pirmajai porai iki nuodėmės Dievas patikėjo keturias užduotis: būti vaisingai, daugintis, pripildyti žemę ir ją valdyti bei nustatė vegetarinį režimą (*Pr* 1, 28–29). Nojus, naujasis Adomas, laiduojantis žemės apgyvendinimą iš naujo, sulaukia tik trijų pirmų užduočių; tad jo valdžia apribojama. Dievas leidžia jam valgyti mėsą ir žuvis, tačiau jį įpareigoja susilaikyti nuo kraujo – gyvybės simbolio (*Pr* 9, 1–4). Tokia pagarbos gyvybei etika remiasi dviem biblinės teologijos temomis – pamatiniu visos kūrinijos gerumu (*Pr* 1, 4. 10. 12. 18. 21. 25. 31) ir sandoros sąvokos išplėtimu taip, kad jis aprėptų visa, kas gyva (*Pr* 9, 12–16).

Kuo Biblijos požiūriu tokią pagarbą gyvybei galiausiai galima paaiškinti? Niekuo kitu, kaip jos dieviškąja kilme. Gyvybės dovanojimas žmogui simboliškai nusakytas kaip Dievo „įkvėpimas“ (*Pr* 2, 7). Negana to, ta „nemari dvasia yra visur“, „pripildo pasaulį“ (*Išm* 12, 1; 1, 7).

b) Santuoka

99. Pareigų negatyvios formuluotės (vengti, susilaikyti, nedaryti) neabejotinai nėra viskas etiniame sutuoktinių lauke. Įsakymui atviras moralinis horizontas reiškiasi, be kita ko, asmeninės, abipusės, solidarios atsakomybės sąvokomis. Kiekvienam sutuoktiniui, pavyzdžiui, tenka pareiga nuolatos atnaujinti savo pradinį įsipareigojimą; abiem privalu paisyti vienas kito psichologijos, ritmo, pomėgių, dvasinio kelio (*1 Pt* 3, 1–2. 7), puoselėti pagarbą, praktikuoti vienas kitam nuolankią meilę (*Ef* 5, 21–22. 28. 33), spręsti konfliktus ar ieškoti sutarimo, plėtoti darnius santykius; porai, kaip tokiai, taip pat

tenka pareiga priimti atsakingus sprendimus gyvybės pradėjimo, socialinio indėlio ir dvasinės pažangos srityse. Krikščioniškosios santuokos šventimas savo esme yra dinaminis projektas, kuris neįgyvendinamas viena kartą visam laikui; sutuoktiniai turi vis labiau tapti sakramentine pora, liudijančia ir simbolizuojančia dažnai trumpalaikių ar paviršutiniškų santykių pasaulyje Dievo meilės žmonijai ir Kristaus meilės Bažnyčiai tvarumą, neatšaukiamumą ir vaisingumą.

Štai kodėl Bažnyčia, nenuilstamai ištikima Dievo žodžiui, visada aukštino vyro ir moters poros didybę, pabrėždama jų kaip „Dievo paveikslą“ (sukūrimas) pamatinį kilnumą ir jų įsipareigojimą vienas kitam Dievo akivaizdoje bei pačiam Dievui (sandora). Nuolatos ir nepaliaujamai primindama santuokos svarbą ir šventumą, Bažnyčia rūpinasi ne tiek pasmerkti moralinį palaidumą, kiek nenuilstamai bei uoliai ginti santuokos pagal Dievo planą pilnatvišką prasmę.

1.2. Antras pagrindinis kriterijus: Jėzaus pavyzdžio atitikimas

1.2.1. Kriterijaus aiškinimas

100. Antras pagrindinis kriterijus dar labiau nukreiptas į tikrąją krikščioniškosios moralės šerdį – į sekimą Jėzumi, kuris yra tobulos darnos tarp žodžių ir gyvenimo ir tobulo Dievo valios atitikimo pavyzdys. Nėra būtina čia kartoti ar apibendrinti tai, kas apie sekimą Kristumi ir paskui Kristų mums čia svarbiausiomis temomis jau pasakyta pirmojoje dalyje. Kadangi Jėzus tikintiesiems yra didžiausias tobulo elgesio pavyzdys, moralinės įžvalgos srityje iškyla konkretus klausimas, kuo laikytinas Kristaus elgesys – norma, daugiau ar mažiau nepasiekiamu idealu, įkvėpimo šaltiniu ar tiesiog atramos tašku?

1.2.1. Bibliniai duomenys

101. Ir čia remsimės pamatiniu tekstu, kuris kreipia mus į naujojo Įstatymo skelbimą pirmojoje evangelijoje.

a) Palaiminimai (*Mt* 5, 1–12)

Nuo pat pradžių palaiminimais moralė įkeliamą į radikalų horizontą. Pamatinis žmogaus kilnumas paradoksaliai perteikiamas per nuskriaustus žmones, kuriuos Dievas ypač gina: beturčius, liūdinčius, romiuosius, alkstančius, persekiojamus; jie yra „Dievo vaikai“ (9 eil.), „Dangaus Karalystės“ paveldėtojai ir piliečiai (3. 10 eil.). Pats Jėzus radikaliausiu būdu yra „vargdieniai“ (*Mt* 8, 19; plg. *2 Kor* 8, 9; *Fil* 2, 6–8), „romus ir nuolankios širdies“ (*Mt* 11, 29) ir „persekiojamas dėl teisumo“.

b) Likusi pamokslo dalis (Mt 5, 13–7, 29)

Akivaizdu, jog palaiminimų negalima skaityti atsietai nuo ilgo pamokslo, kuris jais pradedamas. Pamoksle pateikiama pamatinė moralinė gyvenimo perspektyva ir šiuo atžvilgiu jis yra savotiškas Dekalogo atitikmuo, nepaisant skirtingos formos ir paskirties. Pirmojoje evangelijoje jis yra pirma, ilgiausia ir programinė Jėzaus kalba, išsiskirianti iš šerdį to, ką reiškia būti ištikimu Dievo vaiku pasaulyje. Savotiškas fonas yra „viršijančio teismo“ (gr. *perriseuein pleion*) mintis (Mt 5, 20; plg. 5, 6, 10; 6, 1, 33; 23, 23).

Jėzus ne tik apreiškia šį viršijantį teismą, bet ir yra jo pavyzdys. Pagrindinis principas išreiškiamas 5, 17–20. Pirmą ištarą perteikiama visa evangelijos programa: „Nemanykite, jog aš atėjau panaikinti Įstatymo ar Pranašų. Ne panaikinti jų atėjau, bet įvykdyti.“ Jėzaus asmeniu, darbais ir mokymu pilnutinai apreiškiamas tai, ko Dievas siekė per Įstatymą ir Pranašus, bei skelbiamas Dievo Karalystės prisiartinimas. Tam tikru požiūriu ilgos kalbos viršūnė yra pasakymas: „Būkite tokie tobuli, kaip jūs dangiškasis Tėvas yra tobulas“ (5, 48). Šitaip atkuriama ir konkrečiai į moralės plotmę įkeliamas „pagal Dievo paveikslą ir panašumą“ sukurtas žmogaus idėja. Bet kurio veikimo pavyzdys (*teleios*, „tobulas“ „atbaigtumo“ prasme) yra pats Dievas. Todėl ir raginama pirmiausia ieškoti „Dievo Karalystės ir jo teismo“ (6, 33) ir stengtis vykdyti „mano dangiškojo Tėvo valią“ (7, 21). Tobulas šios moralinės tobulybės pavyzdys yra Kristus (plg. Mt 19, 16–22).

1.2.3. Gairės mūsų dienoms

102. Kokiu mastu įpareigojantis yra Jėzaus radikalumas, kurį jis įkūnijo savo gyvenimu bei mirtimi?

1) Palaiminimais tikrai negalima naudotis kaip dingstimi idealizuoti žmogaus vargą kokiu nors pavidalu ir juo labiau nevalia persekiojimų akivaizdoje skatinti savotišką pasyvią resignaciją, vieninteliu sprendimu laikančią anapusbės laukimą. Viena vertus, tiesa, kad Bažnyčia, sekdamas Kristumi, kenčiantiems taria paguodos žodį ir juos drašina: žodžio „palaimintas“ semitiškajame substrate glūdi „tiesaus ėjimo“ sąvoka (hebrajiška šaknis *šr*), persanti mintį, kad vargšai ir persekiojamieji yra pakeliui į Dievo Karalystę. Kita vertus, tas pats palaiminimų tekstas neatsietinas nuo moralinių reikalavimų, kuriuos reikėtų suvokti kaip praktikuotinas dorybes: taip tęsiama religinė ir moralinė prasme praturtinta „nuolankumo [neturto] siekimo“ mintis, suformuluota pranašo Sofonijo (*Sof* 2, 3).

2) Raginimas praktikuoti teismą, viršijantį Rašto aiškintojų ir fariziejų (plg. Mt 5, 20), krikščioniui reiškia,

kad kiekviena moralės norma dabar esti dinaminiam vaiko santykiu su Dievu kontekste. Kalno pamoksle Jėzus primygtinai pabrėžia tą santykį: šešiolika kartų Dievą pavadina „Tėvu“ kitų atžvilgiu ir tik pabaigoje pirmą kartą ištaria: „mano dangiškasis Tėvas“ (Mt 7, 21). Jis, pavyzdžiui, pripažįsta tris tradicines hebrajiškojo pamaldumo apraiškas – išmalda, malda ir pasninką (6, 1–18); kiekvienu atveju mokinio pastangos turėtų išplaukti iš vidinio ryšio su Dievu vengiant bet kokių apskaičiavimų, bet kokių pelno bei žmogiškosios garbės siekių. Toliau pamoksle dėmesys sutelkiamas į meilės ir pasitikėjimo ryšį tarp Dievo ir mokinio. Iš to kyla mokinio pareiga gyventi Evangeliją. Kai to nėra, atsiranda kliūtis pamatinei gyvenimo, kokio norėjo Dievas ir kokio mokė Jėzus, tikrovei ir pragaištingų padarinių grėsmė. Tekstai apie teismą yra išpėjimai dėl žalingų blogo elgesio padarinių. Skaitytojas metaforomis raginamas rinktis plačius ar ankštus vartus, platų ar siaurą kelią, tikrus ar netikrus pranašus, gerą ar netikusį medį, išmintingus ar paikus statytojus (7, 13–27).

3) Kokiu būdu krikščionis gali sau taikyti savitą ir tariamai radikalų Kalno pamokslo moralinį mokymą pradėdamas nuo palaiminimų? Krikščionybės istorijoje šiuo atžvilgiu kelti du pagrindiniai klausimai. Pirmiausia, kam Kalno pamokslas adresuotas – visiems krikščionims ar tik daliai? Ir kaip reikalavimus aiškinti?

Mokiniai, siekiantys sekti Jėzumi, iš tiesų skatinami elgtis taip, kad jų elgesys jau dabar atspindėtų būsimą Karalystės tikrovę: užjausti, neatsakyti smurtu, vengti lytinio išnaudojimo, sukti susitaikymo ir meilės keliu net savo priešų atžvilgiu – tai nusistatymai ir veiksmai, atspindintys paties Dievo „teismą“ ir būdingi naujam gyvenimui Dievo Karalystėje; tarp jų pagrindinę vietą užima ir kryptį visai Kalno pamokslo etikai teikia susitaikymas, atleidimas ir besąlygiška meilė (plg. 22, 34–40).

Tad pamokymai ir paties Jėzaus pavyzdys nelaikytini nepasiekiamais idealais, net jei jie atspindi tai, kas Dievo vaikams būdinga Karalystės pilnatvėje. Jėzaus duotos gairės yra tikri moraliniai imperatyvai: suteikia pamatinį horizontą, skatinantį mokinį ieškoti ir atrasti būdų, kaip suderinti savo elgesį su Evangelijos vertybėmis ir pamatinio požiūriu, kad jis tinkamiau gyventų pasaulyje laukdamas ateisiančios Karalystės. Jėzaus moralinis pamokslas ir pavyzdys padeda moralinio gyvenimo teologinius bei kristologinius pagrindus ir ragina mokinį gyventi pagal Jėzaus apreiškias Dievo Karalystės vertybes.

1.3. Pabaiga apie pagrindinius kriterijus

103. Kai tam tikrą praktiką reikia įvertinti krikščioniškosios moralės požiūriu, pridera išsiskirti: ar ta

praktika suderinama su bibliiniu požiūriu į žmogų? Ar tai išplaukia iš Jėzaus pavyzdžio?

2. Konkretūs kriterijai

104. Žengus pirmuosius žingsnius, moralinių problemų aptarimui naudingos metodologijos metmenis turėtų papildyti konkretesnių kriterijų taikymas.

Šie kriterijai sisteminami remiantis tokiais pastebėjimais: 1) Sutaptis: daug įstatymų bei moralinių gairių Biblijoje rodo, kad ji atvira prigimtinėi moralei. 2) Priešprieša: Biblija labai tvirtai kovoja su antivertybėmis. 3) Pažanga: Biblija liudija sąžinės tobulėjimą tam tikrais moraliniais klausimais; tai vyksta pirmiausia Senajame Testamente, paskui remiantis Jėzaus mokymu bei veikiant Velykų įvykiui. 4) Bendruomeninis matmuo: Biblija smarkiai pabrėžia visos moralės kolektyvinę reikšmę. 5) Galutinumas: grįsdama viltį anapusybe, Karalystės laukimu (Senasis Testamentas) ir Velykų slėpiniu (Naujasis Testamentas), Biblija žmogų nepamainomai motyvuoja siekti moralinio tobulumo. 6) Išvelgimas: galop Biblija pateikia moralės principus bei pavyzdžius, kurių vertė nevienoda; iš to išplaukia kritinio požiūrio poreikis.

Abu mūsų jau pateikti pamatiniai tekstai savo ruožtu iliustruoja šešis metodologinius kriterijus, kuriuos toliau rutuliosime. 1) Sutaptis. Kai kurie priesakai turi atitikmenų kitose ano meto kultūrose. Pavyzdžiui, „aukso taisyklė“ (Mt 7, 12) aptinkama daugelyje kultūrų ir pozityviu, ir negatyviu pavidalu. 2) Priešprieša. Kai kurios pagoniškos praktikos yra smerkiamos, kaip antai drožiniai (Iš 20, 4) ar daugiažodė malda (Mt 6, 7). 3) Pažanga. Visame Jėzaus pamoksle aiškinamas didesnis teisumas, įgyvendinantis Toros ketinimą bei dvasią (plg. 5, 17) giliu vidujiškumu, minties ir veiksmo darnai bei reiklesniu moraliniu elgesiu. 4) Bendruomeninis matmuo. Jėzus tikrai patobulina iš esmės kolektyvinę Dekalogo moralę, tačiau ir priesakai, susiję su asmeniu, nedviprasmiškai krypsta bendruomenės statydinimo linkme; net kančia, prisiimama „dėl“ jo, prisideda prie bendruomeninės sanglaudos (Mt 5, 11–12). 5) Galutinumas. Prie Dekalogo žemiškosios eschatologijos (ilgo gyvenimo pažadas Iš 20, 12) Jėzus kaip visos žmogiškosios veiklos pamatinį motyvą priduria anapusbės viltį (Mt 5, 3–10; 6, 19–21). 6) Išvelgimas. Skirtingas šabo pagrindimas, vienu atveju kultinis (Iš 20, 2–11), kitu – socialinis-istorinis (Ist 5, 12–15), atveria kelią turtingesniai ir įmantresniai moraliniam sekmadienio poilsio ir laiko apmąstymui. Kita vertus, Toroje leistų skyrybų panaikinimas (Mt 5, 31–32) gerai parodo poreikį skirti amžinus įstatymus nuo susijusių su tam tikra kultūra, epocha, vieta.

Kiekvieną kriterijų galime susieti su koku nors raktiniu žodžiu. 1) Sutaptis: išmintis kaip žmogiškoji dorybė, potencialiai aptinkama visose kultūrose. 2) Priešprieša: tikėjimas. 3) Pažanga: teisingumas, ne tiek klasikinės teologijos, kiek turtinga ir dinamine bibline prasme (hebr. *sedaqâ*, gr. *dikaiosynê*), reiškiančia Dievo valios paiešką ir tobulėjimo kelią (*teleiôsis*). 4) Bendruomeninis matmuo: broliška meilė (*agapê*). 5) Galutinumas: viltis. 6) Išvelgimas: protingumas, apimantis poreikį tikrinti moralinį sprendimą – ir objektyviai, remiantis Bažnyčios egzegeze bei tradicija, ir subjektyviai, remiantis Šventosios Dvasios vadovaujama sąžine (*syneidêsis*).

2.1. Pirmas konkretus kriterijus: sutaptis

105. Biblija liudija, kad jos moralė daug kur sutampa su aplinkinių tautų įstatymais bei moralinėmis gairėmis. Biblinės tradicijos keltus pamatinius moralinius klausimus taip pat gvildeno filosofai ir etikai, stokoje prieigos prie dieviškojo apreiškimo ir ten pateiktų sprendimų. Dažnai sutampa ir atsakymai, į tokius klausimus pateikiami biblinės tradicijos plotmėje ir už jos ribų. Čia galima kalbėti apie prigimtine išmintį, potencialiai visuotinę vertybę. Šitai šiandienę Bažnyčią gali padrašinti įsitraukti į dialogą su šiuolaikine kultūra ir kitų religijų bei filosofinių mokymų moralinėmis sistemomis bendrai ieškant elgesio normų dabartinių problemų atžvilgiu.

2.1.1. Bibliniai duomenys

106. Ir Senajame, ir Naujajame Testamente esama tekstų, kurie liudija moralinių aspektų sutapimą. Šie aspektai yra štai tokie: nuodėmės ir blogio kilmė, tam tikros žmogaus elgesio normos, išmintimi grįsti svarstymai, moraliniai paraginimai ir dorybių sąrašai.

a) Nuodėmės ir blogio kilmė

Pagrindinis biblinis požiūris į žmogaus kilnumą ir žmogaus polinkį nusidėti pateikiamas pirmuose Pradžios knygos skyriuose. Daug čia esamų moralinių prielaidų aptinkama ir senovės Rytų aplinkoje, ypač Mesopotamijos epinėje poemoje *Enuma Eliš*. Šios poemos poveikį rodo daug senovės liudijimų. Bendrai tikėta, kad visata sukurta asmeninės dievybės, kad žmogui toje visatoje tenka ypatinga vieta ir kad jis turi ypatingą santykį su dievybe. Abiejose raštijose žmogaus būvį ženklina žmogaus negebėjimas elgtis pagal pripažintus idealus ir dėl to mirtis.

Žmogaus trūkumai gerai suvokiami ir klasikinės graikų dramos mituose, kur tragedija palieka nedaug vietos vilčiai ir atleidimui. Didžiosiose klasikinėse

tragedijose vaizduojami neišvengiami ir ilgalaikiai tokių trūkumų ir nenumaldomo dieviškojo keršto padariniai. Tokius pat įsitikinimus liudija graikų kapų įrašai, kuriuose vyrauja stiprus gyvenimo bergždumo ir absurdiškumo jausmas. Iš to kyla pesimistinis žmogaus būvio vertinimas.

Biblijos pradžios svarstymuose apie žmogaus prigimtį ir būvį žmogaus egzistencijai priskiriama kitokia reikšmė. Bibliniam požiūriui į klystančią žmogaus prigimtį būdinga viltis, nes biblinio apreiškimo Dievas yra Dievas, kuris myli, atleidžia bei rūpinasi sukurtuoju pasauliu, o kiekvienas žmogus yra jo paveikslas ir atstovas. Nemėginant dangstyti ar pateisinti žmogaus polinkio į nuodėmę, tuose skyriuose moralei suteikiama pozityvi prasmė išreiškiant tikrumą dėl Dievo išikišimo ir atleidimo.

Net jei biblinė pasaulio samprata reiškia Mesopotamijai daug skolinga kalba, Mesopotamijos mitai stojo dviejų biblinių elementų. Tai – Dievo rūpinimasis žmonija ir žmogaus atsakomybė už tolesnį kūrimą, atsakomybė, išreiškia pagal Dievo paveikslą sukurtam Adomui patikėta užduotimi. Mesopotamijos pasaulėvaizdyje žmonėms tenka užduotis tarnauti dievams ap rūpinant juos aukomis.

b) Įstatymai

107. Senojo Testamento įstatymai (pvz., *Iš* 20–23; *Ist* 12–26) irgi priklauso didžiajai senovės Rytų įstatymų tradicijai (pvz., Hamurabio kodeksas). Ypač išpūdinga individams skirtų teisinių priesakų atitiktis. Įsitikinimas, kad įstatymas ir teisingumas, ir pirmiausia silpnųjų apsauga, būtini bet kuriam bendruomeniniam gyvenimui, lemia didžiulę pagarbą įstatymui senovės Artimųjų Rytų kultūroje.

Senajame Testamente kreipiamasi ne į teisėjus ar karalius, privalančius palaikyti ir praktikuoti tą teisingumą. Jo adresatai yra visi Dievo tautos nariai, turintys pripažinti, kad solidarumo galia praktikuojamas bendrasis gėris yra bendruomeninio gyvenimo šerdis. Biblijoje nėra nieko, kas atitiktų „Žmogaus teisių deklaraciją“, nes tai, kas toje deklaracijoje išdėstyta, Biblijos pateikiama ne kaip gavėjo teisės, bet kaip veikėjo pareigos. Pirmenybė teikiama ne tiek asmens teisei į tinkamą elgesį su juo, kiek kiekvieno individo pareigai elgtis su kitais taip, kad būtų gerbiami Dievo žmogui duotas kilnumas ir begalinė vertė, kiekvienam žmogui tenkanti Dievo akyse. Biblijos įstatymai dažnai yra ne grynai teisinės taisyklės, bet išpėjimai ir pamokymai, daug reiklesni už bet kurį atskirą įstatymą (pvz., *Iš* 23, 4–5; *Ist* 21, 15–17). Senojo Testamento įstatymai yra pu-

siaukelėje tarp teisingumo ir moralės bei palaiko siekį ugdyti žmogaus, palaikančio santykį su Dievu, sąžinę, sudarančią bendruomeninio gyvenimo pagrindą. Ypač pabrėžtinai reiškiamas įsitikinimas, kad asmens kilnumo ir nepriklausomybės Dievo akivaizdoje neturi riboti joks žmogaus vergavimas (*Iš* 22, 20–22; 23, 11–12). Lygiai taip pat svarbus ir galbūt net dar svarbesnis nei senovės Artimųjų Rytų teisynuose yra rūpinimasis vargšais ir silpnaisiais. Ir Įstatyme, ir Pranašuose primygtinai pabrėžiama būtinybė apsaugoti jų interesus; su pažeidžiamu tautos nariu ne tik privalu elgtis teisingai, – jis irgi turi patirti tą patį dosnumą, kokį Dievas Izraeliui parodė Egipte.

c) Išmintis

108. Helenistiniu laikotarpiu biblinis moralinis mokymas yra atviras mokytis iš aplinkinio pasaulio, ypač iš mokymo patarlėmis ir išminties sąjūdžio, išsiplėtojusio kaip tik Egipte. Kai kurie Biblijos patarlių rinkiniai liudija artimą ryšį su Amenemopeto ir Ptahotepo išmintimi, ypač pagarbos silpniesiems ir pažeidžiamiesiems bei jų apsaugos srityje (plg. *Pat* 22, 17–24). Net jei tai ir atrodo žmogaus proto išvados, Izraelis vis dėlto aiškiai suvokė, kad kiekvienos išminties ištaka yra Dievas (*Job* 28; *Sir* 24). Ypač Siracidas Torą jungia su žmogaus išmintimi, nes išminčius „skelbs išmintį to, ką yra išmokęs, ir didžiuosis Viešpaties Sandoros įstatymu“ (*Sir* 39, 8). Kaip ir helenistinė epocha, Izraelis irgi neapsaugotas nuo nusivylimų bei abejonių įprastiniais tokių problemų kaip nedorėlio klestėjimas ir mirties prasmė sprendimais (*Job*; *Koh* 3, 18–22).

d) Paulius ir jo meto filosofai

109. Prigimtinio įstatymo vertingumas arba veikiau žmogaus sąžinės gebėjimas skirti, kas darytina ir kas ne, aiškiai pripažįstamas ir branginamas *Rom* 2, 14–15. Todėl nestebina, kad Pauliaus raštuose, nepaisant neigiamo pagoniškosios moralės įvertinimo (pvz., *Ef* 4, 17–32), į jo mokymą įtraukti kai kurie bendri to meto filosofų ir moralės mokytojų *topoi* (pasikartojantys principai). Žinomiausias iš tų *topoi*, paimtas iš Euripido „Medėjos“, pateikiamas *Rom* 7, 16–24. Jis turi atitikmenų Ovidijaus „Metamorfozėse“ (7, 20–21) bei (vėliau nei Paulius) Epikteto „Pokalbiuose“ (2, 17–19) ir susijęs su žmogaus vergavimu savo įpročiams bei aistroms ir tikrosios laisvės stygiumi.

Be to, kai kurie Pauliaus principai ir paraginimai primena to meto graikų pasaulio filosofinių mokyklų pozityvius ir negatyvius patarimus. Pažodinis panašumas liudija literatūrinius skolinius: tai aišku iš *Gal* 6, 1–10, tačiau galioja ir kai kuriems kitiems Pauliaus tekstams

(pvz., 1 Kor 5, 1). Net jei ir negalima kalbėti apie tai, kad Paulius – plagiatorius, ar priskirti jį kokiam nors filosofinei mokyklai, daug jo nusistatymų ir paraginimų artimi stoikams. Kaip ir jo meto filosofai (konkrečiai, stoikai), Paulius moko, kad moralus elgesys neįmanomas be laisvės nuo aistrų. Kova su aistromis nėra Naujojo Testamento ar Pauliaus išradimas, bet buvo anuometinio moralinio mokymo *topoi*. Panašiai kalba Areopage *Apd* 17, 22–31 liudija, kad Paulius laisvai naudojasi stoikų ar bet kuriuo atveju graikų populiariosios filosofijos mintimis ir, siekdamas parodyti, kad Dievas artimas žmonėms, cituoja Kilikijos poetą Aratą. Tas pats pasakytina apie Pauliaus laiškus, kur pateikiami ištisi jo laikais pripažintų bei aukštintų dorybių sąrašai, atitinkantys ano meto moralistų sąrašus ir apimantys paprastumą, saikingumą, teisingumą, kantrumą, išsvermingumą, pagarbą, sąžiningumą.

Paulius originalus pasakydamas, kad tik Dvasia gali ateiti į pagalbą mūsų silpnumui (*Rom* 8, 3–4. 26). Net ir pripažindamas, kad egzistuoja tvirti moraliniai dalykai, būtini norint įžengti į Dievo Karalystę (plg. *Rom* 1, 18–32; *1 Kor* 5, 11; 6, 9–10; *Gal* 5, 19–21), Paulius mano, jog tiems, kurie mėgaujasi Dvasios vaisiais, iš pagrindų priešingais kūno darbams, išorinis kodeksas nereikalingas (*Gal* 5, 16–18). Krikščionis, kurio gyvenimas su Kristumi paslėptas Dieve (plg. *Kol* 3, 3; *Fil* 2, 5), vedamas Dvasios: „Jei gyvename Dvasia, tai ir elkimės pagal Dvasią“ (*Gal* 5, 25; *Rom* 8, 14). Taip pat ir Pauliaus vadovavimas suvokiamas kaip kylantis iš Dvasios: „Manau, kad ir aš turiu Dievo Dvasią“ (*1 Kor* 7, 40; plg. 7, 25).

2.1.2. Gairės mūsų dienoms

110. Šiandienei situacijai būdinga vis didesnė gamtos mokslų pažanga ir nepaprastai padidėjusios žmogaus veikimo galios bei galimybės. Humanitariniai mokslai nepaliaujamai didina individo ir žmonių visuomenės pažinimą. Komunikavimo priemonės skatina globalizaciją, vis labiau susieja visas pasaulio dalis bei daro jas priklausomas viena nuo kitos. Tokią padėtį ženklina didžiulės problemos, tačiau sykiu ir didžiulės žmonių sugyvenimo bei išgyvenimo galimybės. Šiuolaikinėje visuomenėje yra daug sumanymų, jautrumo, troškimų, pasiūlymų, sąjūdžių, grupių, kurios imasi problemų sprendimo ar ieško, kaip deramai pasinaudoti šiandienėmis galimybėmis. Krikščionys gyvena tokioje situacijoje išvien su visais kitais amžininkais ir drauge su kitais yra atsakingi už teisingų sprendimų suradimą. Bažnyčia nepaliaujamai puoselėja dialogą su sudėtinga šiandienine kultūra ir prisideda prie teisingų normų bendrai situacijai valdyti paieškos. Paminėsime kelias tipiškąs sritis.

1) Išaukęs jautrumas žmogaus teisėms pirmiausia lėmė vergijos panaikinimą, paskui leido aiškiau suvokti visų rasių lygybę ir poreikį įveikti visas diskriminacijos formas.

2) Rūpinimasis ginklų bei masinio naikinimo priemonių plėtojimu bei plitimu verčia performuluoti konfliktų bei karo etiką ir reikalauja intensyviau siekti taikos.

3) Jautrumas lygiam lyčių kilnumui dėl daugeliui kultūrų, įskaitant šiuolaikines, būdingų sampratų reikalauja griežtai patikrinti sąlygas, nuo kurių priklauso jų vaidmenys.

4) Žmogaus techninė galia, grįsta gamtos mokslų atradimais, įgalino anksčiau neišivaizduojamu mastu naudotis gamtos ištekliais bei juos išnaudoti. Didžiuliai ekonominiai, moksliniai, techniniai, politiniai, karinės galios skirtumai tarp tautų lėmė masinę nelygybę dalijimosi gamtos ištekliais srityje. Vis geriau suvokiamos iš to kylančios ekologijos ir teisingumo problemos. Jaučiamas poreikis labiau saugoti gamtą, kuri yra visos žmonijos bendras paveldas, ir visoms tautoms teisingai dalytis tuo paveldu.

Biblijoje nepateikiama tiesioginių ir gatavų atsakymų į šias ir kitas problemas. Tačiau jos žinia apie Dievą, visko ir visų Kūrėją, apie žmogaus atsakomybę už kūrinių, apie kiekvieno žmogaus kilnumą, ypatingą rūpinimąsi vargšais ir t. t. rengia krikščionių veikliai ir vaisingai įsitraukti į bendrą problemų tinkamų sprendimų paiešką.

2.2. Antras konkretus kriterijus: priešprieša

111. Biblija aiškiai atmeta tam tikras visuomenių, grupių ar individų praktikuojamas normas ar papročius. Tokį atmetimą Senajame Testamente lemia tikėjimas į VIEŠPATĮ, ištikimybė sandorai, kuria VIEŠPATS nekartojama susijungė su Izraelio tauta, o Naujajame Testamente – tikėjimas į Jėzų Kristų, Dievo Sūnų, per kurio įsikūnijimą Dievas galutinai susivienijo su visa žmonija.

2.2.1. Bibliniai duomenys

112. Dekalogas, kurio įsakymais pasakoma tik tai, kas nedarytina, prieštarauja tam tikriems veiksams. Pristatęs save, Dievas labai pabrėžtinai taria: „Neturėsi kitų dievų, tik tai mane. Nedirbsi sau drožinio nei jokio paveikslo... Jiems nesilenksi ir jų negarbinsi, nes aš VIEŠPATS, tavo Dievas, esu pavydus Dievas...“ (*Iš* 20, 3–5).

Nuodėmei įvardyti Biblijoje vartojama daug terminų. Pranašų mokyme nuodėmė yra labai konkreti tikrovė, kaip antai smurtas, vagystė, neteisingumas,

išnaudojimas, apgaulė, melagingas kaltinimas ir t. t. (plg. *Am* 2, 6–8; *Oz* 4, 2; *Mch* 2, 1–2; *Jer* 6, 13; *Ez* 18, 6–8). Pauliaus laiškuose įvardijamos konkrečios nuodėmės: apgaulė, godulystė, pavydas, nesantaika, girtuoklystė, palaidumas ir t. t. (plg. *Rom* 1, 29–31; *1 Kor* 5, 10; *2 Kor* 12, 20; *Gal* 5, 19–21). Nuodėmė iš esmės laikomas asmeninių santykių pažeidimas, supriešinantis žmogų su Dievu, tačiau sykiu ir kitų žmonių kilnumo bei teisių pažeidimas. Tačiau dėmesio centre vis dėlto yra kova su neištikimybe VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui, kova su klaidingomis Dievo sampratomis, pasireiškiančiomis stabmeldyste, tarnavimu kitiems dievams. Ta kova ryški Įstatyme, yra esminė pranašų veiklos dalis ir nepranyksta nė po tremties. Pagrindinė Jėzaus užduotis yra apreikšti tikrąjį Dievo veidą (*Jn* 1, 18). Kova su atsimetimu nuo Dievo ir su pirmenybės teikimu kitokioms svarbiausioms vertybėms taip pat aptinkama Pauliaus raštuose ir Apreiškime Jonui.

a) Pranašų kova su stabmeldyste

113. Kanaane Izraelio tauta susidūrė su kitokių dievų kultais. Kanaano religija buvo kosmologinė, sutelkta į santykį tarp visatos dieviškosios tvarkos ir žmogaus atsako. Kanaaniečiai garbino dievus, kurie buvo ne daugiau nei personifikuotos gamtinės jėgos, o tarnavimas jiems – susijęs su imantria mitologija ir apeigomis, turėjusiomis garantuoti žemės, gyvūnų ir žmonių vaisingumą. Būtent šias vaisingumo apeigas pirmiausia smerkė Įstatymas ir pranašai. Kita vertus, Izraelio Dievas buvo ne visatos viduje, bet virš ir anapus visų gamtos jėgų. Henoteizmas tam tikrą laiką sugyveno su kitų dievų egzistencija. Vis dėlto tremties metu tapo akivaizdu, kad pagonių dievai yra niekas, ir VIEŠPATS imtas laikyti vieninteliu tikru Dievu (radikalusis monoteizmas).

Atrodo, kad valdant karaliui Ahabui stabmeldystė tautoje buvo labai paplitusi (*1 Kar* 16, 29–34). *1 Kar* 17–19 Elijas vaizduojamas kaip Mozės tikėjimo atnaujintojas, Baalo kultui užkariavus šiaurinę karalystę. Dramatiškoje scenoje tarp Elijo ir Baalo pranašų ant Karmelio kalno (*1 Kar* 18, 20–40) Elijas peikia dviprasmišką tautos elgesį ir reikalauja išskirtinės ištikimybės VIEŠPAČIUI.

Ozėjas irgi konstatuoja, kad pagrindinė socialinių ir politinių neramumų priežastis yra didelis kanaaniečių religinės praktikos įsiskverbimas į izraelitų kultą. Izraelitai įsileido į savo kultą Baalo vaisingumo kulto elementus (*Oz* 4, 7–14; 10, 1–2; 13, 1–3). Kulto sugadinimas sutapo su intrigomis ir išdavystėmis karališkuose rūmuose bei gatvėse (*Oz* 7, 1–7; 8, 4–7) ir moralinių standartų nuosmukiu (*Oz* 4, 1–3). Stabmeldystę pranašas vadina prostitucija (*Oz* 1–2; 5, 4).

Kanoniniai pranašai išrutuliojo bendrą nuomonę šiuo atžvilgiu: pačių susikurtų dievybių, t. y. dievų, tarnaujančių vien jų garbintojų interesams, kultą lydi viešosios ir privačiosios moralės nuosmukis (*Am* 2, 4–8; *Iz* 1, 21–31; *Jer* 7, 1–15; *Ez* 22, 1–4). Bažnyčios socialinį mokymą galima laikyti tos linijos tęsa, nes ji visada laikėsi įsitikinimo, kad socialinės-ekonominės sistemos, reikalaujančios absoliučios valdžios ir žmogaus, sukurto pagal Dievo paveikslą, vertę palenkiančios grupinei ideologijai, negali sukurti nieko, jos tik gali nuvesti į civilizacijos žlugimą.

Atrodo, kad tremtyje Izraelio nuostata stabmeldystės atžvilgiu pasikeitė. Tremtiniai, susidūrę su politeistiniu savo šeiminių kultu, suprato, kad vienintelis VIEŠPATS yra visko Kūrėjas ir Valdovas (*Iz* 40, 12–18. 21–26).

b) Prieštara priverstiniam pagoniškam kultui

114. Makabėjų laikais, Antiochui IV vykdant agresyvesnę už jo pirmtakų pagoniškosios kultūros skleidimo politiką (167–164 m. pr. Kr.), tradicinė žydų religija susidūrė su helenizmu. Judaizmui ir jo tikėjimui į VIEŠPATĮ tai tapo išgyvenimo klausimu. Reaguota dvejopai – ginkluotu sukilimu (dvi Makabėjų knygos) ir pasyviu pasipriešinimu. Danielio knyga parašyta palaikant pastarąjį, siekiant padrasinti ištvermingai pakelti persekiojimus.

Išminties knyga atitinka mąstyseną, helenistiniame pasaulyje vyravusią prieš pat krikščionybės erą. Ją parašė diasporos žydai, gindamiesi nuo helenistinės filosofijos bei religijos vilionių ir priešindamiesi naujiems kultams, gausiai dygusiems to meto Aleksandrijoje. Gamtos garbintojų kaltė yra ta, kad jie atsisako iš sukurtų kūrinių bei jų grožio pažinti Dievą Kūrėją. Ieškant Dievo, jiems nepavyksta žengti paskutinio žingsnio (13, 1–9). Stabmeldystės padariniai yra misteriniai kultai, jau patys reiškiantys bausmę (14, 22–15, 6). Tai rodo visišką stabų garbinimo kvailumą, iš pagrindų kontrastuojantį su patrauklumu įstabių darbų, kuriuos tikrasis Dievas padarė savajai tautai.

c) Pauliaus prieštara pagoniškajam kultui

115. Krikščionybė kilo iš judaizmo, nuodugniai apvalyto nuo stabmeldystės. Plisdama ji susidūrė su Romos imperijos pagonybe: imperijoje klestėjo labai įvairūs kultai, tarp jų ir imperatoriaus. Paulius su stabmeldyste susidūrė Efeze (*Apd* 19, 24–41) ir ją bei jos padarinius aptarė *Rom* 1, 18–32. Remdamasis helenistinio judaizmo kritika (*Išm* 13–15), jis iš pradžių tradiciškai polemizuoja su pagoniškuoju pasauliu, paskui įvesdina judaizmui atstovaujantį pokalbio partnerį (2,

1–3, 20), kad parodytų, jog nė vienas, nei žydas, nei pagonis, Dievo akivaizdoje nėra teisūs be tikėjimo į Jėzų Kristų (3, 21–26).

Dievo savęs apreiškimas per kūriniją turėtų skatinti žmogų prideramai atsiliepti garbinimu ir dėkojimu. Sąmoningas atsisakymas taip elgtis daro jo mintis tuščias, aptemdo širdį ir kreipia į įsivaizduojamą išmintį bei iškreiptą kultą, kai gaminami ir garbinami kūrinijų atvaizdai. Stabmeldystė artimai susijusi su lytiniu ištvirkimu, žeminančiu kūną, kuris yra žmonių veikimo, vienybės ir bendradarbiavimo vienu su kitais įrankis. Toks elgesys, priešingai Kūrėjo planui, nutrina skirtumus tarp lyčių vaidmenų. Bausmė už tai yra nevaldomas troškimas ir toliau elgtis taip palaidai.

Pauliaus pateikiamas ydų sąrašas aprėpia plačius socialinius santykius ir parodo sugedimą individualiu (*Rom* 1, 24), tarpasmeniniu (1, 26–27) ir platesniu socialiniu (1, 29–31) lygmeniu, sugedimą, persmelkiantį bei apnuodijantį visą žmogaus gyvenimą. Tai, kad daugelis žmonių atkakliai laikosi nuodėmės ir pritaria jai, liudija, jog toks elgesys, neišvengiamai atskiriantis nuo Dievo, tapo „normaliu“ ir priimtiniu.

d) Apreiškimo Jonui knygos priešara demoniškai, antidieviškai sistemai

116. Apreiškimo Jonui knygoje pateikiamos dvi didelės pasaulyje veikiančios sistemos – Dievo Karalystė, kurios centras yra Jėzus bei jo sekėjai, ir šėtono antikaralystė, visoje Romos sistemoje paplitusi sistema. Vadinasi, krikščionys įsipareigojimu Jėzui gyvena žemiškoje sistemoje, kuri yra demoniška, persmelkia viską ir kovoja su Dievu. Jos konkreti apraška yra Romos miestas ir visoje milžiniškoje imperijoje paplitęs imperatoriaus kultas. Imperatorius atstovauja dievams ir reikalauja būti garbinamas; siekdamas visoje imperijoje paskleisti demonišką propagandą, prieštaraujančią Dievui, naudojami valstybės aparatai bei imperatoriaus kultas. Simboliškai tai išreiškiama „iš jūros išnyrančiu žvėrimi“ (plg. 13, 1), „nuo sausumos atslenkančiu žvėrimi“ (plg. 13, 11) ir „žemės karaliais“ (plg. 17, 2. 18; 18, 3. 9). Jų darbus koncentruotai simbolizuoja Babilono miestas (17, 1–7).

Apr 17–18 aprašomas Babilono (Romos), pasmerkto žlugimui, turtingumas bei prašmatnumas. Miestas simbolizuoja visą pagonišką pasaulį (17, 3–6), visiškai priešingą Karalystės vertybėms, todėl krikščionys už liudijimą sumokės savo gyvybėmis (17, 6). Miestas apibūdinamas kaip visiškai pasitenkinantis vien savimi (18, 7); tai nuo komercijos priklausanti vartotojiška visuomenė, plačiai paplitusios vergijos kaina besimėgaujanti viso-

mis prabangos formomis (18, 11–13. 22–23). Ji agresyvi Jėzaus ir jam priklausančiųjų atžvilgiu (17, 14). Nepaisant jo garso, tas miestas pasmerktas Dievo ir netikėtai sugrius. Jo sugriovimas kaip liturginė drama (18, 9–24) perteikiamas karalių, pirklių ir laivų vairininkų raudomis, pabrėžiančiomis dramatišką žlugimą. Krikščionys kviečiami išeiti iš jo (18, 4), kad nedalyvautų jo nusikaltimuose ir nepatirtų bausmės, raginami atitolti nuo juos supančio sugedusio pasaulio; jiems reikia „išminties“, atskleidžiančios teigiamą perspektyvą (plg. 17, 7. 9). Jie džiaugiasi Dievo revanšu priešui ir žvelgia į suniokotą miestą (18, 20–23).

Ši paradigmė žinia gali būti taikoma visiems krikščionims panašiose situacijose. Jie raginami gintis nuo tokio klastingo viską persmelkusio spaudimo. Tam reikia gebėjimo skaityti laiko ženklus ir atpažinti „žvėries skaičių“ (13, 18), puoselėjant nepajudinamą viltį, kad visi demoniški režimai pasmerkti žlugti. Tik tada krikščionys pajėgs priimti tinkamus sprendimus ir elgtis brandžiai bei atsakingai.

2.2.2. Gairės mūsų dienoms

117. Šiandienės klaidingos elgsenos, reikalaujančios aiškaus bei ryžtingo nusistatymo jų atžvilgiu, reiškiasi ne stabmeldišku paveikslu bei statulų garbinimu, bet veikiau stabmeldyste, kai stabais paverčiami asmenys, socialinės klasės ar valstybės. Aukščiausiomis vertybėmis laikoma kuo didesnė individo laisvė ir visa apimanti valstybės galia. Tokios nuostatos įvardijamos kaip sekuliarizmas, kapitalizmas, materializmas, konsumizmas, individualizmas, totalitarizmas ir t. t. Bendra šiems „izmams“ yra tai, kad žmogaus gyvenimas suvokiamas imanentiškai, apribojamas dabartiniu pasauliu ir, slopinant transcendenciją, nugręžiamas nuo Dievo, neigiant jį ar nekreipiant į jį dėmesio ir nepripažįstant jo kaip visko ištakos ir tikslo. Tokią Dievo užmarštį ir apleidimą būtina atskleisti bei suvokti.

a) Šiuolaikiniai trūkumai

Net jei Vakarų demokratinės visuomenės ir turi daug teigiamų elementų kultūros, ekonomikos ir politikos srityse, jos taip pat nestokojo rimtų trūkumų. Apeliuojant į vis didesnės laisvės teisę, pretenduojama į teisę daryti abortus, vykdyti eutanaziją, be apribojimų eksperimentuoti genetikos srityje, sudaryti homoseksualias sąjungas ir elgtis kaip nepriklausomiems savo būties kūrėjams. Paplitęs vartotojiškas godumas perdėm dažnai patenkinamas išnaudojant silpnesnius asmenis bei tautas. Karštligiškas pelno siekimas, palaikomas šiuolaikinių technologijų, skatina nežabotai piktnaudžiauti gamtos ištekliais ir, bent netiesiogiai, engti kitus.

Vakarų pasauliui toliau mėgaujantis aukštu gyvenimo lygiu, tas klestėjimas palaikomas didžiumos pasaulio gyventojų skurdo sąskaita.

b) Totalitaristinės tendencijos

118. Bažnyčios ir valstybės santykio teologijos tradiciškai remdavosi išskirtinai *Rom 13, 1–7* (plg. *1 Tim 2, 1–2; Tit 3, 1; 1 Pt 2, 13–17*); apeliuodamos į šį tekstą klusnumo reikalaujavo net autokratinės vyriausybės. Paulius čia tik bendrai konstatuoja, jog teisėta valdžia remiasi įsitikinimu, kad Dievas visuomenėje trokšta tvarkos, o ne anarchijos ir chaoso. Krikščionys irgi priklauso nuo valstybės apsaugos bei įvairių paslaugų, dalijasi su ja daugeliu vertybių ir negali atsisakyti savo pilietinės atsakomybės bei dalyvavimo socialiniame gyvenime.

Tačiau po amžiaus, kuriame totalitariniai režimai nusiaubė žemynus ir nužudė milijonus žmonių, šią santykio su valstybe sampratą būtina papildyti atsižvelgiant į tai, kas Apreiškime Jonui pasakyta apie valstybės, pamainančios Dievą ir reikalaujančios sau visos galios, demonišką įtaką. Tokia valstybė orientuojasi į Evangelijai prieštaraujančias vertybes ir nuostatas. Ji engia savo piliečius ir reikalauja visiško klusnumo, o tuos, kurie atsisako paklusti, ištremia arba nužudo. Krikščionys pašaukti būti „išmintingi“, kad mokėtų skaityti laiko ženklus ir gebėtų kritikuoti bei demaskuoti valstybės, kuri tapo to, kas demoniška, verge, tikrą tikrovę ir prašmatnią gyvenseną kitų sąskaita. Jie pašaukti į politiką, ekonomiką, prekybą žvelgti Evangelijos šviesoje ir toje šviesoje analizuoti konkrečius visuomenės funkcionavimo projektus. Todėl krikščionims nevalia šalintis laikmečio, kuriame jie gyvena, privalu įgyti savo tapatybę, įgalinančią gyventi savo tikėjimu puoselejant ištvermingą kantrybę ir pranašiskai liudijant. Jie taip pat kviečiami išrutulioti priešinimosi būdus, leidžiančius priešintis ir skelbti Evangeliją stojant prieš demonišką galią, kuri vykdoma per pilietines institucijas ir daro poveikį šiandieniam pasauliui (plg. *Ef 6, 10–12*).

c) Iliuzinis pasitenkinimas savimi

119. Ideologijų pagrindas yra žmogaus valia, trokštanti turėti neribotą galią. Tokia valia kyla iš atsisakymo pripažinti nuo Dievo priklausomą kūriniškąjį būvį ir maišto prieš Dievą. Ji labai ryžtingai deda iliuzines pastangas pakeisti žmogaus egzistenciją. Galiausiai reikalų turime ne su ekonominiiais, politiniais ar moksliniais siekiais, bet su noru autonomiškai disponuoti savimi bei savo likimu ir sukurti žemiškąjį rojų, pradėsiantį galutinę visuotinės laimės epochą. Toks eschatologinis lūkestis gali paaiškinti labai paplitusią iliuziją, kad žmonės geba vien savo išgalėmis sukurti moralinę ir politinę tvarką

sekuliaristinėje visuomenėje, kurioje Dievas yra sistemiškai pašalintas arba bent uždraustas. Net jei tokia ideologija intelektualiai patraukli ir tebeturi politinės įtakos, vis labiau aiškėja, kad ateitis negali mums pažadėti neribotos technologinės, pramoninės, socialinės ir politinės pažangos.

2.3. Trečias konkretus kriterijus: pažanga

120. Biblija liudija, kad sąžinė tam tikrų moralinių klausimų atžvilgiu tobulėja. Tokią pažangą Izraelyje sąlygojo ilgas tremties ir kai kuriose tradicijose diasporos patirties apmąstymai; savo viršūnę ji pasiekė veikiamą Jėzaus mokymo ir jo Velykų slėpiniu. Jėzui grįžus pas Tėvą, mokinius, ieškančius, kaip jo mokymu gyventi naujomis aplinkybėmis, lydi Šventoji Dvasia (*Jn 14, 25–26*). Pažangos kriterijumi tikintieji kviečiami giliau apmąstant moralinius klausimus siekti, kad jų elgesys maksimaliai atitiktų Karalystės „viršesnę teisumą“, kurio metmenis pateikė Jėzus (*Mt 5, 20*).

2.3.1. Bibliniai duomenys

121. Kaip apreiškimui, lygiai taip ir biblinei moralei būdingas laipsniškumas ir istoriškumas: kaip Dievo pažinimui apskritai, lygiai taip ir Dievo valios pažinimui būdinga pažanga. Konkrečius to pavyzdžius Jėzus pateikia vadinamosiomis antitezėmis Kalno pamoksle: aptarsime antitezes, susijusias su konfliktu su artimu (*Mt 5, 38–42*) ir santuokine morale (*Mt 5, 31–32*). Dar vienas pavyzdys yra įvairios Dievo kulto formos, kurių pagrindinis tikslas yra išlaikyti išganingą bendrystę su Dievu (plg. *Jn 4, 19–26*).

a) Biblinės moralės plėtojimas

Biblinis apreiškimas rutuliojasi istorijoje; tas pat galioja ir apreiškėjai moralei Biblijoje. Dievas apreiškia save ir moko žmones vaikščioti jo keliais. Pasirenka Abraomą ir pasiunčia jį savo keliu; paskui pasirenka Možę ir duoda jam užduotį sukurti tautą iš Abraomo palikuonių; pasirenka bei siunčia pranašus ir galop pasiunčia „savo Sūnų“ (*Mt 21, 37; Mk 12, 6*). Kiekvienas pasiųstasis tam tikru išganymo istorijos tarpsniu perteikia Dievo pašaukimą surinkdamas Dievui tautą ir mokydamas apie Dievą bei jo pašaukimą atitinkančią gyvenseną (plg. *Ef 4, 1; Fil 1, 27; 1 Tes 2, 12*).

Tokia moralė apreiškiama laipsniškai ir vykstant dialogui tarp Dievo ir jo tautos. Todėl Biblijos moralinio mokymo nevalia susiaurinti vien iki kelių principų rinkinio ar kazuistinių įstatymų kodekso. Biblinių tekstų negalima traktuoti kaip puslapių, kuriuose išdėstyta tam tikra moralinė sistema. Į juos reikia žvelgti dinamiškai, vis

ryškesnėje apreiškimo šviesoje. Dievas įžengia į pasaulį ir vis labiau save apreiškia, kreipiasi į žmones bei skatina juos vis giliau pažinti jo valią bei įgalina vis artimiau juo sekti. Ši šviesa zenitą pasiekia su Kristaus atėjimu – Kristaus, kuris patvirtino Mozės ir pranašų mokymą (Mt 22, 34–40) bei mokė savo tautą ir visą žmoniją su jam būdinga galia (Mt 28, 19–20).

Kristaus atneštos apreiškimo pilnatvės šviesoje krikščionys gali suprasti ankstesnio apreiškimo vaisingumą. Tai, kas buvo anksčiau paslėpta, mums išaiškėja galutiniam apreiškimo tarpsnyje, kai prisikėlusio Kristaus šviesa apšviečia Dievo ankstesnio apreiškimo ketinimus. Šitaip Naujojo Testamento pilnatviškame kontekste galutinai iššifruojame Senojo Testamento moralinę žinią. Šiame procese vadovauja ir padeda Šventoji Dvasia, vedanti Jėzaus mokinius į visą tiesą (Jn 16, 13).

Prasidedantis nuo Abraomo, turėjusio palikti savo tėvynę (Pr 12, 1), bei tautos, privalėjusios palikti Egiptą ir kirsti dykumą, ir vedantis per ilgą Izraelio tautos ir žmonijos istoriją, laipsniškas Dievo ir jo valios apreiškimas žmonėms virsta „kelione“. „Eiti keliu“ reikšmė pranoksta vien fizinį judėjimą ir simbolizuoja atsivertimo gyvenimą, kai nuolankiai atsiliepiama į Dievo pašaukimą, suvokiama Dievo valia ir sekant Dievu laipsniškai taisoma veikseną, kad atitiktų ištikimybę, teisingumą, gailėstingumą, meilę grįstą elgseną (plg. Pr 18, 19; Ist 6, 1–2; Joz 22, 5; Jer 7, 21–23). Naujajame Testamente tas simbolis išreiškiamas Jėzaus kvietimu visiems eiti ir sekti paskui jį (plg. Mk 1, 17; 8, 34). Apie save Jėzus sako: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas. Niekas nenuėina pas Tėvą kitaip, kaip tik per mane“ (Jn 14, 6). Visi kviečiami atsiversti ir tapti Dievo sekėjais (plg. Mt 5, 48; Ef 5, 1) sekant Jėzumi (1 Tes 1, 6; 1 Pt 2, 21) ir jo apaštalais (1 Kor 4, 16; 11, 1; Fil 3, 17; 2 Tes 3, 7–9).

b) Konfliktas su artimu

122. Mt 5, 38–42 Jėzus sako: „Jūs esate girdėję, jog buvo pasakyta: *Akis už akį ir dantis už dantį*. O aš jums sakau: nesipriešink piktam [žmogui], bet jei kas tave užgautų per dešinį skruostą, atsuk jam ir kitą...“ Čia ryški slinktis nuo perdėto keršto prie lygaus atsako ir galop atmokos grandinės įveikos. Pr 4, 23–24 Lamechas, vienas iš Kaino palikuonių, savo giesmėje propaguoja nežabotą kerštą: „Užmušiau žmogų už žaizdą, bernioką už įdrėskimą. Jei už Kainą atkeršijama septyngubai, tai už Lamechą septyniasdešimt kartų septyngubai.“ Sandoros kodekse, priešingai, įtvirtinamas Taliono principas: „Tačiau jei sužalotų, tuomet atiduosi gyvybę už gyvybę, akį už akį, dantį už dantį, ranką už ranką, koją už koją, nudeginimą už nudeginimą, žaizdą už žaizdą, mėlynę už mėlynę“ (Iš 21, 23–25). Toks įstatymas, kuriuo norima užkirsti kelią

neproporcingam asmeniniam atpildui, aptinkamas ir kitų senovės Rytų tautų kodeksuose. Jau daugelyje psalmių Izraelis nuskriaustųjų balsu skelbia, kad atpildas yra vien Dievo dalykas: „Atpildo Dieve, VIEŠPATIE, atpildo Dieve, pasirodyk!“ (94, 1). Be to, išmintingieji moka Taliono principą paversti jo priešingybe: „Jei tavo priešas yra alkanas, pavalgydink jį duona; jei jis ištroškęs, pagirdyk jį vandeniu, nes taip krausi jam žarijų ant galvos, ir Viešpats tau atlygins“ (Pat 25, 21–22).

Jėzus, trokšdamas visiškai panaikinti atpildo ciklą, savo ruožtu galvoje nedviprasmiškai turi Pr 4, 23–24: „Tuomet priėjo Petras ir paklausė: *Viešpatie, kiek kartų turiu atleisti savo broliui, kai jis man nusikalsta? Ar iki septynių kartų? Jėzus jam atsakė: Aš nesakau tau – iki septynių, bet iki septyniasdešimt septynių*“ (Mt 18, 21–22). Priklausomybės Tėvui kriterijumi jis padaro atleidimą ir meilę priešams: „Mylėkite savo priešus ir melskitės už savo persekiotojus, kad būtumėte savo dangiškojo Tėvo vaikai“ (Mt 5, 44–45; plg. 18, 21). Tęsdamas tokią mintį, Paulius įspėja: „Žiūrėkite, kad kas neatsimokėtų kam nors blogu už blogą, bet visuomet skatinkite daryti gera vieni kitiems ir visiems“ (1 Tes 5, 15) ir: „Nesiduok pikto nugalimas, bet nugalėk pikta gerumu“ (Rom 12, 21).

Vengtina nesusipratimų. Šiandien Taliono įstatymas neretai suprantamas kaip smurtinio atpildo bei keršto apraiška, tačiau iš pradžių jis riboja smurtą ir atsakomąjį smurtą, liudijo tendenciją įveikti instinktyvų ir nekontroliuojamą atpildo ir keršto troškimą. Tokia tendencija artina jį prie Dievo, kuris laikomas „gailėstingu ir maloningu“ (Iš 34, 6) bei atleidžiančiu tautos kaltę, nuostatos. Į penkias Toros knygas žvelgdami kaip į visumą, jos centre, Kun 16, atrasime Susitaikinimo dienos apeigas, kurių pagrindinis turinys yra: „Dievas atleidžia.“ Toks Dievo apibūdinimas tame kontekste atitinka garsųjį paraginimą: „Mylėsi savo artimą kaip save patį“ (Kun 19, 18), aukso taisyklės formuluotę Senajame Testamente (plg. Mt 7, 12). Naujajame Testamente nuosekliai toliau plėtojama tai, kas jau yra Senajame Testamente.

c) Santuokinė moralė

123. Mt 5, 31–32 Jėzus sako: „Taip pat buvo pasakyta: *Kas atleidžia žmoną, tegul išduoda jai skyrybų raštą*. O aš jums sakau: kiekvienas, kuris atleidžia žmoną, – jei ne ištvirkavimo atveju, – skatina ją svetimauti; ir jeigu kas atleistąją veda – svetimauja.“ Šio Jėzaus potvarkio komentarą surandame viename iš jo ginčų su fariziejais. Remdamasis Kūrėjo elgesiu (Pr 1, 27) ir iš to išplaukiančiu žmogaus elgesiu (Pr 2, 24), Jėzus atmėta skyrybas tardamas: „Ką tad Dievas sujungė, žmogus teneperskiria“ (Mt 19, 6). Atsakydamas į jų prieštarą, skyrybų taisyklę (Ist 24, 1–4) paaikškina kaip Mozės nuolaidą, nepanaikinamą Dievo

Kūrėjo pirminio nuostato: „Mozė leido jums atleisti savo žmonas dėl jūsų širdies kietumo. Bet pradžioje taip nebuvo“ (Mt 19, 8).

Senajame Testamente aptinkame poligamiją (Lamecho Pr 4, 19; Jokūbo Pr 29, 21–30; Elkano 1 Sam 1, 2; Dovydo 1 Sam 25, 43; Saliamono 1 Kar 11, 3); ji yra senovės Artimųjų Rytų antropologinių ir socialinių sąlygų apraška. Lygiai kaip ir skyrybų taisyklių, kaip jau matėme. Vis dėlto Senajame Testamente pastebima ir raida monogaminės santuokos idealo link. Tikrai remdamiesi šiuo aukštu abipusiškos ir išskirtinės meilės bei ištikimybės idealu (plg. Mal 2, 14–16), pranašai galėjo suvokti VIEŠPATIES sandorą su Izraeliu kaip amžiną ir nenutraukiamą vyro ir žmonos ryšį (Oz 1–2; Iz 54; Jer 3; Ez 16; plg. Gg 8, 6). Jėzus iš tokio iškilaus požiūrio padaro galutinę išvadą ir atmeta skyrybas (taip pat plg. Mk 10, 11–12; Lk 16, 18). Šiuo Jėzaus potvarkiu nedviprasmiškai remiasi Paulius: „Susituokusiems įsakau ne aš, bet Viešpats, kad žmona nesiskirtų nuo vyro <...> ir vyras tegul nepalieka žmonos“ (1 Kor 7, 10–11). Tad nuo poligamijos pereinama prie monogamijos, kai vyras gali atleisti žmoną, o vėliau prie skyrybų nepripažįstančios monogamijos, kai abu sutuoktiniai turi vienodą teisinį statusą: nei vyras negali atleisti žmonos, nei žmona – vyro. Abu pašaukti įsipareigoti tvariam ir meilės kupinam bendram gyvenimui bei įgyvendinti Kūrėjo trokštamą vienybę ir bendrystę.

d) Dieviškasis kultas

124. Išsyk po antitezių Jėzus aptaria išmalda, malda ir pasninką – svarbias dieviškojo kulto išraiškas (Mt 6, 1–18). Jų, kaip tokių, nekritikuoja, bet peikia netikusį praktikavimo būdą, kai norima atkreipti į save žmonių dėmesį ir sulaukti pagyrimo, ir ragina tai praktikuoti išskirtinai susitelkus į vienybę su Dievu Tėvu.

Tinkamas įvairių kulto formų vykdymas yra svarbi Senojo Testamento tema. Įvairių dieviškojo kulto rūšių (pasninko ir šabo, aukų, švarumo ir nešvarumo įstatymų) aiškinimas Senajame Testamente liudija didėjančią susirūpinimą, kaip laiduoti pagrindinį kulto tikslą – bendrystę su Dievu. Tikslus atitinkamų įstatymų laikymasis buvo ne savitiksliis, bet priemonė vengti visko, kas galėtų lemti galios, kylančios iš šventojo Dievo, praradimą. Visos dieviškojo kulto formos buvo atbaigtos Kristaus auka.

1) Aukos Senajame Testamente

Psalmių knygoje ne tik Izraelis raginamas garbinti savo Dievą, bet ir apmąstoma tikroji kulto prigimtis bei kritikuojamos tuometinės aukos (Ps 40, 7–9; 50, 7–15; 51,

18–19; 69, 31–32). Šiuo atžvilgiu psalmėmis tęsiama pranašų kritika, adresuota aukojimo sistemai (Iz 1, 10–17; 43, 23–24; Jer 6, 19–20; 7, 21–23; 14, 11–12; Oz 6, 6; 8, 13; Am 5, 21–27; Mal 1, 10; 2, 13). Dėl įvairių kontekstų, kuriuose aptariama ši tema, tekstai yra gana skirtingi, bet vienijami aukų prigimties bei tikslo supratimo. Dievui aukų nereikia, tačiau reikia tautai kaip Dievo šlovinimo bei ištikimybės sandorai išraiškos. Izraelis turi visados atminti tai, ką Dievas nustatė sudarydamas sandorą, – ne kad jie aukotų aukas, bet kad laikytųsi Dievo teisingo pažinimo (Oz 6, 6), įstatymo (Ps 40, 7–9) ir Dievo įsakymų (Jer 6, 19–20; 7, 21–23). Pranašų kritika kulto ir aukų atžvilgiu susijusi ne su jų buvimu, bet su jų supratimu. Kritika norima apvalyti Izraelio nepakartojamo ryšio su VIEŠPAČIU supratimą ir duoti pradžią naujai autentiško kulto ten, kur VIEŠPATS apgyvendina savo vardą, erai.

2) Kristaus auka

Pagrindinis Laiško žydams bruožas yra dviejų išganymo istorijos etapų – Mozės sandoros eros ir išganymo per Kristų eros – perskyra.

Vidurinėje laiško dalyje (8, 1–9, 28) pabrėžiama Kristaus aukos ir naujos sandoros viršenybė. 8, 3–9, 10 autorius kritikuoja senovės sandoros kultą, o 9, 11–28 kalba apie naująją sandorą steigiančią asmeninę Kristaus auką.

Su Kristumi įveikiama senojo kulto sistema ir susidaro visiškai nauja situacija. Senasis kultas dažnai buvo formalus, išorinis, tradicinis – ir tai buvo neišvengiama, nes žmonės nebūtų gebėję teikti tobulo kulto. Kristus duoda pradžią tikram, asmeniniam, egzistenciniam kultui, sutvirtinančiam autentišką bendrystę su Dievu ir mus supančiais žmonėmis (Žyd 9, 13–14). Kristaus kraujas daug galingesnis, nes tai – kraujas to, kuris 1) pats save aukoja Dievui, 2) yra be nuodėmės, 3) atiduoda save per amžinąją Dvasią. Skirtumas lyginant su senosiomis aukomis akivaizdus.

1) Vyriausieji kunigai aukoja gyvūnus, priverstinai atvaromus, kad jie būtų paaukoti. Kristus savanoriškai pasisiūlo mirti. Senojoje tvarkoje vertę aukai teikdavo kraujas, Kristaus aukoje vertę kraujui teikia auka. Kristaus kraujas yra veiksmingas, nes susijęs su tobula visos jo žmogiškosios būties auka, aukojama ne apeiginiu, bet asmeniniu būdu; 5, 8 ji apibūdinama kaip skausmingas klusnumas, o 10, 9–10 – kaip asmeninis Dievo valios išpildymas.

2) Vyriausieji kunigai negalėjo aukoti savęs pačių, nes buvo nuodėmingi žmonės, ir jiems reikėjo tarpininko, kurio, laikydamiesi Mozės įstatymo, ieškodavo gyvūnų

kraujo aukoje (Žyd 5, 3; 7, 27–28). Kristus, priešingai, būdamas be nuodėmės, absoliučiai nesuteptas sąlyčio su blogiu, galėjo paaukoti save patį ir veiksmingai pralieti savo kraują, kuris veiksmingas kaip tik dėl jo asmens absoliutaus sveikumo.

3) Vyriausieji kunigai buvo kunigai kūniško įstatymo teise (plg. 7, 16; 9, 10). Kristus save paaukojo įkvėptas „amžinosios Dvasios“ (plg. 9, 14). Norint tobulai save paaukoti, neužtenka žmogiškojo dosnumo paskatos. Būtinasis dosnumas, kylantis iš paties Dievo, būtina meilės jėga, suteikiama Šventosios Dvasios. Šis trečias aspektas yra svarbiausias iš visų: Kristaus kraujas vertinimas tapo per savo ryšį su Šventąja Dvasia.

Todėl Kristaus auka yra tobula, jos veiksmingumas – tobulas. Autorius taip šitai aprašo: „kraujus Kristaus <...> nuvalys mūsų sąžinę nuo mirties darbų, kad galėtume tarnauti gyvajam Dievui“ (9, 14).

3) Naujasis kultas

Sąžinės nuvalymas per Kristaus auką reiškiasi nauja gyvensena, kuri yra vienintelis teisingas kultas, vienintelis tarnavimas „gyvajam Dievui“ (9, 14). Tikrai Kristuje gebame praktikuoti dieviškąjį kultą, tikrai vertą to vardo. Tai – kultas tikrąja to žodžio prasme, dvasinis kultas. Kristaus auka krikščionys yra nuvalyti ir gebantys daryti Dievui patinkančius darbus. Juos galima vadinti „karališkąja kunigyste“ (1 Pt 2, 9), „šventa kunigyste“, atnašaujanti „dvasines aukas, priimtinas Dievui“ (1 Pt 2, 5; plg. Iš 19, 6). Krikščioniškasis gyvenimas turi būti dvasinis kultas, gyva, šventa, Dievui patinkanti auka (Rom 12, 1; 15, 16). Užsimindamas apie savo kankinystę, Paulius lygina save su krauju, išliejimu ant Bažnyčios tikėjimo aukos ir atnašos (Fil 2, 17). Tačiau auka turi būti ne tik mirtis, bet ir krikščionio žemiškasis bei fizinis gyvenimas. Tradicinė materialinė auka, kuri skiriasi nuo aukojančio asmens, krikščionybėje pakeičiama asmenine auka, sutampančia su pačia egzistencija to, kuris aukoja.

2.3.2. Gairės mūsų dienoms

125. Biblinis vis geresnio moralinių užduočių suvokimo reiškinys išlieka labai svarbus. Regint didžiules šiandienės žmonijos problemas, gali susidaryti įspūdis, jog vyksta priešingas procesas: nepaliaujamai gausėja naikinimo priemonių, keliančių grėsmę pačiai žmonijos egzistencijai ir jos gyvenimo ištekliams. Tokie situacijoje pravartu patikliau įsiklausyti į Jėzaus žodžius ir krikščionims labiau stengtis gyventi pagal jo pavyzdį ir pamokymus.

Mūsų svarstymų apie pažangą vaisiai yra naudingi. Apisiribosime trimis temomis. Karalystės „viršesnis teismas“ aiškiai iškelia tris principus, sąlygojančius tikinčiųjų tarnavimą visose srityse, – neribotą nusiteikimą atleisti, besąlygišką ištikimybę pasirinktam partneriui laimėje bei nelaimėje ir dvasinį, suvidujintą Dievo kultą, verčiantį konkrečiai įsipareigoti keisti pasaulį. Šios elgesio normos yra pamatinės bet kuriai krikščioniškojo gyvenimo formai ar sričiai ir kiekvieną žmogaus veiklą daro dėkingu atsaku į Dievo meilės apreiškimą.

Žvelgiant praktiškiau, mūsų apmąstymai apie moralinės sąžinės pažangą bei tobulėjimą ganytojams ir įvairiems tikėjimo ugdytojams gali padėti geriau įvertinti stadiją, kurią savo kelyje yra pasiekę individai ar grupės. Pavyzdžiui, pradėdant nuo minčių apie kerštą, taip giliai išsisknijusių nuodėmingo žmogaus prigimtyje, vis liberalesnėje visuomenėje vyraujančių idėjų apie skyrybas ir moralę, nors ir gražių, bet dažnai labai išorinių liaudies pamaldumo praktikų, galima išrutulioti strategijų, kurios padėtų broliams žengti žingsnį po žingsnio evangelinio tobulumo keliu (*teleiōsis*) ir, darant gyvenimo sprendimus, atsižvelgti į radikalius krikščioniškosios etikos reikalavimus socialiniu ir individualiu lygmeniu. Net ir netobulos moralės atvejai abiejuose Testamentuose gali paskatinti tikinčiuosius geriau įvertinti nueitiną kelią siekiant paties dieviškojo pavyzdžio tobulumo.

(*Tęsinys kitame numeryje*)

Dr. Roma Zajančkauskienė

Garbingasis arkivyskupas Teofilus Matulionis – žmogus pagal Dievo širdį

Garbingojo arkivyskupo Teofiliaus Matulionio gyvenimas ir tarnystė paženklinta kankinyste, tačiau gilus dvasinis gyvenimas buvo tas pagrindas, leidęs kentėjimus priimti ramiai, drąsiai ir su pasitikėjimu. Arkivyskupo Teofiliaus gyvenimo sąlygos ir aplinkybės radikaliai skiriasi nuo šiandienos. Lietuvoje nėra religijos persekiojimo ir tikinčiųjų teisių varžymo, tačiau visuomenės religinis abejingumas, moralinio gyvenimo dėsnių nepaisymas žmogui tampa kliūtimi į prasmingą ir visavertį gyvenimą, o dažnai tampa nelaimingo žmogaus gyvenimo ir egzistencinio sielos liūdesio priežastimi. Kalinimo patirtį patyrusieji atsiminimuose pabrėžia, jog tikinčiam žmogui net žiauriausiomis kalėjimo sąlygomis visiškai pasitikėjimas Dievu padėjo išsaugoti sveiką nuovoką ir jėgas.

Garbingasis arkivyskupas Teofilus Matulionis suprato ateistinio persekiojimo motyvą, todėl jo kančios dėl tikėjimo buvo paaukotos už savo parapijos, vyskupijos tikinčiuosius, už gimines ir artimuosius. Su kiekvienu suėmimu ir įkalinimu arkivyskupas Teofilus vis labiau glaudėsi prie Išganytojo Širdies. Iš įvairių rašytinių šaltinių yra akivaizdi dieviškųjų dorybių dinamika. Kuo sunkesnis kalinimas, tuo daugiau maldos gyvenimo. Arkivyskupas Teofilus puikiai suvokė Viešpaties meilę jam kasdienybėje, už ką pareiškė padėką.

Kviečiu susimąstyti apie jo dorybes, palyginti su savimi, kiek aš turiu tokių savybių kaip garbingasis arkivyskupas Teofilus? Pamažytume, kodėl šūkyje „Per kryžių į žvaigždes“ nėra žodžio „kančia“. Nes ne kančia, bet kryžius, Išganytojas yra tikinčio žmogaus gyvenimo centras.

Žvelgiant į garbingojo Teofiliaus Matulionio gyvenimą, krinta į akis visų pirma jo didžiadvasiškumas, t. y. polinkis aukotis dėl kilnių tikslų. Taip pat itin ryškus yra asmenybės nuolankumas. Teofiliaus elgesys buvo tolygus – jis nebuvo toks jautrus išoriniams dirgikliams, nereaguodavo spontaniškai į išorinius dirgiklius, jis labai gerai kontroliavo savo žodžius ir elgesį. Todėl galėjo drąsiai ir tiesiai pasielgti ypatingomis kalinimo situacijomis. Jo neapsimestas mandagumas ir malonus būdas darė įspūdį aplinkiniams. Kunigą Teofilijų gerai pažinojęs graikų katalikų vyskupas Leonid Fiodorov (1879–1935) pavadino jį „visais atžvilgiais pavyzdingu kunigu“.

Šis pavyzdingas žmogus 2017 m. kviečia mus iš jo kasdienybės akimirkų susidaryti vaizdą, kokiu žmogumi aš norėčiau ir galėčiau tapti.

Meilė Išganytojui

Vyskupas lotynišką posakį *per aspera ad astra* perfrazavo į *per Crucem ad astra*. Šiuo šūkiu Teofilus žemiškos egzistencijos dažną žmogaus palydovą – kentėjimus prilygina kryžiui. Numanu, kad XX a. pirmoje pusėje apie vargus buvo įprasta sakyti: „Šis vargas man yra kryžius.“ Tačiau tikinčio krikščionio tikėjimo ašis yra Nukryžiuotasis ir Prisikėlusysis. Nes Kristaus prisikėlimas yra tikinčiojo prisikėlimo pagrindas ir šaltinis. „Kristus tikrai yra prikeltas iš numirusių kaip užmigusiųjų pirmgimis [...]. Kaip Adome visi miršta, taip Kristuje visi bus atgaivinti“ (1 Kor 15, 20–22). Laukiant, kol tai įvyks, prisikėles Kristus gyvena į Jį tikinčiųjų širdyse. Jame krikščionys „patyrė [...] būsimąjo amžiaus galybę“ (Žyd 6, 5), o jų gyvenimą Kristus paslėpė dieviškajame gyvenime, „kad gyvieji nebe sau gyventų, bet tam, kuris už juos numirė ir buvo prikeltas“ (2 Kor 5, 15). Dieviškojo gyvenimo teikiama malonė, kuri plūsta iš Dieviškojo šaltinio, kenčiant sunkumus suteikia begalinę viltį.

Teofiliaus Matulionio gyvenime ir mokyme svarbią vietą užėmė pagarbi meilė kryžiui. Jis kryžių suvokė kaip kančios simbolį ir ryžtingumo bei pergalės ženklą. Šiandienos visuomenės žmogus negeba suvokti, kaip mirtis ant kryžiaus gali būti gyvybės ir meilės šaltinis; tačiau Dievas apreiškė savo gelbstinčio plano slėpinį pasirinko kaip tik kryžių, kuris išreiškia laisvą ir nepelnytą Jo meilės slėpinį. Taigi kryžius gali suteikti protui galutinį atsakymą. Šv. Paulius laiškuose itin pabrėžia kryžiaus kaip tiesos ir išgelbėjimo aspektą. Kryžius atskleidžia Dievo galybę (plg. 1 Kor 1, 24), kuri skiriasi nuo žmogaus, ir meilę. Nukryžiuotame Kristuje slypi išmintis, kuri parodo Dievo meilės jėgą, idant išgelbėtų žmones, nuvedančią iki kryžiaus. Dievas taiko būdus ir naudoja priemones, kurie mums atrodo silpni, tačiau „Dievo kvailybė išmintingesnė už žmones ir Dievo silpnybė galingesnė už žmones“ (1 Kor 1, 25). Apaštalas Paulius ypač pabrėžia brangiai sumokėtą kainą (plg. 1 Kor 6, 20; 7, 23) ir kryžiaus tikslą – kad krikščionys „nebe sau gyventų, bet tam, kuris už juos numirė ir buvo prikeltas. <...> Taigi, kas yra Kristuje, tas yra naujas kūrinys“ (2 Kor 5, 14, 17). Šv. Paulius tapatino save taip artimai su Kristumi, pasakodamas, kad tarp daugybės savo kentėjimų jis gyveno Dievo Sūnaus tikėjimu, kuris myli jį, save atidavė už jo ir visų nuodėmes (plg. Gal 1, 4; 2, 20). Šis apaštalo Pauliaus autobiografijos faktas tampa paradigma visiems krikščionims. Priimti Kristaus kryžių santykio su Dievu kelyje tai išreikšti gilų savo atsivertimą. Panašu, kad arkivyskupui Teofiliumi kalinimo akimirkomis apaštalo Pauliaus eilutės atskleidė kančios prasmę: „Esu nukryžiuotas kartu su Kristumi. Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus. Dabar gyvendamas kūne, gyvenu tikėjimu į Dievo Sūnų, kuris pamilo mane ir paaukojo save už mane“ (Gal 2, 19–20).

Pasitikėjimas Dievo gailestingumu

Gailestingiausiasis Išganytojas daugelį kartų yra pažadėjęs mums savo pagalbą, pavyzdžiui, bylodamas: „Atėikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate prislėgti: aš jus atgaivinsiu!“ (Mt 11, 28). Pasitikėjimas Jėzaus Širdies gailestingumu duoda vidinę ramybę, kaip sako psalminkas: „Nuėjęs ilsėtis, ramiai užmiegu, nes tu, Viešpatie, leidi be rūpesčio ilsėtis“ (Ps 4, 9). Kaip vaikas, nieko nebijodamas, ramiai užmiega ant motinos rankų, taip Dievo gailestingumu pasitikinti siela niekada nepraranda pusiausvyros, nieko nebijo, dėl nieko nesibaimina, nes žino, kad greičiau motina užmirš savo kūdikį negu Dievas juo pasitikinčiuosius. Todėl Viešpats Kristus, prisikėlęs iš numirusių ir pasirodęs apaštalams, juo labai pasitikėjusiems, pasveikino juos žodžiais: „Ramybė jums.“ Žinome, kad garbingasis arkivyskupas grįžęs iš Rusijos kalėjimo ir lagerių vienas pirmųjų užsisakė didelį Gailestingąjį Jėzaus paveikslą.

Pasitikėjimas, kaip žadėtosios pagalbos viltis, yra būtina teologinės vilties dorybės sąlyga. Pasitikėjimas suteikia jėgų ištvirti sunkiausiomis gyvenimo aplinkybėmis. Todėl šv. Jonas Auksaburnis pasitikėjimą vadina šalmu, saugančiu sielą nuo priešų smūgių. Visas pagundas lengviausiai nugalime trumpu pamaldumo Gailestingiausiam Kristui aktu: „Jėzau, pasitikiu Tavimi!“

Artimo meilės ir gailestingumo žmogus

Garbingasis arkivyskupas Teofilus Matulionis pasakojo vieną įsimintiniausių savo kalinimo istorijų. Tai yra tardytojo poelgis. Vieno naktinio tardymo metu Leningrado kalėjime Dievo tarnas Teofilus su gailesčiu atsiprašė tardytojo, kad nieko daugiau negali pasakyti ir vargina tardytoją, kuris galėtų būti su šeima namie ir miegoti... Toks kaliniui nebūdingas elgesys tardymo metu turėjo smarkiai paliesti žiaurumu pasižymėjusį tardytoją (pavardė Pauker). Kito naktinio tardymo metu tardytojas pasiūlė jam savo sumuštinį sakydamas: „Imk, nes dažnai esi alkanas.“ Nežinia, kokie iš tikrųjų buvo šio įvykio tikrieji motyvai, tačiau arkivyskupui Matulioniui jis padarė neišdildomą įspūdį. Jis puikiai suvokė, kaip Dievo gailestingumas pakeičia net labiausiai užkietėjusį žmogų, kai Dievas prie jo prisiliečia. Viešpaties malonei nesunku sutraiškyti akmenį, kad viduje atrastų slypintį deimantą. Šio įvykio išskyrimas rodo Teofiliaus išskirtinę meilę Dievo gailestingumui.

Meilė Dievui per maldą Švenčiausiajai Jėzaus Širdžiai

Pamaldumas Švenčiausiajai Jėzaus Širdžiai arkivyskupui T. Matulioniui buvo perduotas dar vaikystėje. Su ypatingu dėkingumu jis prisimindavo motinos

priešmirtinį trijų savo sūnų pavedimą Švenčiausiosios Jėzaus Širdies globai. Šią globą arkivyskupas liudijo akivaizdžiai jautęs per visą gyvenimą. Malda yra meilės Dievui išraiška. Arkivyskupo karštos meilės Dievui išraiška yra jo 1926 m. vasario 16 d. Leningrade pasigaminta maldaknygė. Be liturginių lotyniškųjų maldų, kunigas T. Matulionis užrašęs Šventosios Dvasios noveną ir asmeninę maldą Švč. Jėzaus Širdžiai: „Dieviškoji Jėzaus Širdie, vienydamasis su Tavimi kryžiaus ir mūsų altorių aukoje, / pavedu Tau šios dienos maldas, darbus, kentėjimus. / Aukuju Tau juos už šventąją Bažnyčią, prašydamas .../ ir to, kas šios dienos intencijoje pažymėta. / Trokštu pelnyti atlaidus, kokius šiandien galiu apturėti / ir aukuju juos už skastyklos vėles.“ Maldos turinys atskleidžia kun. T. Matulionio širdies troškimą vienytis su Išganytoju ir melsti Dievo malonės tiek gyviesiems, tiek mirusiesiems. Be to, šis jo pamaldumo Švč. Jėzaus Širdžiai aktas rodo sielovadinį uolumą.

1933 m. sugrįžęs iš Rusijos, vyskupas T. Matulionis laikraštyje „Žvaigždė“ ragino Lietuvoje plėsti pamaldumą Švč. Jėzaus Širdžiai, kviesdamas kitų Europos valstybių pavyzdžiu visą Lietuvą pasiaukoti Išganytojo Širdies globai. Šis kvietimas buvo įgyvendintas I Eucharistiniame Lietuvos kongrese 1934 m. liepos 1 d., kai metropolitas Juozapas Skvireckas drauge su kitais vyskupais, Respublikos Prezidentu, vyriausybe, universiteto profesūra ir visais kongreso dalyviais atliko tautos pasiaukojimo Švenčiausiajai Jėzaus Širdžiai aktą. 1943 m. gruodžio 9 d. ganytojiškajame laiške Teofilius rašė, jog nuo šio pasiaukojimo akto „mes galime vadintis ir Jėzaus Širdies tauta“.

1936 m. Teofilus Matulionis atliko piligriminę kelionę į Šventąją Žemę, kurios metu turėjo progą dar labiau sustiprinti atsidavimą ir meilę Išganytojui. Šios kelionės prisiminimas – parsivežtas sieninis kryžius. Apsigyvenęs Kaune, Benediktinių vienuolyne, vyskupas T. Matulionis arkivyskupo metropolito J. Skvirecko įgaliotas vizitavo Kauno arkivyskupijos dekanatus ir parapijas. Vizitacijų metu jis ragino tikinčiuosius siekti didesnio atsidavimo ir glaudesnio asmeninio ryšio su Išganytoju. 1937 m. liepos 31 d. vizituodamas Tytuvėnų parapiją, vyskupas T. Matulionis pabrėžė gyvo tikėjimo reikalingumą, kvietė liudyti savo tikėjimą aplinkiniams bei iškėlė Šventosios Dvasios vaidmenį tikinčiojo gyvenime. Tais pačiais metais lankydamasis Skirsnemunėje, Matulionis pasidžiaugė aktyviu parapijos tikinčiųjų dalyvavimu brolijų veikloje. Ataskaitoje išvardijama visos brolijos ir jose dalyvaujančiųjų skaičius: gausiausia buvusi Švč. Jėzaus Širdies brolija. Kelmės parapijoje vyskupas Teofilus kalbėjo apie Jėzų Kristų, vadindamas Jį žmogaus gyvenimo ir dvasinės kovos „atsparos tašku“. Teofilius pagyrė kelmiškius dėl dažno Švenčiausiojo

Sakramento priėmimo, sakydamas, kad šiuo atžvilgiu jie gali būti kitiems tikintiesiems pavyzdžiu.

Vis dėlto daugiausia pamaldumo Švenčiausiajai Jėzaus Širdžiai apraiškų randame T. Matulionio ganytojiškuosiuose laiškuose. 1943 m. gegužės 12 d. pirmajame ganytojiškajame laiške Kaišiadorių vyskupijos tikintiesiems T. Matulionis, įvardijęs karo metų negandas ir moralinio žmonių gyvenimo nuosmukį, iškėlė pasitikėjimo Dievu bei maldos svarbą. Ypač pabrėždamas dažną Atgailos ir Eucharistijos sakramentų praktikavimą, rašė: „Širdis, kuri iš meilės žmonijai praliejo savo kraują iki paskutinio lašo, kuri Švenčiausiajame Sakramente ta pačia meile mums plaka, ji laukia mūsų maldų ir nori mus išklaudyti, mūsų maldavimus patenkinti.“ Taigi pamaldumas Išganytojui T. Matulionio laiške atsiskleidžia kaip pats svarbiausias malonių šaltinis, turintis apčiuopiamą sakramentinę išraišką. Šiame pirmajame laiške arkivyskupas Teofilus atsiskleidžia kaip atsakingas ganytojas, siekiantis uždegti tikinčiuosius artimai bendrauti su Išganytoju. 1943 m. rugsėjo 16 d. ganytojiškajame laiške vyskupas tęsia raginimus „sujaudinti Dieviškąją Jo Širdį, kad ji meilingai pažvelgtų“, kviesdamas surengti Atgailos dieną parapijose su specialiomis pamaldomis ir šv. Mišių auka.

1943 m. gruodžio 9 d. ganytojiškajame laiške ypač išplėtojama tautos pasiaukojimo Švenčiausiajai Širdžiai tema. Šis maldingumas vyskupo vadinamas šiuolaikiška tvirto tikėjimo ir prisirišimo prie Jėzaus išraiška. T. Matulionis ne kartą ganytojiškuosiuose laiškuose ragino visus tikinčiuosius tiek šeimose, tiek įstaigose iškilmingai pasiaukoti Švenčiausiajai Jėzaus Širdžiai: „Tegul kunigai savo parapijas, kapelionai ir mokytojai – mokyklas, tėvai ir motinos – savo šeimas, viršininkai ir valdininkai – savo įstaigas iškilmingai aukoja Jėzaus Širdžiai.“

Arkivyskupą Matulionį pažinoję žmonės liudija jo dažną raginimą mylėti Dievą, Švč. Jėzaus Širdį. Tačiau tai ypač akivaizdu skaitant Dievo tarno Teofiliaus asmeninius laiškus. 1954 m. sausio 31 d. laiške iš Vladimiro kalėjimo vyskupas visus artimuosius paveda Švč. Išganytojo Širdžiai. Iš Potmos invalidų namų 1954 m. rugpjūčio 9 d. rašytame laiške savo sunkiai sergančiam broliui Juozui vyskupas tvirtina, kad kasdien meldžiasi Švenčiausiajai Jėzaus Širdžiai: „Prašu ir prašysiu Jėzaus širdį per Marijos užtarimą, kad sustiprėtų brolio sveikata. <...> Atsiduokime Dievo valiai ir pasitikėkime Dievo gailestingumu. Dievo gailestingumui nėra galo – jis beribis ir galingas.“ Laiške iš Mordovijos, rašydamas apie Tėvynės ilgesį ir viltį būti bent palaidotam Lietuvoje, prašo artimuosius melstis Švč. Jėzaus Širdžiai, kad jo svajonės išsipildytų.

Arkivyskupo bičiulis Dievo tarnas vyskupas B. Sloskans taip apibūdino Teofiliaus pamaldumą: „Jo dvasinis gyvenimas sruveno iš šios misterijos [Švenčiausios Jėzaus Širdies]. Pastatydino jis šventovę, dedikuotą Švenčiausiajai Širdžiai, bet kartu pastatydino daug dvasinių Švenčiausios Širdies šventovių žmonių sielose. Aš pažįstu sielas [t. y. žmones], kurios jo dėka atsivertė iš kasdienio gyvenimo į tikrą šventumą. Tos sielos man tvirtino, kad už savo atsivertimą ir meilę Švenčiausiajai Širdžiai jie esą dėkingi vyskupui Teofilui Matulioniui.“

Peržvelgus ilgą, beveik devyniasdešimties metų, ir sunkių išmėginimų kupiną Dievo tarno gyvenimo kelionę, nejučia kyla klausimas, iš kur tiek stiprybės, padėjusios jam išlikti gyvu Bažnyčios apaštalu. Dažnai sakoma, kad tai lemia prigimtiniai žmogaus būdo bruožai, tačiau šį kartą norisi pabrėžti gilais ir gyvo tikėjimo praktikos reikšmę, tiksliau – vyskupo Teofiliaus pamaldumą Švenčiausiajai Jėzaus Širdžiai.

Tačiau ne vien maldingumą Švč. Jėzaus Širdžiai praktikavo vyskupas Teofilus. Dievo artumą patyręs nelaisvės ir priespaudos metu Rusijoje, grįžęs į Lietuvą ėmė rūpintis derama dievogarba, ypač Švenčiausiojo Sakramento garbinimu.

Eucharistinis Teofiliaus pamaldumas

1936 m. vyskupas Teofilus apsigyveno Kaune ir rūpinosi jam patikėta Šv. Mikalojaus bažnyčia bei seserų benediktinių vienuolynu. Čia ypač atsiskleidė jo eucharistinis pamaldumas. Anot amžininkų, jis labai pamaldžiai laikydavo šv. Mišias, rūpinosi bažnyčios švara ir tvarka. Vyskupui Teofilui kilo sumanymas Šv. Mikalojaus benediktinių bažnyčioje, esančioje „arti miesto centro ir toli nuo miesto triukšmo“, įsteigti amžinąją Švenčiausiojo Sakramento adoraciją ir tokiu būdu paminėti krikščionybės Lietuvoje 550 metų jubiliejų bei Lietuvos nepriklausomybės 20-metį.

Rengdamasis įkurti amžinąją adoraciją T. Matulionis subūrė komitetą. Buvo nuspręsta atsisakyti iki 9 buvusių altorių ir įrengti vieną centrinį altorių, už jo – Nukryžiuotasis. Jo kančia akcentuojama altoriaus antipendiume reljefiniu Išganytojo Veidu. Virš presbiterijos arkos suprojektuotas Švč. Sakramento simbolis su įterptu Švč. Jėzaus Širdies atvaizdu.

1940 m. Kauno Šv. Mikalojaus bažnyčia buvo pritaikyta amžinajai Švenčiausiojo Sakramento adoracijai ir liepos 19 d. adoracija pradėta. Žvelgiant iš istorinės perspektyvos, galima tvirtinti, kad krikščionybės įvedimo jubiliejaus paminėjimas, įkuriant Kauno Šv. Mikalojaus bažnyčioje amžinąją adoraciją, buvo

draši ir vertinga iniciatyva, skirta ugdyti ir iš tikrųjų ugdžiusi Kauno visuomenės dvasinį gyvenimą.

1938 m. vyskupas T. Matulionis vadovavo lietuvių delegacijai, vykstančiai į tarptautinį Eucharistijos kongresą Budapešte. Ruošiantis kelionei, jis parašė aplinkraštį parapijų klebonams, kuriuo ragino žadinti pamaldumą Eucharistiniam Jėzui, kongreso dienomis Lietuvos parapijose sakyti eucharistinius pamokslus, šv. Mišias aukoti prie išstatyto Švč. Sakramento ir išlydėti į kongresą išvykstančius savo parapijiečius.

Nuoširdžią pagarbą Eucharistiniam Jėzui T. Matulionis parodė Kaišiadorių vyskupijos kurijoje 1943 m. Įsikurdamas vyskupo rūmuose, vienu pirmųjų sprendimų jis pakeitė kurijos koplyčios vietą, perkeldamas ją į patį erdviausią – svetainės kambarį, buvusį šalia jo buto. Gili pagarpa Eucharistiniam Jėzui buvo būdinga vyskupui ir jo kalinimo vietose. Kalėdamas Potmos invalidų namuose Matulionis, rūpindamasis Švenčiausiojo Sakramento saugumu, nešiodavęs jį su savimi.

T. Matulionio nuostata dėl Eucharistinio pamaldumo išsakyta 1943 m. gegužės 12 d. pirmame ganytojiškajame laiške Kaišiadorių vyskupijos tikintiesiems: „Kad Eucharistijoje esąs Jėzus būtų tikinčiųjų karštai mylimas, per šv. Komuniją į širdis kuo dažniausiai kviečiamas, altoriaus tabernakulyje nuolat gyvenąs dažnai lankomas.“ Šiame laiške Teofilus išryškina esminius Eucharistinio pamaldumo elementus: mylintis Dievas ragina tikintįjį atsiliiepti į jo meilę rimta maldos praktika, dažnu Komunijos priėmimu ir tyliu Švenčiausiojo Sakramento pagarinimu.

Lietuvos Vyskupų Konferencija nutarusi surengti Lietuvos II Eucharistinį Kongresą 1944 m. vasarą, jo organizatoriumi išrinko vyskupą T. Matulionį. Teofilus rengiamo kongreso proga 1943 m. gruodžio 9 d. parašė ganytojiškąjį laišką ir pakvietė kunigus bei pasauliečius stropiai rengtis kongresui. Šiame laiške Teofilus išryškino glaudžią Jėzaus Širdies pamaldumo ir Eucharistinio pamaldumo vienybę. Vyskupas aiškino, jog meilė Švč. Jėzaus Širdžiai sužadina meilę Eucharistijoje esančiam Išganytojui, pagilina tikėjimą ir pasitikėjimą Juo. Iš laiško matyti, kad Matulioniui Eucharistinis kongresas turėjo giliai paliesti ne tik religinę praktiką, bet ir kitas žmonių gyvenimo sritis. Kaip tik dėlto, kad kongresas siekė pažadinti pozityvias etines ir pilietines visuomenės nuostatas, po karo vyskupas sovietinių pareigūnų buvo apkaltintas, neva rengiamas Eucharistinis kongresas buvo nukreiptas prieš Sovietų valdžią.

Eucharistijos adoracija Teofilui buvo krikščioniškojo gyvenimo versmė. Anot benediktinės s. Agnietės, pats

vyskupas savo pavyzdžiu geriausiai liudijo meilę Išganytojui, dažnai adoruodamas Švenčiausiąjį Sakramentą Kauno Šv. Mikalojaus bažnyčioje. Jo pagarbi ir rami laikysena adoracijos metu leido aplinkiniams suprasti jį esant laimingiausią šalia Dievo altoriaus.

Kalbant apie Dievo tarno Eucharistinį pamaldumą pažymėtinas išskirtinis jo dėmesys maldos praktikai. Malda, būdama žmogaus ir Dievo ryšys, stiprina tikėjimą ir ugdo žmogų. Matulionis paliudijo savo patirtį, jog malda teikia ryžto ir stiprina lemtingų apsisprendimų akivaizdoje. 1944 m. artėjant antrajai Sovietų okupacijai, vyskupas turėjo galimybę emigruoti iš Lietuvos, tačiau sąmoningai apsisprendė likti Tėvynėje su savo gandomaisiais, sakydamas: „Aš nebijau persekiojimo. Kai meldžiuosi, aš nieko nebijau.“ Pirmajame ganytojiškajame laiške 1943 m. gegužės 12 d., pasiremdamas Šv. Rašto mokymu apie maldą (*Lk 11, 9; Jn 16, 23; Jn 15, 5*), cituodamas šv. Bernardą, T. Matulionis maldą apibūdino ir kaip svarbią laimingo visuomenės gyvenimo sąlygą: „Jei jūsų šeimos bus pamaldžios, šventos, skaisčios, blaiivos – tai ir vyskupija bus pamaldi, šventa, blaivi. Dar daugiau, net ir mūsų Tėvynės graži, didinga ir laiminga ateitis priklauso taip pat nuo šeimos, juk šeimos sudaro tautas ir valstybes; kokios šeimos, tokia ir tauta.“

Maldos, Atgailos sakramento, pasninko temos ypač dažnai vyskupo gvildenamos karo metų ganytojiškuosiuose laiškuose.

Arkivyskupo skiepytas kristocentrisis dvasingumas neprarado aktualumo praslinkus ir šešiams dešimtmečiams po jo mirties. Vatikano II Susirinkimas ir povatikaninė teologija Eucharistijos adoravimą, Švenčiausiojo Sakramento slėpinio kontempliavimą, šv. Mišių šventimą mini kaip Bažnyčios gyvenimo viršūnę ir versmę. Popiežiai ne kartą pabrėžė Eucharistinio pamaldumo reikšmę žmogaus gyvenime, skatindami adoruoti Švenčiausiąjį Sakramentą, nes adoracijos dėka mūsų širdžių gelmėje vyksta susitikimas su Eucharistijoje įsikūnijusiu Viešpačiu, trokštančiu atsiduoti mums ir kviečiančiu mus visu savo gyvenimu vienytis su Juo.

Peržvelgus ilgą, beveik devyniasdešimties metų, ir sunkių išmėginimų kalėjimuose bei tremtyje 20 metų kelionę, kyla klausimas, iš kur tiek stiprybės, padėjusios Teofilui išlikti gyvu Bažnyčios apaštalu? Dažnai sakoma, kad tai lemia prigimtiniai žmogaus būdo bruožai, tačiau ši kartą norisi pabrėžti gyvo tikėjimo praktiką, jos reikšmę garbingojo arkivyskupo Teofiliaus Matulionio asmenybei. Tik glaudžioje vienybėje su Dievu gyvenantis žmogus gali iš kalėjimo rašyti tokį linkėjimą, kuris mums šiandien taip pat būtų itin brangus: „Lik sveikas ir linksmas Dievuje. Mylįs tave vyskupas Teofilus.“

Šiaulių vyskupijos 20 metų jubiliejus

Birželio 17 d. minėta Šiaulių vyskupijos 20 metų sukaktis. Šiaulių Šv. apašt. Petro ir Pauliaus katedroje Padėkos šv. Mišias aukojo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, prelatas prof. dr. Vytautas Steponas Vaičiūnas OFS, Šiaulių vyskupijos kunigai.

Šv. Mišių koncelebracijai vadovavo ir pamokslą pasakė kardinolas Audrys Juozas Bačkis.

Po šv. Mišių parodyta meninė programa Pastoracijos centro salėje. Renginį vedė Valstybinio Šiaulių dramos teatro aktorius Vladas Baranauskas. Koncertavo Radviliškio kultūros centro folkloro ansamblis „Radvija“.

Kiemelyje surengtoje agapėje pirmąjį Šiaulių vyskupą Eugenijų Bartulį sveikino gausus šventės dalyvių būrys.

-irat-

Šventimai

Vilniaus arkivyskupijoje

Gegužės 27 d. Vilniaus Šv. Juozapo seminarijoje VI kurso studentui **Gabrieiliui Satkauskui** arkivyskupas Gintaras Grušas suteikė diakono šventimus.

-Vn-

Kauno arkivyskupijoje

Birželio 11 d. Kauno arkikatedroje bazilikoje švenčiant pagrindines šv. Mišias daugiau kaip dešimties dvasininkų bei gausiai dalyvavusių tikinčiųjų akivaizdoje Kauno arkivyskupas metropolitas Lionginas Virbalas diakonais įšventino du Kauno kunigų seminarijos klierikus – **Vincentą Lizdenį** ir **Emilį Vasiliauską**.

-kait-

Vilkaviškio vyskupijoje

Birželio 11 d. Vilkaviškio Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo katedroje vyskupas Rimantas Norvila diakonais

Šv. Justino iškilmė Telšiuose

Birželio 1 d. liturginiame Bažnyčios kalendoriuje minimas šventasis kankinys Justinas. Šis pirmųjų krikščionybės amžių šventasis yra ir Telšių vyskupijos dangiškasis globėjas. Birželio 1-oji buvo ypatinga – gausiai susirinkusiems tikintiesiems pristatytas Telšių vyskupijos vyskupas koadjutorius Kęstutis Kėvalas.

Iškilmingų šv. Mišių pradžioje į susirinkusiuosius kreipėsi apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro Lopez Quintana. Jis ir pristatė buvusį Kauno arkivyskupo augziliarą, nuo šiol popiežiaus Pranciškaus sprendimu Telšių vyskupijos vyskupą koadjutorių Kęstutį Kėvalą, o Telšių vyskupijos kurijos kancleris kun. Haroldas Šneideraitis perskaitė paskyrimo dokumentą.

Vyskupo K. Kėvalo vadovaujamos šv. Mišiose koncelebravo apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro Lopez Quintana, Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Boruta SJ, nuncijaus patarėjas mons. Matthew Amponsah-Saamoa, jo asmeninis sekretorius kun. Mindaugas Šlaustas, apie 70 Telšių vyskupijos kunigų. Šv. Mišių liturgijoje patarnavo Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos klierikai, giedojo Telšių katedros vargonininkės Elenos Žirgulienės vadovaujamas choras.

Sakydamas pamokslą vyskupas K. Kėvalas priminė, jog šv. Justinas buvo filosofas, susipažinęs su ano meto pasaulietiniais mokslais ir kartu įsigilinęs į Kristaus Evangeliją, tapo kankiniu, prieš tai sukūrė krikščioniškosios filosofijos mokyklą. Šv. Justinas, anot vyskupo, moko mus šių dienų visuomenėje kryžiaus išminties, o garbingasis arkivyskupas Teofilus Matulionis – siekti išminties ir drąsos turint glaudų ryšį su Viešpačiu. Įtaigiai, remdamasis savo patirtimi ir pavyzdžiais, vyskupas drąsino būti šv. Mišių dalyvius pasaulio šviesa, nepasiduoti tamsai ir taip gyvenant siekti šventumo. Būtent ši užduotis iškyla kaip svarbiausia Bažnyčios nariams.

Po šv. Mišių vyskupą K. Kėvalą, tapus Telšių vyskupijos vyskupu koadjutoriumi, pasveikino Telšių vyskupijos vyskupas J. Boruta SJ, kunigų ir Telšių kunigų seminarijos atstovai, Telšių miesto ir rajono savivaldybės meras Petras Kuizinas, ateitininkai, Telšių Vincento Borisevičiaus katalikiškos krypties gimnazijos, Telšių vyskupijos Katechetikos, Jaunimo, Šeimos centrų atstovai, Marijos legiono narės, tretininkai bei pavieniai iškilmių dalyviai. Sveikinimus vainikavo skambus choro giedamas sveikinimo himnas.

-kasab-

Sielovados bendradarbių padėka vysk. Kęstučiui Kėvalui

Gegužės 24 d. Kauno arkivyskupijos kurijos ir jos institucijų vadovai bei darbuotojai, kelių katalikiškų mokyklų ir kitų organizacijų atstovai dėkojo už tarnystę vyskupui augziliarui Kęstučiui Kėvalui, popiežiaus Pranciškaus paskyrimu nuo birželio 1-osios ją pradedančiam Telšių vyskupijoje.

Susirinkusius Švč. Trejybės (seminarijos) bažnyčioje švęsti Eucharistijos sujungė abipusė malda Dievui. Institucijų darbuotojai dėkojo už vyskupo Kęstučio tarnystę Kauno arkivyskupijoje, meldami ją laiminti ir toliau, o Eucharistijos liturgijai vadovavęs vyskupas Kęstutis meldėsi padėkos intencija – už sielovados bendradarbius, kartu praleistą laiką, žmonių brolystę ir palaikymą.

Liturgiją koncelebravo Kauno arkivyskupas metropolitas Lionginas Virbalas, arkivyskupas emeritas Sigitas Tamkevičius, mons. Adolfas Grušas, prel. Vytautas Steponas Vaičiūnas, mons. Aurelijus Žukauskas, mons. Artūras Jagelavičius ir kun. Kęstutis Genys. Giedojo „Gyvųjų akmenų“ bendruomenė.

„Žmonės ieško Dievo tarsi apgraibomis. O Jis visiškai netoli nuo kiekvieno iš mūsų“, – savo homilijoje sakė ganytojas, atkreipdamas dėmesį, kokie buvo šio skelbimo vaisiai: vieni tyčiojosi, kiti sakė paklausysią kitą kartą... Ir tik „kai kurie vyrai stojo į jo pusę ir priėmė tikėjimą...“ (Apd 17, 34). „Ir vis dėlto Evangelijos žinia nesustabdomai ritosi per pasaulį, nes Paulius, Tautų apaštalas, nesustojo. Jo nebuvo galima palaužti, nusiminimas jo nepakirto. Tai mums pamoka. Negalime nusivilti, kaltinti šių laikų. Reikia džiaugtis mažais dalykais ir dėkoti Dievui, kad jis leidžia mums prisijungti prie jo „projekto“, – kalbėjo vysk. K. Kėvalas.

Užbaigdamas tarnystę Kauno arkivyskupijoje, vysk. Kęstutis sakė ypač jaučiantis laiko trapumą ir tai, kad žmogus savo gyvenime yra vis kviečiamas į kažką naują, minėjo vertinantis žmonių bendrystę. Vienas kunigas ar vieni žmonės negali tiek padaryti, kiek gali kartu. Užbaigdamas homiliją palinkėjo degti apaštalo Pauliaus karščiu, veržtis į tiesos pilnatvę, trokšti būti pirmiems dėl Viešpaties ir neprarasti vilties.

Šv. Mišioms pasibaigus Kauno arkivyskupas Lionginas pakvietė visus į Kauno arkivyskupijos kuriją toliau dalytis bendrystės džiaugsmu. Palaiminęs stalą ir besidalijančius jo gėrybėmis, arkivyskupas sakė jaučiantis dėkingumą už buvusio savo pagalbininko vyskupo Kęstučio veržlumą, įsipareigojimą, iniciatyvumą ir giedrumą. Arkivyskupas emeritas Sigitas atkreipė dėmesį, kaip gražiai per šv. Mišias „Gyvųjų akmenų“ giesme buvo padrąsintas šis vyskupas. Dievo mintyje, pasak ganytojo, nėra atsitiktinumų. Viešpats žino, kas yra mums reikalingiausia.

Kartu su padėkomis ir linkėjimais vyskupui Kęstučiui ir visiems agapės dalyviams dovana buvo akordeonistės Viktorijos ir Austėjos Nociūčių atlikti muzikiniai kūriniai. Mažiausius agapės dalyvius – vaikus pabaigoje subūrusi chormeisterė, dirigentė Vita Liaudanskaitė-Vaitkevičienė sakė juos rengusi ganytojui, kuris mokėdavo pasilenkti prie mažiausiųjų ir jų šeimų.

-kait-

Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Birželio 7 d. Vilniaus arkivyskupijos kurijoje vyko Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas. Po Valandų liturgijos – Dieninės maldos Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas pasveikino neseniai sėkmingai seminarijos studijas baigusį ir diakono šventimus priėmusį Gabrielių Satkauską. Ganytojas kvietė visus kunigus apmąstyti savo tarnystę ir pašaukimo į šventumą kelią mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus, Aukščiausiojo ir Amžinojo kunigo, ir Švč. Jėzaus Širdies švenčių proga. Arkivyskupas padėjo už Sekminių iškilnių organizavimą Vilniaus Kalvarijų parapijoje.

Vyskupas Arūnas Poniškaitis kalbėjo apie pasirengimo darbus Lietuvos jaunimo dienoms. Vilniečiai jaunuoliai taip pat raginami registruotis, to reikia tam, kad organizatoriams būtų lengviau administruoti dalyvių srautus. Ypač kviečiami prisijungti prie dalyvių tie, kurie ruošiasi priimti Sutvirtinimo sakramentą. Kunigai kviečiami dalyvauti ypač birželio 24 d. 19 val.

įšventino klierikus **Valdemarą Mačį** ir **Laimoną Mituzą**. -Vk-

Paskyrimai

Kauno arkivyskupijoje

Mons. **Augustinas Paulauskas** paskirtas arkivyskupo generalvikaru ir paliktas eiti kitas turimas pareigas.

Kun. **Virgilijus Dudonis** atleistas iš Vilkijos, Seredžiaus ir Paštuvos klebono pareigų ir paskirtas Kauno Kristaus Prisikėlimo parapijos rezidentu vikaro teisėmis.

Kun. **Linas Šipavičius** atleistas iš Kauno Kristaus Prisikėlimo parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Vilkijos ir Seredžiaus parapijų klebonu.

Diak. **Vincentas Lizdenis** paskirtas atlikti sielovadinės tarnystės Raudondvario parapijoje.

Diak. **Emilis Vasiliauskas** paskirtas atlikti sielovadinės tarnystės Kauno Pal. Jurgio Matulaičio parapijoje. -Kn-

Vilkaviškio vyskupijoje

Kun. **Kęstutis Stankevičius** atleistas iš Santaikos parapijos klebono bei Luksnėnų koplyčios aptarnavimo pareigų.

G. kan. **Raimundas Žukauskas** paliktas eiti visas kitas pareigas ir paskirtas Santaikos parapijos klebonu.

Mons. **Leonas Jakimavičius** paliktas eiti visas kitas pareigas ir paskirtas aptarnauti Luksnėnų koplyčią.

Kun. **Donatas Rolskis** atleistas iš Sintautų parapijos klebono pareigų bei paliktas eiti ankstesnes pareigas.

Kun. **Artūras Vaškevičius** atleistas iš Alytaus Šv. Angelų Sargų parapijos vikaro, Alytaus pataisos namų bei Alytaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos kapeliono pareigų ir paskirtas Sintautų parapijos klebonu.

Kun. **Valdas Simanavičius** paliktas eiti visas kitas pareigas ir paskirtas Alytaus pataisos namų kapelionu.

Kun. **Nerijus Žvirblys** paliktas eiti visas kitas pareigas ir paskirtas Alytaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos kapelionu.

Kun. **Romas Budrevičius** atleistas iš Liubavo ir Akmenynų parapijų klebono, Kalvarijos parapijos vikaro bei Marijampolės vaiko tėviškės namų kapeliono pareigų ir paskirtas Alytaus Šv. Angelų Sargų parapijos vikaru.

Kun. **Mindaugas Smetonis** paliktas eiti visas kitas pareigas ir paskirtas Liubavo parapijos klebonu.

Kun. **Algirdas Petras Kanapka** paliktas eiti visas kitas pareigas ir paskirtas Akmenynų parapijos klebonu.

Kun. **Gediminas Bulevičius** atleistas iš Kalvarijos parapijos klebono bei Marijampolės dekanato vicedekano pareigų ir paskirtas Pilviškių parapijos klebonu bei Vilkaviškio dekanato vicedekanu.

Kun. **Algirdas Žukauskas** atleistas iš Pilviškių parapijos klebono bei Vilkaviškio dekanato vicedekano pareigų ir pasirtas Kalvarijos parapijos klebonu ir Marijampolės dekanato vicedekanu.

Diak. **Valdemaras Mačys** paskirtas atlikti pastoracinę praktiką Šakių parapijoje.

Diak. **Laimonas Mituzas** paskirtas atlikti pastoracinę praktiką Alytaus Šv. Angelų Sargų parapijoje bei Pilnų namų bendruomenėje. -Vk-

Europos Caritas generalinio sekretoriaus viešnage

Birželio 5–9 d. Lietuvoje lankėsi Europos Caritas generalinis sekretorius Jorge Nuño Mayer. Jis susipažino su vyskupijose bei parapijose veikiančių Caritas skyrių veikla, dalijosi Europos Caritas organizacijoje sukaupta tarptautine

Siemens arenoje Sutaikinimo pamaldose ir patarnauti teikiant Sutaikinimo sakramentą.

Birželio 25 d. Vilniaus katedros aikštėje vyks istorinis įvykis – garbingojo Dievo tarno arkivyskupo Teofiliaus Matulionio beatifikacijos iškilmės, kurioms vadovauti popiežius Pranciškus siunčia Šventųjų skelbimo kongregacijos prefektą kardinolą Angelo Amato. Dalyvaus ne tik Lietuvos, bet ir kaimyninių šalių vyskupai, kunigai bei tikintieji iš šalių, kuriose dirbo arkivyskupas Teofilus Matulionis. Vilniaus katedros aikštė bus suskirstyta sektoriais, kurie atidaromi nuo 10 val. Programa prasidės 12 val., o iškilmingos šv. Mišios Katedros aikštėje bus aukojamos 14 val. Aikštėje bus įrengti ekranai, kad toliau stovintys galėtų geriau dalyvauti istorinėse iškilmėse. Po iškilmingų šv. Mišių visi turės galimybę melstis prie palaimintojo relikvijų, kurios bus perneštos į Arkikatedrą baziliką. Birželio 26 d. 10 val. po šv. Mišių Vilniaus arkikatedroje sarkofagas su palaimintojo relikvijomis bus pervežtas į Kaišiadorių katedrą ir įdėtas į koplyčioje įrengtą altorių.

Beatifikacijos iškilmių dalyviai kviečiami įsidėti vandens, lengvų užkandžių, apsaugą nuo lietaus (geriausia plastikinis lietpaltis, nes skėtis kitiems trukdytų stebėti iškilmes) ir kepurę nuo saulės, galima pasiimti mažą sulankstomąją kėdutę. Kiekvienas iškilmių dalyvis dovanų gaus specialią beatifikacijos Mišių knygelę. Vykstantiems savais automobiliais svarbu žinoti, kad arti privažiuoti nebus įmanoma, todėl reikėtų vykti anksčiau arba skubėti registruotis savo parapijoje ir važiuoti autobusais, kurie dalyvius priveš prie Karaliaus Mindaugo tilto, nuo kurio visai arti iškilmių vieta.

Po kunigų susirinkimo Vilniaus arkikatedroje bazilikoje buvo aukojamos šv. Mišios, joms vadovavo vyskupas Arūnas Poniškaitis, švenčiantis kunigystės 25 metų jubiliejų. Po Eucharistijos šventimo vyko pietūs kurijoje.

-ksb-

Kaune sutiktos šv. Adalberto (Vaitiekaus) relikvijos

Gegužės 21 d. Nemunu, pagal senovinę tradiciją, Kauną pasiekė ypatingas svečias – Šv. Adalberto-Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės riterių ordino rūpesčiu iš Gniezno parvežtos Baltijos kraštų misionieriaus šventojo Adalberto (Vaitiekaus) relikvijos. Ordino riteriai jas perdavė broliams pranciškonams saugoti ir gerbti Šv. Jurgio Kankinio (pranciškonų) bažnyčioje, Švenčiausiosios Trejybės altoriuje.

Relikvijos pasitiktos Nemuno krantinėje, o Rotušės aikštėje iškilmingai perduotos Kauno Šv. Jurgio konvento gvardijonui kun. Pauliui Sauliui Bytautui OFM. Rotušės aikštėje ceremonijai vadovavo miesto ceremonmeisteris Kęstutis Ignatavičius, pristatęs ir šio išskirtinio ir džiugaus miestui įvykio svečius iš Lenkijos – Gniezno katedros dvasininkus. Šios relikvijos yra Gniezno arkivyskupijos dovana Kaunui, kuri, kaip Nemuno ir Neries upių uostą, tikėtina, šv. Adalbertas būtų aplankęs, jei būtų pasiekęs Lietuvos žemes. Buvo nužudytas 997 m. balandžio 23 d. Lietuvos ir Prūsijos pasienyje netoli Žuvininkų (Kaliningrado srities), kur pamokslavo lydimas dviejų savo bičiulių.

Procesijoje šv. Adalberto (Vaitiekaus) relikvijos iškilmingai, dalyvaujant Šv. Adalberto-LDK riterių ordino nariams, jauniesiems skautams su savo vėliavomis, palydint gausiam kauniečių būriui, atneštos į Šv. Jurgio bažnyčią.

Čia su lenkų dvasininkais buvo aukojamos padėkos šv. Mišios. Joms vadovavo Kauno I dekanato dekanas mons. Vytautas Grigaravičius.

Gniezno katedros klebono kanauninko žodyje buvo atkreiptas dėmesys į naująją evangelizaciją, visos Bažnyčios, taip pat ir brolių pranciškonų Kaune misiją šių laikų žmonėms parodyti Kristų, liudyti Jo meilę ir sergėti Dievo įsakymus. Šv. Jurgio bažnyčia, pasak svečių, labai nukentėjo nuo sovietinių represijų ir dar daug reikia atlikti restauravimo darbų, kad bažnyčia plačiai atvertų žmonėms savo paveldą. Ateizmo sistema labai stengėsi, kad ši bažnyčia neturėtų praeities, ateities ir jokios reikšmės žmonių gyvenime. Šv. Adalberto relikvijos nuo šiol bus naujas ištikimybės Kristui ir tikėjimo bei žmogiškos bendrystės ženklas.

Šv. Adalbertas (Vaitiekus) yra vyskupas ir kankinys, gyvenęs apie 956–997 metus. 982 m. tapo Prahos vyskupu, 997 m. kaip misionierius išvyko skelbti Evangelijos į Prūsiją. Jis yra pirmasis baltų genčių misionierius. Šv. Adalberto Prahieško pavyzdys yra uždegęs ir šv. Brunoną Kverfurtietį, vyskupą ir tikėjimo kankinį, Evangelijos skelbėją mūsų krašte.

-kait-

Konsekruota Kauno Šventosios Dvasios (Šilainių) bažnyčia

Birželio 4-ąją, per Sekmines, arkivyskupas Lionginas Virbalas konsekrovo Kauno Šventosios Dvasios parapijos bažnyčią.

Šiai šventei parapija skyrė trijų dienų programą su Švč. Sakramento adoracija, parapijos Atsinaujinimo diena „Ten, kur Bažnyčia, ten ir Dvasia“. Išvakarėse būrys jaunuolių priėmė Sutvirtinimo sakramentą, o gegužės 1-ąją Komuniją priėmė daugiau kaip 200 vaikų. Ši viltinga parapijos ateitis ir gyva dabartis buvo minėta klebono ataskaitoje pristatant gyvą bendruomenės gyvenimą ir bažnyčios statybos istoriją bažnyčią konsekruosiam Kauno arkivyskupui metropolitui Lionginui Virbalui.

Konsekracijos iškilmėse dabartinę parapijos kleboną kun. Žydrūną Paulauską, ilgametį buvusį kleboną mons. Lionginą Vaičiulionį, brolius kunigus, džiugiai švęsti susirinkusią gausią parapijos bendruomenę ir jos svečius pasveikino Kauno arkivyskupas Lionginas Virbalas. Su ganytoju drauge dalyvauti konsekracijoje ir švęsti Sekminių liturgijos atvyko kurijos kancleris mons. Adolfas Grušas, prel. Vytautas Steponas Vaičiūnas OFS, Kauno I dekanato dekanas mons. Vytautas Grigaravičius, kiti arkivyskupijos kunigai.

Savo homilijoje arkivyskupas Lionginas dėkojo parapijos klebonui, visiems joje tarnavusiems kunigams, taip pat bažnyčios projektuotojams, statybininkams ir visiems, dėl kurių tarnystės, darbo ar aukos šiandien parapija švenčia ypatingą šventę – savo bažnyčios kaip regimo Kristaus tikėjimo ženklo konsekravimą.

„Bažnyčia yra bendruomenės susirinkimo vieta. Pats pastatas reikalingas, bet jo nepakanka. Juk svarbiausia žmonės. Jei jų nebūtų, nereikėtų ir regimo plytų pastato. Regima bažnyčia ženklinama, kad čia buriasi katalikai. Bažnyčios gimimo diena – Sekminės, kai apaštalai kartu su Jėzaus Motina Marija buvo pripildyti Šventosios Dvasios. Bažnyčia jau buvo tuo metu, nors dar neturėjo išskirtinio pastato susirinkti“, – sakė arkivyskupas, pabrėždamas, jog Šventoji Dvasia suburia žmones, juos įkvepia ir perkeičia. Ganytojas palinkėjo,

patirtimi. Birželio 7 d. svečias dalyvavo Seime organizuotoje konferencijoje, ten pristatė Europos *Caritas* parengtą socialinį modelį, grindžiamą trimis atramomis: šeimos ryšiais, darbo galimybėmis ir socialinės apsaugos sistema.

Seimo Konstitucijos salėje vykusioje konferencijoje „Skurdo mažinimo politikos kryptys ir veikėjai“ aptartos taip pat Lietuvos Vyriausybės programos esminės skurdo mažinimo nuostatos, dalytasi bendradarbiavimo su nevyriausybinėmis organizacijomis patirtimi, pristatyti bendruomeninės pagalbos pavyzdžiai.

Arkivyskupas Gintaras Grušas sveikiniamo žodyje atkreipė dėmesį į dvasinio skurdo apraiškas, dažnai nulemiančias taip pat medžiaginį skurdą. Vyskupas Kęstutis Kėvalas ragino puoselėti „vilties kultūrą“, vadindamas *Caritas* ir kitų nevyriausybinių organizacijų žmones „vilties profesionalais“. Jis taip pat reikė viltį, kad skurdą mažinti gali padėti socialiai atsakingo verslo plėtojimas. Diskusijoje prof. Boguslavas Gruževskis, beje, prieš keletą metų vykdęs sisteminį skurdo priežasčių tyrimą, atkreipė dėmesį į pasaulyje grėsmingai didėjančią turtinę atskirtį.

-kl-

Kunigų seminarijų vadovų susitikimas

Birželio 5 d. Telšiuose surengtas visų Lietuvos kunigų seminarijų vadovų bei dėstytojų susitikimas. Į Telšius tą dieną susirinko visų trijų – Kauno, Vilniaus ir Telšių – kunigų seminarijų rektoriai, vicerektoriai, ugdytojai, dvasios tėvai bei dėstytojai. Susirinkusieji kartu išgyveno bendrystę ir paminėjo Telšių kunigų seminarijos įkūrimo devyniasdešimtmetį. Telšių kunigų seminarija įkurta 1927 m. vyskupo Justino Staugaičio rūpesčiu ir iniciatyva. Pirmuoju rektoriumi buvo paskirtas kan. Vincentas Borisevičius, vėliau tapęs Telšių vyskupu ir kankiniu. Seminarija atkurta 1989 m.

Susirinkusieji susipažino su Telšių kunigų seminarija, kartu meldėsi Telšių

katedroje. Šv. Mišių koncelebracijai vadovavo Telšių vyskupijos vyskupas koadjutorius Kęstutis Kėvalas, koncelebravo Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Boruta SJ ir seminarijų atstovai. Šv. Mišiose giedojo vargonininkės Elenos Žirgulienės vadovaujamas ansamblis.

Per pamokslą K. Kėvalas kalbėjo apie kankinio šv. Bonifaco gyvenimą, jo pavyzdį ir tikėjimo skelbimo džiaugsmą. Vyskupas ragino visus, analizuodamas tos dienos Šventojo Rašto skaitinius, išmokti gyventi Dievo meilės ir Gerosios Naujienos skelbimo dvasia savo kasdienybėje ir taip atpažinti Viešpatį gyvenimo kelionėje.

Šv. Mišių pabaigoje į susirinkusiuosius kreipėsi Telšių kunigų seminarijos rektorius kun. R. Norkus. Jis padėkojo vyskupams, atvykusiems svečiams bei Mišių dalyviams už bendrą maldą bei nuolatinę maldą meldžiant pašaukimų. Po Mišių seminarijų atstovai pietavo su Telšių vyskupijos ganytojais Telšių vyskupijos kurijoje, bendravo tarpusavyje, o po pietų turėjo puikią progą susipažinti su Telšių miesto istorija bei architektūra. -kasab-

Dvi parodos apie garbingąjį Teofilijų

Bažnytinio paveldo muziejus šalia pietinio Vilniaus Katedros įėjimo atidarė parodą „Garbingasis arkivyskupas Teofilijus Matulionis (1873–1962)“. Šešiuose didelio formato stenduose praeiviams pristatoma arkivyskupo Teofilijaus Matulionio asmenybė, eksponuojami archyviniai kadrai.

Parodoje atskleidžiami garbingojo Teofilijaus Matulionio būdo bruožai, už kuriuos jis pelnė pagarbą dar būdamas gyvas, ir gyvenimo kelias, pelnęs jam pripažinimą kankiniu po mirties. Greta garbingojo arkivyskupo nuotraukų rašoma: „Tai žmogus, kurio moralinis tvirtumas, nepajudinama pagarba tikėjimo ir moralinėms vertybėms leidžia naujai, jautriai ir su pasididžiavimu permąstyti skaudžią XX amžiaus Lietuvos istorijos

kad parapijoje Dievo Dvasia toliau veiktų, drąsintų, kad ši parapija būtų tarsi Šventosios Dvasios buveinė, jos starto aikštelė, iš kurios Ji pasiektų ne tik Šilainių, bet ir viso miesto žmones.

Po homilijos, visiems sugiedojus Visų Šventųjų litaniją, arkivyskupas iš pradžių konsekrovo altorių patepdamas šventąja Krizma, vėliau keturių kryžių patepimu konsekruota visa bažnyčia. Nuo užkurto aukuro ant altoriaus Dievo garbei pasklido smilkalai, o jais buvo pasmilkyti ir visi liturgijos dalyviai. Bendruomenės džiaugsmą ir padėką Dievui išreiškė darniai ir skambiai giedojęs parapijos choras. Liturgijos pabaigoje, arkivyskupui suteikus visiems ganytojiškąjį palaiminimą, visi dalyvavę dvasininkai pasirašė bažnyčios konsekracijos aktą.

Šventosios Dvasios parapija – pirmoji Šilainių mikrorajone. Jos bendruomenės kūrimo pradžia sutapo su pirmaisiais Nepriklausomybės žingsniais. 1994 m. pastatyta koplyčia. 1997 m. buvo pašventintas kertinis bažnyčios akmuo. Bažnyčios statybos ir įrengimo darbai užbaigti pastaraisiais metais. -kait-

Marijampolės specialiųjų socialinės globos namų dešimtmetis

Gegužės 25-ąją Marijampolės specialieji socialinės globos namai paminėjo gyvavimo dešimtmetį. Iškilmės pradėtos koplyčioje šv. Mišių auka, kuriai vadovavo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, koncelebravo apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro Lopez Quintana, arkivyskupas Lionginas Virbalas, arkivyskupas emeritas Sigitas Tamkevičius, vyskupas emeritas Juozas Žemaitis, per dešimtį Vilkaviškio vyskupijos parapijose besidarbuojančių, taip pat globos namuose gyvenančių kunigų. Renginyje taip pat dalyvavo Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kanclerė Danguolė Juozapavičienė, Socialinių globos įstaigų skyriaus vedėjas Darius Pauliukonis, Marijampolės miesto savivaldybės administracijos, socialinių paslaugų, sveikatos įstaigų, Marijampolės kolegijos atsakingi asmenys. Giedojo mišrus choras „Šešupė“.

Vyskupas Rimantas Norvila nuoširdžiai pasidalijo nuostaba dėl neįtikėtina greitai prabėgusio Globos namų gyvavimo dešimtmečio, prisiminė, kaip įsikūrus pirmiesiems gyventojams reikėjo daug ką suderinti, atrasti, o peržengus kliūčių slenkščius pajusti sustyguotai funkcionuojantį gyvenimą, sklidiną ramybės, gėrio, rūpesčio ir meilės. Pasak ganytojo, namai žmogui svarbūs visais amžiaus tarpsniais. Tačiau svarbu ne tik stogas virš galvos, patalpų šiluma, namai jaukūs ir mieli tada, kai juose dalijamasi džiaugsmais ir rūpesčiais, skleidžiamos vertybės. Šių namų savitumą ir palaiko krikščioniškąsias vertybes išpažįstantys gyventojai: garbaus amžiaus sulaukę kunigai, vienuolės, bažnyčios tarnai. Ganytojas palinkėjo gyventojams ir darbuotojams tarpusavyo krikščioniškosios vienybės, dvasinės paramos, o tai sustiprina džiaugsmą gyventi.

Apaštališkasis nuncijus P. L. Quintana akcentavo, jog šie namai yra pavyzdys, kiek daug galima padaryti bendradarbiaujant pasaulietinei valdžiai ir Bažnyčiai. Svečias perdavė visiems, o visų pirma čia gyvenantiems kunigams Šventojo Tėvo palaiminimą ir priminė: popiežius Pranciškus nenustoja kartoti, jog jis mintimis ir maldomis esąs su savo bendraamžiais, tai yra senyvo amžiaus žmonėmis. „Laiminu jus, kad atrastumėt džiaugsmą ir viltį“, – sakė Šventojo Tėvo atstovas.

Arkivyskupas Lionginas Virbalas šiuos namus įvardijo trimis dorybėmis. Tai esą išminties, padėkos ir maldos namai.

Po šv. Mišių Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos padėkos raštai įteikti šių namų direktorei Vidutai Bačkierienei, kitiems visą dešimtmetį čia dirbantiesiems. Keliolika jautrios muzikinės programos minutėlių padovanojo Kauno muzikinio teatro solistas Egidijus Bavikinas. Ilgais plovimais palydėta Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kanclerės Danguolės Juozapavičienės paskelbta žinia, jog aukščiausiu ministerijos apdovanojimu „Gerumo žvaigžde“ įvertinamas Vilkaviškio vyskupo Rimanto Norvilos indėlis bei rūpestis socialinio darbo ir globos srityje.

Globos namai pirmiesiems gyventojams buvo atverti 2007 metų gegužės 25 d. Vieni pirmųjų gyventojų čia buvo prelatas profesorius Vincas Bartuška, pagrindinės katalikiškos literatūros leidėjas ir platintojas Vladas Lapienis, vėliau gyveno kanauninkas poetas Juozas Barkauskas, kunigas rašytojas Zigmąs Gustainis, prelatas Antanas Mackeliūnas. Dabar čia gyvena keturiasdešimt žmonių.

-bn-

Judėjimo „Motinos maldoje“ narių susitikimas

Gegužės 21 d. į Telšių vyskupijos katedrą rinkosi tarptautinio katalikiško judėjimo „Motinos maldoje“ grupelių narės iš visos Lietuvos. Katedroje kun. teol. dr. Darius Trijonis katechezėje prieš šv. Mišias kalbėjo apie parapiją: jos kilmę, struktūrą, užduotis, nagrinėjo parapijų istorinę raidą. Kunigas dr. D. Trijonis išryškino parapijos bendruomenių svarbą, tikinčiųjų atsakomybės būtinybę parapijos gyvenime vykdant paties Kristaus patikėtą tikintiesiems užduotį – skelbti Evangeliją. Baigdamas katechezę, kunigas linkėjo klausytojams aktyviai dalyvauti parapijų veikloje ir gyventi tikėjimu bei meilės dvasia kasdienybėje.

Šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupijos katedros administratorius kun. D. Trijonis, koncelebravo Telšių vyskupijos kurijos kancleris kun. Haroldas Šneideraitis ir Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos prefektas kan. Andriejus Sabaliauskas, giedojo Katedros didysis Sumos choras, vadovaujamas vargonininkės Dalios Pleškienės, šv. Mišias tiesiogiai transliavo „Marijos radijas“.

Šv. Mišių pradžioje kun. D. Trijonis pasveikino susirinkusiuosius bei „Marijos radijo“ klausytojus ir ypač pasidžiaugė gausiu „Motinos maldoje“ grupelių būriu. Tarptautinio judėjimo „Motinos maldoje“ Lietuvoje įsikūrusių grupelių atstovių iš Vilniaus, Kauno, Pakruojo, Klaipėdos, Kretingos, Slengių, Palangos, Mažeikių, Tauragės, Gargždų bei Telšių tą dieną susirinko apie 150. Šiuo metu „Motinos maldoje“ grupelės susibūrusios maždaug 110 pasaulio šalių. Dėl skirtingų laiko juostų „Motinos maldoje“ grupelių malda yra nepaliaujama, ji trunka visą parą – ir tai teikia ramybę.

Sakydamas pamokslą kan. A. Sabaliauskas dėkojo motinoms, kad jos nuolat meldžiasi už savo ir viso pasaulio vaikus. Pamokslininkas kalbėjo apie maldos svarbą šių dienų pasaulyje, kada nuvertinamos dvasinės vertybės, ir grįsdamas pavyzdžiais drąsino maldos grupių nares nenustoti vilties ir nuolat pasitikinti Viešpačiu atsiduoti į jo rankas. Analizuodamas tos dienos Dievo žodį pamokslininkas išryškino Kristaus pažadą nepalikti savo mylimųjų našlaičiais, ir tai suteikia jėgų bei vidinę ramybę žemiškoje kelionėje į Dangaus Karalystę.

patirtį. Brutalaus ateistinio sovietinio režimo represijų, trėmimų ir kankinimų akistatoje atsidūrusio vyskupo laikyseta tampa ne tik Katalikų Bažnyčios, bet ir visos tautos herojiškumo istorija.“

Parodos plakatuose pristatomos Teofiliaus Matulionio archyvinės nuotraukos. Jose – arkivyskupo Teofiliaus gyvenimo istorija: pašaukimo kelias, studijos Petrapilio kunigų seminarijoje, pirmieji kunigystės žingsniai, išvėntinimas vyskupu, kalinimai ir trėmimai, Teofiliaus Matulionio apsilankymas Vatikane pas popiežių Pijų XI.

Birželio 13 d. Bažnytinio paveldo muziejuje atidaryta dar viena arkivyskupui Teofiliumi skirta paroda, kurioje eksponuojami archyviniai kadrai, atveriantys mažai kam žinomą arkivyskupo Teofiliaus gyvenimo pusę.

-vilnensis.lt-

Sekminių atlaidai Kryžių šventovėje

Birželio 4 d. į Kryžių Švč. Mergelės Marijos Rožinio Karalienės diecezinę šventovę, Sekminių atlaidus suplaukė pilgrimai iš aplinkinių parapijų, miestų, visos Lietuvos. Jau per 200 metų čia vyksta ši graži iškilmė.

Nuoširdžiai pasveikinę visus piligrimus, kanauninkas V. Prajara paskelbė atlaidų dienos apeigų eigą. Pirmasis birželio sekmadienis yra ir Tėvo dienos šventė. Ji gražiai sutapo su Sekminėmis. Šv. Mišios buvo aukojamos ir už gyvus bei mirusius tėvus. Mišių aukai vadovavo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, koncelebravo vyskupo generalvikaras mons. Gintautas Kuliešius, vyskupijos kancleris kun. Linas Baltrušaitis, Šakių Šv. Jono Krikštytojo parapijos vikaras Vitalij Volodkovič. Prie šventovės durų buvo išsirikiavusi 39 jaunuolių grupė. Jiems šv. Mišių metu vyskupas ordinaras R. Norvila suteikė Sutvirtinimo sakramentą. Vyskupas pamokslu metu peržvelgė, kaip Šventoji Dvasia konkrečiai veikia šiandien, kaip priimti, naudotis Jos siūstomis dovanomis, priminė

Šventosios Dvasios atsiųstas septynias dovanas, pabrėžė jų svarbą žmogaus gyvenime. Ganytojas palygino Šventosios Dvasios veikimą mūsų sielose su pavasariu, kurio laukimas taip džiugina.

Po šv. Mišių, garbinant Švenčiausiąjį Sakramentą, vyko birželinės pamaldos. Pamaldų metu giedojo VDU KTF mišrus choras „Veritas“ (meno vadovė ir dirigentė – Vita Liaudanskaitė-Vaitkevičienė. Gražus būrys jaunuomenės į Sekminių atlaidus pėsčiomis atkeliavo iš Metelių, kur birželio 3 d. vakarą jaunimas iš įvairių Vilkaviškio dekanatų rinkosi švęsti vigilijos. -ag-

Šilavoto davatkyno dešimtmečio iškilms

Gegužės 14-ąją, sekmadienį, Šilavotas (Prienu dekanatas) sulaukė dar nematytos gausybės svečių, buvusių ir dabartinių šilavotiškių, kurie susirinko į iškilmingą Šilavoto davatkyno muziejinės veiklos dešimtmečio paminėjimą. Ypač reikšmingu įvykiu šiai maždaug tris šimtus tikinčiųjų šeimų vienijančioje parapijoje buvo apaštališkojo nuncijaus arkivyskupo Pedro Lopez Quintanos apsilankymas. Garbų svečių prie Šv. Jėzaus Širdies bažnyčios pasitiko parapijos klebonas Ričardas Kmitas. Nuncijus vadovavo šv. Mišioms, kurias aukėjo kartu su asmeniniu sekretoriumi kun. Mindaugu Šlaustu, Vilkaviškio vyskupo generalvikaru Gintautu Kuliešiumi ir dar penkiais kunigais. Šv. Mišių giesmės giedojo Kauno sakralinės muzikos mokyklos choras, psalmę – dainininkas Liudas Mikalauskas. Nuncijus perdavė šilavotiškiams Šventojo Tėvo palaiminimą. Homilijai, kas jau dabar reta bažnyčiose, pakilo į sakyklą, taip tapdamas labiau matomas ir girdimas tikinčiųjų bendruomenei. Šv. Mišių metu surinktos aukos skirtos Balbieriškio bažnyčiai atstatyti.

Po šv. Mišių procesija iš bažnyčios pajudėjo link netolimo pušyno ūksmėje prieš maždaug šimtą metų įsikūrusio vadinamojo davatkyno – neformalaus moterų vienuolyno. Davatkėlių take

Po šv. Mišių viešnios iš visos Lietuvos buvo supažindintos su katedros, Telšių vyskupijos ir miesto istorija, vėliau Žemaitės dramos teatre vyko susitikimui skirta meninė programa, režisuota režisierės Laimutės Pocevičienės. Programos metu susirinkusias judėjimo nares sveikino kun. D. Trijonis, iš Vilniaus atvykusi „Motinos maldoje“ judėjimo koordinatore Lietuvoje Vilma Cicėnienė. Koncertavo Telšių muzikos mokyklos mokiniai. Renginyje dalyvavo ir jį vedė teatro studijos „Savi“ jaunieji aktoriai, vadovaujami režisierė L. Pacevičienės, jie parodė porą spektaklių šių dienų aktualijų temomis. Savo išvalgomis, mintimis ir pastebėjimais dalijosi visų grupelių atstovės. Po meninės programos tame pačiame Dramos teatre surengta nuotaikinga agapė.

Tarptautinis judėjimas „Motinos maldoje“ Lietuvoje gyvuoja jau septyniolika metų.

-kasab-

Hospisui – penkeri metai

Gegužės 13 d. Vilniuje įsikūręs Pal. kun. Mykolo Sopočkos hospisas minėjo veiklos penkerių metų sukaktį. Šia proga Vilniaus arkikatedroje bazilikoje buvo aukojamos šv. Mišios, meldžiamasi už pacientus ir už amžinybėn iškeliavusius hospiso bendruomenės narius bei jų šeimas. Šv. Mišiose taip pat buvo meldžiamasi ir dėkojama Viešpačiui už hospiso veiklą, darbuotojus, savanorius, geradarius.

Šv. Mišias aukėjo Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas ir kunigai, remiantys hospiso misiją. Per pamokslą arkivyskupas dėkojo už hospise atliekamus gailestingumo darbus, kurie yra Dievo gailestingumo įrodymas. Šv. Mišiose taip pat dalyvavo šeimų, kurių artimieji šiuo metu yra hospise, nariai bei šeimos, kurių artimieji iškeliavo į amžinybę. Vėliau Katedros aikštėje vyko hospiso bendruomenės susitikimas ir viešas renginys miestiečiams. Buvo rodomas filmas apie hospisą.

Pal. kun. Mykolo Sopočkos hospisas suteikia profesionalią medicininę ir paliatyvią pagalbą asmenims, sergantiems vėžiu, kai aktyvūs medicinos veiksmai jau nebegali padėti. Tai visaverčio ir oraus gyvenimo namai, pilni meilės ir gailestingumo. Per penkerius veiklos metus hospise buvo slaugoma apie 2 tūkstančiai sunkių ligonių. Šiuose namuose taip pat profesionaliai rūpinamasi ir ligonio šeima, kuri tragedijos akivaizdoje jaučiasi bejėgė ir sumišusi. Hospiso veikla remiasi krikščioniškomis vertybėmis, tačiau pagalba teikiama visiems, kam jos reikia, neskirstant žmonių pagal tikėjimą ar tautybę. Pal. kun. Mykolo Sopočkos hospise pagalba tiek ligoniams, tiek jų artimiesiems teikiama neatlygintinai.

Hospiso tikslas – pagerinti ligonių gyvenimo kokybę, suteikti jiems specializuotą ir rūpestingą medicinos, psichologinę, pedagoginę, dvasinę ir socialinę globą. Pagalbą teikiančią komandą sudaro kvalifikuoti ir patyrę gydytojai, slaugės ir greitosios medicinos pagalbos darbuotojas, psichologai, dvasininkai, biuro darbuotojai ir apie 100 savanorių.

Pal. kun. Mykolo Sopočkos hospisas pradėtas kurti 2009-ųjų vasario 11 d. „Tą dieną Gailestingojo Jėzaus seserų kongregacijos namuose susirinko atvirų protų ir širdžių žmonės, kuriuos suvienijo kančios, ligos ir pagalbos teikimo mirštantiesiems temos. Tada buvo paskelbta idėja steigti hospisą.

Visą sumanymą savo ir Jo Eminencijos Audrio Juozo Bačkio vardu palaimino vysk. Juozas Tunaitis. Būtent Jo Eminencija pakvietė Gailestingojo Jėzaus seseris steigti pirmą Lietuvoje hospisą“, – apie hospiso įkūrimą rašoma jo interneto svetainėje. Apleistas, senas pastatas buvo pritaikytas veiklai ir hospisas duris atvėrė 2012-aisiais.

-vilnensis.lt-

Paroda vyskupui Justinui Staugaičiui atminti

Gegužės 26 d. Žemaičių dailės muziejuje, įsikūrusiame kunigaikščio Mykolo Oginskio rūmuose Plungėje, atidaryta paroda „Lietuvos Nepriklausomybė – nuolatinis budėjimas: Justinui Staugaičiui – 150“. Atidaryme dalyvavo parodos rengėjai, koncepcijos, tekstų autoriai – Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Parlamentarizmo istorinės atminties skyriaus darbuotojai dr. Vilma Akmenytė-Ruzgienė ir Žydrūnas Mačiukas, Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Boruta SJ, Žemaičių Kalvarijos dekanato dekanas, Plungės parapijos klebonas kun. Julius Meškauskas, vyskupo Just. Staugaičio giminaičiai bei nemažas į parodą susirinkusiųjų iš Plungės ir kitų vietovių būrys.

Renginį pradėjo ir visus muzikiniu kūriniu pasveikino birbynininkas Dainius Griška. Įspūdžiais pasidalijo muziejaus direktorius Alvidas Bakanuskas. Patį renginį vedė muziejaus vyriausioji fondų saugotoja Danutė Einikienė.

Vysk. Just. Staugaičio didžiulius nuveiktus darbus Bažnyčiai ir nepriklausomai Lietuvos valstybei nuosekliai aptarė dabartinis Telšių vyskupijos ganytojas vyskupas J. Boruta SJ. Savo mintimis apie garbųjį vyskupą pasidalijo ir Plungės parapijos klebonas kun. J. Meškauskas. Pagrindiniai parodos rengėjai: dr. Vilma Akmenytė-Ruzgienė ir Žydrūnas Mačiukas, kalbėdami apie ekspoziciją, turtingą nuotraukų ir dokumentų, kurie buvo surinkti net iš septyniolikos muziejų ir archyvų, išryškino šiais metais svarbias sukaktis – prieš šimtą metų įvykusią Vilniaus lietuvių konferenciją ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 95-metį. Į visus svarbiausius moderniosios Lietuvos valstybės kūrimo darbus ir Katalikų Bažnyčios Lietuvoje raidą didelį indėlį yra įnešęs būtent vyskupas Just. Staugaitis.

Į susirinkusiuosius kreipėsi garbiojo vyskupo giminaičiai – Šiaulių universiteto profesorė Audronė Juodaitytė ir gydytojas, visuomenės veikėjas Darius Staugaitis, kiti artimieji. Jie pasidalijo savo atsiminimais, išvalgomis, pasidžiaugė surengta paroda, padėkojo dalyviams ir rengėjams. Parodos atidarymo renginį užbaigė, visiems padėkojo ir svečiams knygas apie vyskupą Just. Staugaitį įteikė muziejaus direktorius A. Bakanuskas.

-kasab-

Naujos Bažnyčios Mokytojų karmelitų knygos

Birželio 6-ąją Vilniuje, Šv. Pranciškaus Asyžiečio (Bernardinų) bažnyčioje, o 7-ąją Kauno arkivyskupijos konferencijų salėje Paštuvos Basųjų karmelitų vienuolyno seserys pristatė dvi savo išleistas knygas – šv. Jėzaus Teresės „Tobulumo kelią“ bei šv. Kryžiaus Jono „Šviesos ir meilės posakius“.

Ir Vilniuje, ir Kaune gana gausūs susitikimo dalyviai turėjo progą iš arti pabendrauti su retai viešumoje matomomis, kontempliatyvaus gyvenimo

nuncijus pašventino dvi naujai pastatytas skulptūras – šv. Kazimiero (tautodailininkas K. Martinaitis) ir šv. Jokūbo (skulptorius A. Teresius). Dabar praeinančius šiuo taku pasitinka penkiolika šiam kraštui svarbių šventųjų ar davatkėlių vardus primenančių medžio skulptūrų. Arkivyskupas ilgėliau stabtelėjo prie šv. Jokūbo skulptūros. Jos autorius ir kaip piligrimas liudijo, jog įkvėpimo sukurti įgavo analogišką skulptūrą apkabinęs šv. Jokūbo katedroje Santjage (Ispanija), tada nuncijus prisiminė, jog šioje katedroje priėmė kunigystės šventimus.

Davatkyno teritorijoje šventei vadovavo kraštiečių Maironio literatūros muziejaus direktorė rašytoja Aldona Ruseckaitė, muzikinę programą atliko bažnyčioje giedojęs Kauno sakralinės muzikos mokyklos choras bei dainininkai Liudas Mikalauskas ir Egidijus Bavikinas.

Arkivyskupas P. L. Quintana pabrėžė čia gyvenusių pamaldžių moterų pamokas dabarties žmonėms. Šilavotas ne tik prisiminimų vieta, tai ypatinga vieta, menanti, kas išsaugota Lietuvoje ir ką būtina perduoti ateinančioms kartoms. „Kviečiu nepamiršti savo identiteto“, – sakė Šventojo Tėvo atstovas Lietuvoje.

Šilavoto davatkyno įsikūrimas neatsiejamas nuo Šilavoto parapijos gyvavimo. Mažoje bendruomenėje gyvenusios moterys visą savo laiką skyrė bažnyčios priežiūrai, pagalbai kunigams, maldai, vaikus slapta ruošė pirmajai Komunijai, visuomet rasdavo laiko slaugyti ligonius. Viena iš jų – Ona Mioldažytė – už tikybės mokymą sovietmečiu buvo nuteista. Vienu metu čia gyveno 14 moterų, stovėjo didesni ar mažesni septyni nameliai. 1999 m. mirus paskutiniajai davatkyno gyventojai Onai Mioldažytei, namelius paveldėjo giminaitė Danguolė Lincevičienė. Lincevičių šeima nutarė vietovę ir jos sakralumą išsaugoti ir palikti atvirą žmonėms. Teritoriją nuolat tvarkė ir prižiūrėjo. Žinia apie šią vietovę pasklido plačiau, kai nuo 2007 metų Davatkynas tapo Prienų krašto muziejaus

padaliniu. Čia organizuojami tarptautiniai dailininkų plenerai, Poezijos pavasario, kitos šventės. -bn-

Pašventinta koplyčia

Gegužės 18 dieną Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriuje-pataisos namuose, Socialinės integracijos į visuomenę poskyryje, Kauno arkivyskupas metropolitas Lionginas Virbalas pašventino koplyčią, kurią įrėngė Socialinės integracijos į visuomenę poskyrio vedėja Ina Aušrytė Gustienė dėl nuteistųjų sielovados poreikio.

Renginyje dalyvavo įstaigos kapelionas kunigas Virginijus Birjotas, Karmėlavos parapijos klebonas kunigas Virginijus Veprauskas, Kauno miesto Amalių bendruomenės centro vadovas Vidas Pocius, nuolatinė rėmėja Virginija Sakalauskienė, UAB „Bijola“ savininkė nuolatinė rėmėja Jolanta Valaikienė, Labdaros ir paramos fondo „ALFA-1“ direktorius Jonas Baltrušaitis su žmona Alma, Gričiupio seniūnijos seniūnė Jolanta Žakevičienė, Šančių suaugusiųjų mokymo centro direktoriaus pavaduotojas Edmas Malskis.

Kauno arkivyskupas metropolitas Lionginas Virbalas palinkėjo darbuotojams, kad Viešpats sustiprintų juos savo malone ir laimingų jų darbo vaisius, o daromas gėris grįžtų šimteriopa palaima. Įstaigos kapelionas kunigas Virginijus Birjotas teigė, kad tai bus susikaupimui ir sielovadai skirtas kambarys, kur nuteistieji galės pabūti patys su savimi, savo mintimis, pasimelsti. Kunigas Virginijus Veprauskas palinkėjo visiems surasti sielos ramybę, turėti laiko susikaupimo minutei.

Atvykę į koplyčios šventinimo ceremoniją rėmėjai linkėjo visiems jaunuoliams, esantiems Socialinės integracijos į visuomenę poskyryje, surasti pagalbos kelią patiems sau. Tik savo pačių gera valia, padedami darbuotojų, jie keisis ir ras doros kelią. Įstaigos direktorius Vytautas Lamauskas nuoširdžiai dėkojo visiems atvykusiems į šventę. -iag-

sesėmis karmelitėmis – vienuolyno priore seserimi Jėzaus Laima OCD bei seserimi Kryžiaus Ieva Marija OCD, kuri yra šių knygų vertėja, bei jų pagalbinike, knygų redaktore Elvyra Kučinskaite.

Pasak viešnių, šios knygos išleistos Kalahoros (Ispanija) basųjų karmeličių bendruomenės dėka, o vertimo ir redagavimo darbai derinti su karmelitiškąja dienotvarka ir malda. Knygose rūpintasi perteikti šv. Jėzaus Teresės šnekamosios kalbos, o šv. Kryžiaus Jono – scholastinį stilių gyvai lietuviškai, bet nesupaprastinant, ieškant tinkamiausių lietuviškų atitikmenų bei terminų. Pasak vertėjos, šis darbas buvęs ir dovana, ir nelengvas iššūkis.

Susitikime dalyvavo ir garbus svečias tėvas Luis Aróstegui Gamboa OCD, kuris, be kita, sakė, jog jį labai nudžiugino tiek daug susirinkusių ir religine literatūra besidominčių žmonių.

„Mano patirčiai nėra įprasta, kad į religinių knygų pristatymus susirinktų tiek žmonių. Manau, jog religinė kultūra jūsų šalyje yra labai gyva“, – džiugiai kalbėjo tėvas karmelitas, vertėjas, daugelio straipsnių karmelitiškojo dvasingumo temomis autorius, buvęs ordino generolas, o šiuo metu Šv. Jokimo karmelitų bendruomenės provincijolas. Jis kalbėjo apie karmelitiškąją dvasingumą, atsakė į susitikimo dalyvių bei vedėjo dr. Valdo Mackelos klausimus, ypač – apie XVII a. ispanų mistikų knygų fenomeną – kodėl jos patrauklios skaitytojams ir šiandien.

Pirmąkart lietuviškai išleistą „Tobulumo kelią“ tėvas karmelitas pavadino labai praktine seserims skirta knyga mokytis gyventi bendruomenėje Jėzaus Evangelijos dvasia. Jo atsakyme buvo pabrėžtas Jėzaus Teresės mokymo universalumas – ji kalba apie maldą kaip religijos sielą ir būtiną visais laikais dorybių ugdymą. Pasak tėvo Luiso, Teresė prakalbina kiekvieną Dievo ir tiesos ieškančią žmogų, trokštantį eiti maldos keliu. Pati gyvai patyrusi Dievo meilę, ji mus skatina atrasti Jėzų kaip Draugą bei pakeleivį. Meilę Dievui Teresė visada siejo su ištikimu atsidavimu Bažnyčiai. Šv. Kryžiaus Jonas visų pirma garsus kaip poetas, kai kurie tyrinėtojai netgi atskirdavo jo poeziją nuo jo prozos. Tačiau šv. Kryžiaus Jono komentarai savo verte prilygsta jo eilėraščiams, o norint geriau pažinti šventojo dvasinį palikimą reikia skaityti visus jo raštus. Ir šv. Jėzaus Teresė, ir šv. Kryžiaus Jonas pirmiausia skaitytini kaip Bažnyčios Mokytojai tiek savo raštais, tiek gyvenimu, be to, jų raštai yra tikri ispanų literatūros perlai.

-kait, ap-

Mirė kun. jub. dr. Leonas Povilas Zaremba (1923–2017)

Gegužės 22 d. Kaune, eidamas 94-uosius metus, mirė t. Leonas Zaremba, kuris 69 metus tarnavo kunigu ir 64 metus buvo Jėzaus Draugijos narys. Leonas Povilas Zaremba, Jono Zarembos ir Karolinos Dragūnaitės sūnus, gimė 1923 m. spalio 17 d. Šeduvoje. Lankė pradžios mokyklą Šimonyse ir Kupiškėje, mokėsi Panevėžio gimnazijoje, kurią baigė 1941 m. Trumpai dirbo Panevėžio savivaldybės įstaigoje ir Kalnapilio alaus gamykloje.

1942 m. įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją ir studijavo Vytauto Didžiojo universiteto Filosofijos fakultete. Pirmaisiais teologijos studijų metais (1944–1945 m.) mokėsi Eichšteto (Bavarija) kunigų seminarijoje kartu su kitais iš Kauno karo metais nusiūstais klierikais. Trejus metus studijavo Popiežiškajame Grigaliaus universitete Romoje, gyvendamas Šv. Kazimiero lietuvių

kolegijoje. 1948 m. apgynė teologijos licenciato laipsnį. Tų pačių metų vasario 21 d. Šv. Pauliaus už sienų bazilikoje kardinolas Luigi Traglia Leoną Zarembą išventino kunigu.

Čilės sostinės Santjago arkivyskupui pakvietus lietuvius kunigus į talką, atsiliesęs į šį kvietimą, kunigas Leonas Zaremba ėjo vikaro pareigas Melipilos užmiesčio ir sostinės Šv. Krescencijaus bei Šv. Mykolo arkangelo parapijose, metus kapelionavo Santjago katedroje. 1952 m. rugšėjo 7 d. įstojo į Jėzaus Draugiją ir atliko naujokyną Čilėje. Tėvas Leonas visą gyvenimą atsiminė Santjage sutiktą jėzuitą Albertą Hurtadą, vėliau paskelbtą šventuoju.

1954–1956 m. Leonas Zaremba filosofijos ir teologijas studijas tęsė Buenos Airėse, Argentinoje. Vėliau Urugvajuje dvejus metus buvo Takuaremo jėzuitų gimnazijos berniukų bendrabučio vedėjas, mokė tikybos bei geografijos (visą gyvenimą jis domėjosi geografija bei žemėlapiais). Aplinkiniai liudijo, kad ispanų kalbą mokėjo kaip vietinis gyventojas.

1958 m. t. Zaremba atvyko į užsienyje gyvenančių lietuvių jėzuitų būstinę Čikagoje, dirbo Jaunimo centre. 1960–1961 m. jėzuitų dvasingumo metus – terciatą – atliko Pomfrete, Konektikuto valstijoje, po jo vėl grįžo į Čikagos jėzuitų namus. Metus ėjo Aušros Vartų parapijos Monrealyje, Kanadoje, vikaro pareigas. 1964–1967 m. jis buvo Fatimos Marijos lietuvių parapijos Montevidėjuje, Urugvajuje, klebonas, 1967–1968 m. lietuvių jėzuitų vyresnysis San Paule, Brazilijoje, 1968–1972 m. – Monrealio Aušros Vartų parapijos klebonas. 1972–1974 m. vėl gyveno Čikagoje, vadovavo lietuvių religinėms radijo programoms, mielai būdavo įvairių lietuvių jaunimo stovyklų JAV ir Kanadoje kapelionu. 1974–1977 m. t. Leonas Zaremba paskirtas Nuolatinės Dievo Motinos Pagalbos lietuvių parapijos vikaru Klivlende (JAV) ir lietuvių jėzuitų provincijolo pagalbininku.

1977–1983 m. t. Leonas Zaremba (*in exteris*) vadovavo Lietuvos jėzuitų viceprovincijai, rūpinosi įvairia sielovada Čikagoje, kasmet lankė jėzuitus Pietų Amerikoje bei savo seserį Toronte. Jėzuitų Jaunimo centro Čikagoje administravimą jis perleido pasauliečių tarybai, kad būtų jėgų ir laiko užsienio lietuvių sielovadai. Vėliau vėl dvejus metus dirbo Klivlende, po to turėjo trumpą atgaivą Romoje, gilindamasis į dvasinę teologiją. Nuo 1986 m. patarnavo pietvakarių Čikagos priemiesčių lietuviams ir rūpinosi Palaimintojo Jurgio Matulaičio lietuvių katalikų misijos Lemonte steigimu. 1989 m. tapo jos pirmuoju kapelionu – direktoriumi, padėdamas pagrindus ligi šiol sėkmingai veikiančiai sielovadai, kol 1992 m. buvo pašauktas į Lietuvą „laikini“ dėstyti kunigų seminarijoje.

1993–2003 m. buvo Kauno kunigų seminarijos dėstytojas, VDU docentas ir kapelionas, seminarijos dvasios tėvas, nuodėmklausys, vadovaudavo dvasinėms pratyboms. 2004 m. – Šiaulių jėzuitų namų vyresnysis ir laikinas naujokyno vedėjas, vėl grįžo į tarnystę Kauno kunigų seminarijoje iki 2008 metų. Nuo 2005 metų taip pat buvo Kauno arkivyskupijos liturgijos komisijos narys, kelis kartus dalyvavo jėzuitų teologinėse konferencijose.

2004 m. dalyvavo t. Jono Bružiko ir t. Vlodo Mikalausko įsteigtos lietuvių bažnyčios Montevidėjuje 50 m. jubiliejuje. Vietiniai jėzuitai rašė apie jo vienuolišką dvasią ir kuklumą. Tėvas Leonas Zaremba ne tik dėstė asketinę teologiją, bet ir pats buvo kruopštus, labai tvarkingai vedė asmeninį ir tarnybinių susirašinėjimą, apyskaitas, dokumentus, to paties tikėdamasis ir iš kitų jėzuitų. Yra išvertęs šv. Ignaco biografiją.

Lietuvos šeimos centro stovykla

Gegužės 20–21 d. Bačkonyse vyko Lietuvos šeimos centro tarybos narių šeimų stovykla. Šiltą ir saulėtą šeštadienio rytą šeimos rinkosi Bačkonių konferencijų centre. Konferencijų salėje dr. Roma Zajančkauskienė savo pranešimu supažindino šeimas su garbingojo arkivyskupo kankinio Teofiliaus Matulionio asmenybe ir gyvenimu. Daugeliui didžiausią įspūdį padarė arkivyskupo Teofiliaus Matulionio pasitikėjimas Dievu. Nors kalėjimuose praleido 16 metų, jis niekada nekeikė savo kankintojų, nuširdžiai juos užjautė, tikėjo, kad Dievas jį apsaugos, jei tokia bus Jo valia.

Po pietų stovyklautojai persikėlė į Guronis, kur įrengtą Septynių skausmų kelią ėjo drauge su Kaišiadorių vyskupu emeritu Juozu Matulaičiu. Kardinolo Vincento Sladkevičiaus tėviškėje įrengtas Septynių skausmų kelias gretinga septynis Dievo Motinos Marijos skausmus su garbingojo Teofiliaus Matulionio gyvenimo momentais. Vyskupas Juozas papasakojo, kaip atsirado Guronų rekolekcijų namai ir šis kelias.

Vėliau Guronų koplyčioje švęsta Eucharistija, eitas Rožinio slėpinių kelias meldžiantis rožinio malda. Po vakariinės, prisiminus, kad arkivyskupas Teofilius savo svečius mėgo vaišinti braškėmis ir spurgomis, surengtos vaišės. Vėliau Judita Bernatienė visus mokė karpyti „Laisvą paukštelį“. Panašų, tik labai dailų, karpinį arkivyskupas Teofilius iš kalėjimo atsiuntė savo dukterėčiai. Po to žiūrėtas filmas apie arkivyskupą Teofilį.

Sekmadienio Eucharistija švęsta Kaišiadorių katedroje, kur šv. Mišias celebravo Kaišiadorių generalvikaras mons. A. Jurevičius. Po Mišių visi pasimeldė Gailėtingumo koplyčioje prie būsimo palaimintojo Teofiliaus Matulionio karsito. Po to kurijoje visus maloniai sutikęs generalvikaras mons. Algirdas aprodė Kaišiadorių kurijoje esantį muziejų. Susitikimas baigtas gyva viktorina.

-Išc-

HANZOS dienosė – bendrystės džiaugsmas

Gegužės 20 d. Kaunui švenčiant HANZOS dienas Kauno arkivyskupija pirmą kartą pakvietė kauniečius ir miesto svečius susipažinti ir su savo veikla – nuo 12 val. iki vakaro užsukti į jaukų, gal dar ne visiems žinomą kiemelį prie Šv. Jono Krikštytojo centro greta Kauno pilies ir Šv. Jurgio Kankinio (pranciškonų) bažnyčios ir švęsti savo miesto šventę drauge.

„Ar esi čia buvęs?“ – kvietė užsukti stendas prie vartų, o greta – ir iš toli pastebimas Jaunimo centro skelbimas apie Lietuvos jaunimo dienas bei pats būsimas palaimintasis arkivyskupas Teofilus Matulionis – stendai priminė apie visų laukiamą istorinį įvykį, artėjančias beatifikacijos iškilmes Vilniuje birželio 25 d.

Institucijų darbuotojai, savanoriai sveetingai kvietė ir pasitiko miesto šventės dalyvius su *Caritas* vaisėmis, katalikiškomis knygomis, „Marijos radijo“ pristatymu ir ypač veikla tėvams ir vaikams. Nemažai šeimų, tėvų su mažais vaikais, tą popietę skubėjusių į Viduramžių miestelį ar šventinę mugę, užsuko ir į kiemelį bei mielai įsitraukė į smagias kūrybines veiklas: pynimą, smėlio terapiją ir kt. ar tiesiog atėjo pailsėti, pabendrauti. Kiemelyje apsilankė, su žmonėmis sveikinosi ir Kauno arkivyskupas Lionginas Virbalas bei arkivyskupas emeritas Sigitas Tamkevičius.

Neliko vienas ir Jėzus Eucharistijoje – daug žmonių jį aplankė tą popietę minios šurmulį trumpam iškeisdami į ramybės oazę Šv. Jono Krikštytojo centro koplyčioje.

Šlovavimo vakarą Šv. Jurgio Kankinio bažnyčioje kauniečiams ir Viešpačiui šia proga surengė Jono Pauliaus II piligrimų centro jaunimas, savo giesmes skyręs maldai už miestą ir jo gyventojus.

-kait-

Apie 1972 m. t. Leonas svarstė galimybę pereiti iš Jėzaus Draugijos į kartūzų vienuoliją, tačiau, pasikalbėjęs su abiejų vienuolijų vyresniaisiais, suprato, kad yra laimingas, būdamas jėzuitu. Nuo 2009 m. tėvas Leonas Zaremba gyvena Kauno jėzuitų namuose, rašė namų istoriją, nuo 2014 m. priėmė misiją melstis už Jėzaus Draugiją ir Bažnyčią.

Tėvo Leono Zarembos žemiškieji palaikai buvo pašarvoti Kauno Šv. Pranciškaus Ksavero (jėzuitų) bažnyčioje. Laidotuvių šv. Mišios aukotos gegužės 23 d. Palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse.

-Kn-

Mirė kun. Vincentas Pinkevičius (1919–2017)

Gegužės 30 d. mirė Kaišiadorių vyskupijos kunigas jubilias Vincentas Pinkevičius, Žiežmarių Šv. Apaštalo Jokūbo parapijos rezidentas. Kun. V. Pinkevičius gimė 1919 m. kovo 18 d. Jurbarko rajone, Girdžių parapijoje, valstiečių šeimoje. Baigęs Girdžių pradinę mokyklą dirbo tėvų ūkyje, bet norėdamas siekti mokslo neakivaizdžiai mokėsi pagal gimnazijos programą. 1936 m. baigė Jurbarko žiemos žemės ūkio mokyklą, o 1942 m. – Raseinių žemės ūkio mokyklą, 1946 m. – Belvederio pienininkystės technikumą. 1946–1950 m. dirbo Eržvilko sviesto gamykloje technologu, kurį laiką ėjo direktoriaus pareigas.

1950 m. įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją. Ją baigęs, 1954 m. rugsėjo 12 d. iššventintas kunigu ir paskirtas Semeliškių parapijos vikaru.

1955 m. paskirtas Kirdeikių klebonu, 1957 m. – Žilinių klebonu, 1959 m. – Nėdzingės klebonu, 1962 m. – Žaslių klebonu (ir aptarnavo Krivonių parapiją), 1967 m. – Butrimonių klebonu, 1970 m. – Kirdeikių klebonu, 1976 m. – Onuškių klebonu (ir aptarnavo Vytautavos parapiją), 1978 m. – Kirdeikių parapijos administratoriumi, 1978 m. – Nemaniūnų klebonu, 1980 m. – Kaišiadorių vyskupijos kurijos kancleriu, 1981 m. – laikinu Kruonio parapijos administratoriumi, 1982 m. – Giedraičių klebonu, 1984 m. – Kalvių klebonu. Nuo 2001 m. – Žiežmarių parapijos rezidentas. Kiek leido jėgos, aktyviai talkino parapijos sielovadoje, išsvermingai patarnaudavo klausykoje.

Laidotuvių šv. Mišios aukotos birželio 1 d. Žiežmarių Šv. Apaštalo Jokūbo parapijos bažnyčioje. Kunigas jubilias palaidotas Žiežmarių bažnyčios šventoriuje.

-Kš-

Mirė kunigas Jan Šutkevič (1932–2017)

Birželio 5-ąją, eidamas 85-uosius metus, mirė kunigas Jan Šutkevič. Kun. J. Šutkevič gimė 1932 m. liepos 3 d. Lenkijoje, Balstogėje. Įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją. 1983 m. gegužės 9 d. iššventintas diakonu, o tą pačią metų liepos 16 d., per Karmelio kalno Švč. Mergelės Marijos šventę, priėmė kunigo šventimus. Nuo 1983 m. spalio 14 d. dirbo Baltarusijoje Lentupio parapijos klebonu, o nuo 1988-ųjų – Pastovių parapijos klebonu ir Pastovių dekanato dekanu. 1994 m. gegužės 1 d. paskirtas Minsko ir Mogiliovo arkivyskupijos Minsko katedros parapijos klebonu ir Minsko dekanato dekanu.

Po keturiolikos metų pastoracinio darbo Minsko ir Mogiliovo arkivyskupijoje 1997 m. kun. Jan Šutkevič, būdamas Lietuvos pilietis, susilpnėjęs

sveikatai, priimtas tarnauti Vilniaus arkivyskupijoje ir 1997 m. rugsėjo 19 d. paskirtas Vilniaus Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo parapijos rezidentu. Po kelių mėnesių, 1997 m. lapkričio 4 d., paskirtas Vilniaus Šv. Baltramiejaus bažnyčios rektoriumi; jam pavesta aptarnauti Vilniaus miesto lotynų apeigų katalikus baltarusius. Kiek vėliau, šalia einamų pareigų, nuo 1998 m. balandžio 15 d. iki 1999 m. vasario 18 d. tarnavo Šilėnų Švč. M. Marijos parapijos klebonu. Vilniaus Šv. Baltramiejaus bažnyčios rektoriaus pareigas ėjo iki 2014 m., kai buvo paskirtas šios bažnyčios rezidentu.

Birželio 6-ąją Vilniaus Šv. apaštalo Baltramiejaus bažnyčioje gedulingas šv. Mišias už a. a. kunigą Janą Šutkevičių aukojo Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas, koncelebravo vyskupas augziliaras Arūnas Poniškaitis ir kiti kunigai, pamokslą pasakė kunigas Tadeuš Jasinski. Arkivyskupas pabrėžė, kad kunigas Jan Šutkevič buvo pašaukimui atsidavęs kunigas: pasižymėjo uoliu pamaldumu ir sielų ganymu, per ilgus tarnystės metus atstatė ir suremontavo ne vieną bažnyčią.

Prieš gedulingas šv. Mišias Šv. apaštalo Baltramiejaus bažnyčioje parodytas filmas apie kunigo Jano Šutkevičiaus gyvenimą ir ganytojišką veiklą. Atsiveikinti su a. a. kun. Janu Šutkevičiumi ir dalyvauti gedulingose šv. Mišiose susirinko gausus būrys tikinčiųjų.

Birželio 7 d. mirusiojo kūnas išvežtas į Šv. Kryžiaus Atradimo (bernardinų) bažnyčią Gardine (Baltarusija), ten aukotos laidotuvių šv. Mišios. Po jų kunigo Jano kūnas palaidotas Gardino kapinėse šalia motinos.

-Vn-

Nauji leidiniai

Šventoji Jėzaus Teresė. Tobulumo kelias / iš ispanų kalbos vertė sesuo Kryžiaus leva Marija OCD. – Paštuva: Paštuvos Šv. Juozapo ir šv. Kūdikelio Jėzaus Teresės basujų karmeličių vienuolynas, 2017. – 240 p. / Įvadą ir pastabas parašė Salvador Ros García OCD.

„Yra knygų, kurios neatlaiko net dešimtmečio išbandymo, nežadina noro skaityti jas antrąkart. Bet yra tokių, kurių žodžio galia perskrodžia šimtmečius ir lydi mus nuolatos. Viena jų – šv. Teresės *Tobulumo kelias*. Didysis šv. Teresės ir *Tobulumo kelio* nuopelnas, pats vertingiausias jos indėlis į dvasingumo istoriją – atradimas, jog kontempliatyvi patirtis yra krikščioniškojo gyvenimo ašis bei centras, tarsi pati tikėjimo šerdis. XVI a. asmeninės maldos praktika atrodė labai įtartina, ji buvo įvairiai ribojama, pasauliečiams (pirmiausia moterims) netgi siekta tokią maldą uždrausti. Dažniausiai ji apsiribodavo vien išoriniais ritualais, mechaniškai kartojamų maldų ir pamaldumų praktika, neretai sumišusia su prietaringumu. Todėl Teresės atradimas, kas iš tiesų yra malda ir kad Kristus yra Draugas, buvo lemtingas. Reikėjo, kad po daugybe istorijos griuvėsių palaidota krikščioniškojo gyvenimo esmė vėl iškiltų, atgautų spindesį ir užimtų jai derančią pagrindinę vietą“ (Salvador Ros García OCD).

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

I. e. p. kun. Kęstutis Smilgevičius

Nariai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Linas Baltrušaitis
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 600 egz.

ISSN 1392-6098